

ГЕОПОЛИТИЧКИ
СМИСАО
РУМУНИЈЕ

Велика Румунија и Словени

Зоран Милошевић

ГЕОПОЛИТИЧКИ СМИСАО РУМУНИЈЕ

Велика Румунија

и

Словени

ГЕОПОЛИТИЧКИ СМИСАО РУМУНИЈЕ
Велика Румунија и Словени
Превео и приредио Зоран Милошевић (1959)

Издавач:
Удружење Милош Милојевић
Црна Бара

За издавача
Новица Крезих

Библиотека
Геополитички есеји – преводи
Књ. 4.

Корице
Новица Крезих

Штампа
Донат Граф

Тираж
500.

ISBN
978-86-81364-20-8

ГЕОПОЛИТИЧКИ СМИСАО РУМУНИЈЕ

Велика Румунија и Словени

ПРИРЕДИО И ПРЕВЕО
Зоран Милошевић

Удружење Милош Милојевић
ЦРНА БАРА, 2021.

I
УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

**РАЂАЊЕ ГЕОПОЛИТИЧКОГ
МОНСТРУМА: апсорпција Молдавије од
стране Румуније кошта Запад свега 56
милиона евра**

- Омаловажавање истраживања геополитичког значаја Румуније и њене политике скупо ће коштати све оне уљуљкане и старе догме. Скупо коштати, јер се од Румуније од стране Запада ствара геополитички монструм.
- У Србији су ретке вести о Молдавији. Толико ретке да се човек пита имамо ли ми уопште политичаре, дипломатију, службе безбедности и на крају науку и научнике.
- Наиме, општепозната чињеница је да је Молдавију основао Србин Војвода Драгаш и да је ова територија (под различитим називима остала српска до појаве Румуније 1856. године, иако је од 17. века рађено на промени идентитета становништва на територији Молдавије
- Образац примењен на Молдавији (апсорпција од стране Румуније) лако се може применити и на самој Србији или бар Истоку Србије. Осим тога, Србија ће добити великог, агресивног суседа
- Апсорпција Молдавије од стране Румуније довешће до стварања Велике Румуније и јачања апетита елите у Букурешту
- Монструм ће, дакле, бити пуштен из пећине. Истовремено, НАТО ће наставити да се шири на Исток кроз апсорпцију Молдавије од стране Румуније. Реакција Русије значиће рат не са Румунијом, него са НАТО-ом

Упркос чињеници да се у «Новој Европи» (New Europe) појавило истраживање, у којем је описано како је Запад уложио **56 милиона евра у победу странке Маје Санду** на парламентарним изборима 11. јула 2021, у самој Молдавији нема реакције на овај невероватан скандал. Све изгледа да политичку елиту Молдавије не занима судбина државе и народа.

Молдавски медији пишу о лудоријама странке «Алијанса за уједињење Румуна», чији активисти час облепе споменик Лењину црним кесама, чак договоре сукоб са придњестровским граничарима и так оскрећу пажњу са важних тема. Такође пишу да се изборни процес одвија уобичајено: ЦИК дистрибуира гласачке листиће окружним изборним комисијама, ови даље... о томе да је Одбор са групом посматрача из земаља Заједнице Независних Држава (ЗНД) слетео у Кишињев, о блоку социјалиста и комуниста (ПСРМ – ПКРМ) којег представља Игор Додон и Владимир Воронин, који су изразили уверење да ће леви блок и Странка акције и солидарности (ПАС) ући у парламент.

Све је тихо и мирно, осим што је социјалистички посланик Грегор Новак рекао да су социјалисти захтевали да Тужилаштво спроведе истрагу о информацијама о финансирању странке „Сандуниста“ (странке председнице Маје Санду – прим. аутора.). А ЦИК би, према његовим

речима, требало да утврди спољну подршку за Сандунисте. „**Објављени документи показују да је на овим изборима ПАС добио спољна средства у износу од 56 милиона евра. Претпостављамо да је та цифра много већа**“, каже политичар. Али ово више никога не занима. Шоу се мора наставити.

А «Нова Европа» је објавила и детаљан преглед одакле су средства дошла у Молдавију, као и коме су конкретно дата. Уредници су добили тајне документе који осветљавају операцију „**Подршка евроатлантској будућности Молдавије**“. Наравно, иза ове операције стоји Немачка (а ко би друго и стајао). Групу која ради за Мају Санду финансира Фондација Конрад Аденауер која је потписала уговор о сарадњи са председничком администрацијом. Именовани су и други извори финансирања: Европски фонд за демократију, Соросев фонд, УСАИД... Све стари знанци и сви они раде на територији Молдавије, а познати су и њихови званично проглашени циљеви – подршка „цивилном друштву“, независним медијима, поштеним и транспарентним изборима те промоција демократије. А иза овога стоји мешање у унутрашње ствари Републике Молдавије. Власти Молдавије се са тим слаже.

У јесен 2020. године, социјалистички посланик Богдан Цирдја објавио је књигу „**Цивилно друштво Републике Молдавије: Спонзори. НВО-кратија. Културни ратови**“, у којој је детаљно описао како је Запад изградио мрежу невладиних организација чији је број **порастао са 38 на 14.000** од 1992. године (шта кажете на ову импресивну цифру!). „Ове невладине организације користе се као средство за спољно вођство земље, креирање јавног мњења, тј. неоружано освајање хибридног типа“, пише Цирдја.

Молдавска дијаспора – оружје Запада

Цела ова војска бори се за победу странке ПАС 11. јула. Запад полаже велике наде на странку Санду, која жели да потпуно одваји Молдавију од Русије и да про-

шири НАТО кроз Униру – уједињење са румунском државом која би у том случају Молдавију једноставно апсорбовала. О томе пише и The Washington, предвиђајући победу странке ПАС користећи „молдавску дијаспору широм света“. Једном је то савршено функционисало: током председничких избора на дан одлучујућег поновљеног гласања 260.000 молдавских гласача дошло је на 139 страних бирачких места, 93% њих гласало је за Мају Санду, која је тако добила више од четвртине гласова!

Сада ће бити отворено 150 бирачких места, укључујући и Русију, где око 360.000 држављана Молдавије привремено живи и ради (њих 40% – у Москви и Московској области, 10% – у Санкт Петербургу) – само 17. А у Италији, где има око 125.000 Молдаваца, биће не мање од 31 бирачко место.

Према «Невој Европи», „За гласаче у иностранству је издвојена значајна сума, већа од 35 милиона евра; овај новац намењен је за најмање 300.000 држављана Молдавије да гласају у западним земљама, а најмање две трећине гласаће за ПАС“. Новац ће бити потрошен на организовање превоза грађана Молдавије до бирачких места, „накнаде“ за чланове изборних комисија, „подстицаје“ за саме бираче. Класична шема!

Дијаспора која привремено борави у западним земљама постала је ефикасно средство за спољну интервенцију. Овај алат је вешто коришћен за збацивање Додона; сада ће се користити 11. јула да би странци Санду обезбедио парламентарну већину.

Што се тиче довођења Молдаваца до гласачких кутија, према подацима *Нове Европе*, „већина превозних јединица планира се изнајмити у Италији (преко 350), Француској (212), Немачкој (198), Великој Британији (184) итд. Организоваће се превоз и у Сједињеним Државама и Канади, Баптистичка црква ће активно учествовати у мобилизацији Молдаваца у Сједињеним Државама.“

Као и на председничким изборима, групе које раде са држављанима Молдавије у иностранству на друштв-

еним мрежама су почеле да делују. Grupul Basarabenilor din Irlanda, са преко 30.000 претплатника, води кампању за ПАС и објављује распореде гласања на бирачким местима у Даблину и Лимерику. Њихов одговор на вапај: „Момци, ја сам у Молдавији, немате појма колику подршку има Додон овде, они се таквима смеју у лице!“ док хор кличе: „Остао нам је само ПАС! Масовно гласамо за ПАС!“

А таквих група има на десетине широм Европе и у САД. Молдавци који су отишли на Запад у потрази за бољим животом врло су јефтино и поуздано оружје у рату за будућност Молдавије. Тачније, за будућност Румуније. Сценариј будућности је већ написан: „Само јасна линија приближавања Букурешту отвориће европску перспективу за Кишињев“, каже *The Washington Times*.

Вашингтон је уверен да Санду, заједно са парламентарном већином ПАС-а, „може да примени сценарио поновног уједињења два подељена дела једног народа“ (односно да примени унирију – апсорпцију Молдавије од стране Румуније). Могу, наравно да могу! На крају, процес воде Букурешт и америчка амбасада у Кишињеvu. Амбасадор Дерек Хоган, који је постао редовни члан ЦИК-а Молдавије, ради на томе, новац набројаних држава и фондова у истрази *Нове Европе* за то је и додељен.

А Молдавци се препиру око тога да ли они који продају државу и њен народ за 56 милиона евра, не чине ли то јефтино, односно да ли је могло скупље?

Страшно!

Са друге стране имамо невероватно омаловажавање истраживања геополитичког значаја Румуније и њене политике, што ће скупо коштати све оне уљуљкане у старе догме. Скупо коштати, јер се од Румуније, а од стране Запада, ствара геополитички монструм, управо онакав какав је приказан на корици – у Европи нема других народа до Румуна – римских војника. Бити војник значи бавити се одређеним послом повезаним са безбедношћу и одбраном, тј. то је занимање, професија, не народ-нација. Другим речима, «неко» Европи навлачи цокуле и облачи ши-

њел да постану ратници. Против кога ће ви Румуни – ратници ратовати?

Да погађамо?

Зоран Милошевић

А ГДЕ ЖЕ РУМУНИЈА?

Регионална карта 1594. године. Автор - Gerhardus Mercator - фламански картограф и географ

ГДЕ ЈЕ ОВДЕ РУМУНИЈА?

Регионална карта из 1594. године, аутора Герхардуса Меркатор – фламански картограф и географ

II О ИДЕОЛОГИЈИ ВЕЛИКЕ РУМУНИЈЕ

Зоран Милошевић

ГЕОПОЛИТИЧКИ СМИСАО РУМУНИЈЕ

Од црквене уније (у ердељском Београду 1700. године) преко социјалног инжењеринга до новог политичког идентитета

«У румунским уџбеницима историје нема истине,
а у уџбеницима географије нема науке».

Молдавска народна пословица

За геополитичаре и геополитику Румунија је велика непознаница, а о њеној мисији у Европи и на Балкану се расуђује полазећи од погрешних чињеница.¹ Смисао

---

¹ Изненађујуће, али управо тако размишља Александар Дугин (*Основи геополитике*, књ. 1, *Геополитичка будућност Русије*, Екопрес, Зрењанин, 2004, стр. 334 – 335) који сматра неминовношћу уједињење Румуније и Молдавије из идентитетских разлога. Тиме је показао да уопште не познаје не само геополитику Балкана, него и како је створена Румунија и Румуни. Ако је код Дугина разлог незнање, онда код «ру-мунског» историчара Овидијуа Печикана, *Историја Румуна*, Клио/Бесједа, Београд, Бања Лука, 2015. (књига је изашла уз финансијску подршку румунског института за културу из Бу-курешта) постоји конструисање тезе засноване на фалсификатима и игнорисању историјске грађе и доказа других. На-жалост, књига је написана у сврху румунизације Балкана, због чега је и преведена на српски, а да на ово недело нико није реаговао од српских научника.

О каквој се књизи ради говори чињеница да се о учешћу Румуније у Другом светском рату на страни нацистичке Немачке говори као о «Антисовјетском рату» (стр. 535.), а Совјетски Савез «Стаљиновом совјетском тоталитарном империјом» (стр. 537). Оправдавајући нацистичку Румунију,

Руму-није, како ћемо покушати да докажемо у нашем раду, јесте геополитичко раздвајање Источних и Јужних Словена, тј. Великих и Малих Руса (Срба), те да уз помоћ социјалног инжењеринга створи романски и латински идентитет који ће омогућити обнову Римске империје, односно, који ће у потпуности поништити досадашњи идентитет Срба (и делимично Руса у Малорусији, данашњој Украјини).

Пођимо редом.

Када се анализира политика Римокатоличке цркве, неминовно се суочавамо и са питањем уније, тј. потчињавања православних патријарха моћи Ватикана. Између осталог, унија представља питање начина мисионарског деловања, а оно за Рим није само вера него и политика, тј. мисија која се не остварује убеђивањима једног човека или веће групе људи да је римокатолицизам бољи од других религија, него се политичким средствима мења целокупно самосазнање већих заједница у правцу романизовања и латинизовања њихових идентитета у свеопшти римокатолички идентитет. Да би се схватила (нова) „источна политика Ватикана“ потребно је време, али се одређене смернице могу веома јасно уочити. Наиме, јасно је да се у Ватикану „источној политици“ приступа као дугорочном пројекту, нарочито ако се узме у обзир да је актуелни папа Франческо у његовој енциклици «*Lumen Fidei*» себе назвао следбеником идеја Бенедикта XVI, који је опет био следбеник политике Јована Павла II. Другим речима, православни и Руска православна црква од Ватикана не треба да очекују да ће одступити од циља обнове Светог римског царства, јер се ништа није променило у политичкој филозофији Свете столице.² На државном нивоу, јасно је

аутор тврди да се «*Јон Антонеску придружио општинској политичкој визији европске крајње деснице*» (стр. 537). Док Русе и руску политику у континуитету тумачи у оквиру клишеизираних флоскула «руска претња».

² „Шта у овом тренутку представља Русија и шта ће она ускоро постати? Овај проблем, попут олујних облака на хоризонту,

да се од Свете столице очекује трансформације политике „од традиције *arcane imperii* према традицији *raison d'etat*...», тј. одустајање од реализације интереса насилним, неморалним средствима и прелаз на „дозвољена средства и методе, прихватљиве актуелној моћи православних и помоћи коју они у овом тренутку пружају (и) римокатолицима на Блиском истоку.“³

Међутим, ако бисмо се осврнули уназад у историју, увидели бисмо да је свака унија потписана са Ватиканом, почевши од Брестовске, преко Ужгородске, до Жумберачке или било које друге мање уније увек следила сличну

надвија се над свим европским питањима. Онога дана када су руски војници у разрушеној Москви, светом граду словенског света, узвикнули: 'Ми смо данашњи Римљани', оног дана када је мистични Александар преклињао све хришћанске владаре у име Светог Тројства и повезао слободни и разнолики свет у једнообразни и нераскидив савез; тога дана је Европа научила да се прибојава народа којем се до тада ди-вила и којем је завидела као прваку националних слобода и последњем бедему против Наполеонове аутократије...“. Из тог разлога се Русија мора разбити, мисао је мање-више свих важнијих политичких субјеката. Када је почетком XIX века руски цар Александар I гонећи Наполеона ушао у Париз, постао је судија који одлучује о европској судбини. Тада је Европа анализирајући успех Руса видела православне Балкана, посебно Србе, као велике помоћнике највеће државе у Европи и од тада креира политику на њиховом потчињавању и удаљавању од Русије, не само политички, него и културолошки и религијски. „У таквим приликама, идеализовање словенског покрета посвуда, у Италији као и у Европи, бива замењено зрелијим преиспитивањем националних проблема средње и источне Европе, пре свега у односу на све јаснију пансловенску политику царске Русије и на неизлечиву кризу Османлијског царства.“ Видети у: Анђело Тамбора, *Кавур и Балкан*, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. 16, 17-18, 31.

³ Зоран Милошевић, Шта Русија очекује од Ватикана, *Печат*, бр. 512, 23. март 2018, стр. 35–37.

методологију. На примеру потписаних унија на Балкану, поред Марчанске⁴ зна се и за следеће у којима су мета били Срби: Тржићка унија (1820), Унија у Дишнику (1841), Унија у Поганцу и Пргомелу (склопљене 1894., односно 1897. године). Затим ту су и уније у Срему, Славонији и Печују, затим уније у Далмацији и Македонији, које су веома мало познате широј јавности, а које чине основу данашњих претензија Римске цркве и Хрвата према овим територијама и становништву, увек утврђујемо да су спровођене уз помоћ политике и насиља.⁵ Нажалост, да поновимо, **православни никада нису проучили све уни-**

⁴ Марча је, пошто је имала централни географски положај, изабрана за резиденцију нове српске епархије, коју је 1609. године основао српски патријарх Јован Кантул за све православне по западним земљама у Хрватској, Славонији, Крањској, Штајерској и западној Угарској, уколико су те земље потпадале под власт аустријских царева. Патријарх је тој епархији у западним земљама дао име Вретанијска (в. Вретанија), те је она тако називана све до почетка 18. века, али су је звали и Марчанском и Ускочком. Иако је епископ Симеон Вретања био постављен од стране патријарха Јована, на наговор и под притиском римокатоличког свештенства и војних власти 1611. године отпутовао је у Рим на поклоњење папи. Пошто је пристао да се поунијати, добио је условну потврду да буде бискуп "грчког обреда" чиме је положен камен темељац за настанак стогодишњих невоља за православне Србе у Хабзбуршким земљама. Међутим, по повратку из Рима, Симеон се нашао између две ватре. Са једне стране, државна власт и римокатолички бискупи су се надали да ће унија пустити корене у свештенству и народу, али убрзо се показало да је народ одлучан у намери да остане чврсто у православљу. Стога је Симеонова унија остала на речима, као његов индивидуални чин. Временом се показало да ни он сам нема на-меру да стварно спроводи унију у раздраженом народу. Ви-дети у: Душан Кашић, *Отпор Марчанској унији*, Лепавинско-северинска епархија, Православље, Београд, 1986.

⁵ Епископ Никодим Милаш, *Православна Далмација*, историјски преглед, Издавачка књижара А. Пајевића, Нови сад, 1901.

је (нема чак ни књиге где би оне биле описане хронолошки и са каквим исходом су завршиле), а нема ни у потпуности утврђених догађаја када су учињени подвизи од стране православних да поврате део или све вернике из раља уније. У том контексту издваја се и подем митрополита Семашка који је вратио становништво Белорусије и дела Украјине у православље. Нажалост, о њему се међу православнима веома мало зна, што се не може рећи за римокатолике, нарочито Хрвате.

Балкан је као и целокупна територија православних, од нестанка Римске империје и поделе хришћанства 1054. године, постао мисионарска зона Римске цркве, што је и данас, без обзира на потписане договоре и одбацивање анатеме. Зато смо се определили да у нашем раду првенствено ставимо у фокус можда највећу и по последицама најтрагичнију унију: **унију у ердељском Београду**, да бисмо, потом, указали на (трагичне) политичке последице, јер из поменуте уније није само никла идеологија новог романизованог и латинизованог румунског идентитета, него је под том заставом извршен етноцид целокупног словенског становништва на територијама Ердеља (Трансилваније), Влашке и Молдавије. Овај, до тада невидени социјални инжењеринг, нажалост је остао недовољно проучен, поуке нису изведене и пројекат даље румунизације наставља да делује и уништава, пре свега Србе, али и Бугаре и Молдавце.

ОД УНИЈЕ У ЕРДЕЉСКОМ БЕОГРАДУ ДО РУМУНСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Када данас изговоримо име града Алба Јулија (рум. Alba Iulia), осим малобројне групе људи, нико неће ни знати којој регији или држави припада, а још мање да је током историје свога постојања био веома значајно и за православне Словене трагично поприште борбе двају цркви и више држава против право-славних који у том моменту нису имали не само државну, него ни било какву другу врсту дипломатске и друге заштите. Алба Јулија је

данас (као и раније) главни град румунске покрајине Трансилваније (некада Ердеља⁶), а до преименовања века звао се Београд.⁷ Промена имена покрајине и главног града допринела је забораву Словена на трагедију и данас само малобројни међу њима знају да је ова територија била њихова, као и да је становништво било словенског порекла, а по вери православно и у надлежности Српске православне цркве.

Остављајући за другу прилику објашњавање предисторије унијаћења Словена у Ердељу (Трансилванији), Влашкој и Молдавији, њихову борбу за православље, очување „исквареног православља“ уз губитак националног идентитета (потпуно је романизован и латинизован), усредредићемо се на унију у Алба Јулији (Београду) и њене последице.

⁶ Ердељ, ариј. *árd'a* - земља, територија, регија, место, део, страна; √ ард., протрести, померати, кретати, разићи...; срп. ардија, просторија (иза) куће; енг. *earth*; нем. *Erde*... Семантички се Ердељ у виду значења земља (држава или територија) налази у седам градова.

Први документ који се може пронаћи потиче из 1075. помиње Ултра Силвам (лат. *Ultra silvam*) или у преводу преко шума, како називају ту територију. Такође, у истом столећу за ту територију су користили и назив Партес Трансилвана (лат. *Partes Transsylvania*). Почетком 12. века у Легенда Санкти Герхарди (*Legenda Sancti Gerhardi*) се позивају на исти назив који означава крајеве преко шуме, тако да се у тадашњој Краљевини Мађарској овај израз и одомаћило као службени назив. Међутим, у свакодневном говору се и даље користио Ердељ као одредница. Први документ који је то забележио јесте хроника из XII века Геста Хунгарорум (*Gesta Hungarorum*) која ову територију спомиње као Ердеелв (*Erdöelv*).

⁷ Да подсетимо да су се на дрвним мапама планина Карпати називали **Montes Serrorum** – **Српске планине**. Види: Реља Новаковић, „Мирослав“, *Карпатски и ликијски Срби*, 1997, стр. 9.

Директна романизација становника на данашњем подручју Румуније је кроз народно образовање почела најпре на територији Ердеља, под контролом Хабзбурга. Најпре је почео рад на унији православне јерархије са Римокатоличком црквом, а потом кроз опште школовање омладине у римокатоличким образовним институцијама (углавном у Бечу) поунијаћеног становништва, да би се после свега кренуло и на «разбијање српско румунске црквене заједнице и стварање самосталне румунске митрополије у Трансилванији са румунским митрополитом на челу».⁸

У модерно доба, гркокатолички учитељи су Ердељом ширили идеје румунског национализма, а по ослобођењу Влашке и Молдавије од Османлија, ови учитељи су исти рад проширили и на те кнежевине. Идеје румунског национализма су ширили у сарадњи са образованим људима који су, што је веома упечатљиво, већином били страног порекла, а све уз директну подршку Римокатоличке цркве (посебно језуита), Хабсбуршке монархије, а касније Француске и Краљевине Сардиније и још касније Италије. Сфере утицаја на народну свест су нарочито биле: просвета, школство, штампа и књижевност.⁹

Најпре је језуита **Ладислав Барњаи**, у име Римокатоличке цркве, повео преговоре о унији с Римом већ са митрополитом ердељског Београда (Алба Јулије) **Теофилом Серемидом** (митрополитом од 1692. до 1697. године) који је био потпуно решен да напусти јединство Православне цркве.¹⁰ Митрополит Теофил је у том циљу сазвао

⁸ Nikola Gavrilović, *Srpsko-rumunsko klirikalno učilište u Vršcu 1822 – 1867*, Filozofski fakultet, Novi Sad, 1983, str. 11.

⁹ Душан Ковачев, „Преглед романизације простора Румуније“, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 50.

¹⁰ Овидију Печикан, *Историја Румунâ*, стр. 354. чињеницу да су у Ердељу већином живели Срби и Словени сасвим погрешно тумачи доминацијом српске јерархије која је овде дошла са Арсенијем III Чарнојевићем, а њихов напредак и

сабор Митрополије 1697. године да би прихватио унију са Римом. Након његове смрти, нови кандидат за митрополита Атанасије Ангел је морао, приликом рукоположења у Цариграду, да се закуне да неће прихватити унију са Римом. Атанасије Ангел је био син православног свештеника из Бобјајне (данас у области Хундедоара). Међутим, чим је пристиго у ердељски Београд, пока-зало се да не мари за заклетву. **Услови за спровођење уније остварени су када су јерарси на територији хабзбуршког царства званично прихватили унију са Римом на новом Сабору у ердељском Београду 1698. године на челу с Атанасијем Ангелом (?-1713 г), а затим је 1700. године унију са Римом на Сабору прихватила и сва остала православна ердељска јерархија.** Сви сачувани документи овог Сабора су на словенском језику (Румуни данас ову чињеницу прикривају именујући словенски језик фразом „стари румунски језик“). У тој јерархији, Атанасије Ангел је био једини епископ, сви остали су били свештеници. Након приступања унији са Римокатоличком црквом, припадници поунијаћеног народа признати су за посебну политичку нацију под именом Власи, а њихова гркокатоличка митрополија у хабзбуршком поретку је стекла виши ранг: именована је Архиепископијом Алба Јулије и Фагараша. Истине ради, све ово време трајала је борба православних «Влаха» за напуштање уније у Ердељу и источном Банату коју су покренули Висарион Сарај и Софроније Поповић.

Но, када је примас Гркатоличке цркве постао је Јоан Боб (1783-1830), највећи од свих дотадашњих румунских националиста међу ердељским Власима, чије је животно дело било *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae* на коме је радио од 1790. до 1792. године, он је извршио коначно латинизовање влашког националног питања у Ердељу, а романизација народа је потпуно постигнута. Примас Боб је био племићког порекла,

---

компактност приписује „жестокој и верној служби Хабзбурзима“.

док је његово образовање било језуитско. У Блажу је 1764. замонашен у ред светог Василија. Био је пријатељ ранијег примаса Гаврила Григоре Мајора, па је овај изашао у сусрет његовом немирном духу који је тешко подносио манастирску дисциплину. Послао га је у Трнаву где је дипломирао богословље, па је 1778. године рукоположен за јеромонаха, а затим запослен као секретар дијецезе у Блажу. Потом је именован за декана у гркокатоличким манастирима Даја Романа и Таргу Муреш, а након оставке његовог пријатеља, цар Јосиф II га је именован за примаса, што је потврдио папа Пије VI. Владао је Гркатоличком румунском црквом врло самовољно. Пошто је подела на православне и гркокатолике постала неспорна, дошло је до политичког савеза међу њима. Заједно са православним митрополитом ердељског Београда Герасимом Адамовићем (Србином), Јоан Боб је бечком двору поднео 1792. године већ помињани *Supplex Libellus Valachorum*. Написао је речник румунског језика који је садржао 11 хиљада речи, а објављен је у Клузу 1822. године. Штампано је издање новог превода Библије, који је превео Самуил Мику-Клајн, познат под називом «Библија из Блажа», такође на румунском језику.

Комунистичка власт Румуније је 1948. године прогласила да је унија са Римом незаконита, јер је сматрала да је унијатски црквени режим представљао патњу за румунски народ. Спроводећи директно Стаљиново наређење, свргнуто је свих дванаест епископа тадашње Румунске гркокатоличке архиепископије, а имовина, храмови и верници припојени су Румунској православној цркви. Гркатолички епископ Блажа Јулиу Хосу је одбио предлог православног патријарха Јустиниана Марина да пређе у православље и у чину архиепископа буде упућен на чело митрополије Молдавије. Умро је у кућном притвору и у Римокатоличкој цркви данас траје процес његове беатификације. Када је 1950. године Александру Тодеа тајно именован за викарног архијереја Румунске гркокатоличке цркве, ухапшен је и кажњен затвором све до амнестије 1964. године. Тек падом Чаушескуа 1989. године Ватикан

је потврдио да Тодеа постане нови архиепископ Румунске гркокатоличке цркве у својству митрополита Блажа. На челу архиепископије је остао до 1992. године када је одступио услед болести.

Од 1994. г. архидијецезом Румунске гркокато-личке цркве управља митрополит Блажа Лукијан Мурешан у својству Архиепископа Фагараша и ердељског Београда (Alba Iulia). Ипак, иако је у Краљевини Румунији било преко милион и по румунских гркокатолика, крајем XX века се Гркокатоличкој цркви вратило тек око 300 000. Потомци некадашњих унијата су већином остали верни румунском исквареном православљу, како се оно у науци именује, због прихватања латинице и папског календара.

У канонском смислу све три покрајине Ердељ (Трансилванија), Влашка и Молдавија припадале су Српској православној цркви.¹¹ Према Ђорђу Бранковићу Свети Сава је основао 12 архијерејских престола (за ширење православне вере међу Србима), па тако и на подручју данашње Румуније, где није било никаквих Румуна.¹² Аутор користи данас мало познат појам «у Диоклецијановом наслеђу». Румунска православна црква добила је „томос“ о аутокефалности од Васељенске патријаршије 1885. године, чиме је грубо нарушено црквено право. Српска православна црква (тада су је представљале Карловачка митрополија (1848-1920), и Београдска митрополија (1879-1920) је прекинула односе са расколничком црквом, али после неког времена политика је допринела да се „реалност“ прихвати.

Православне цркве на простору Баната, Влашке и Трансилваније биле су директно под окриљем Српске православне цркве од 1691. до 1864. године, тј. под

¹¹ СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА: *Изгубљена јурисдикција над Влашком, Молдавијом и Трансилванијом*, <http://www.carsa.rs/srpska-pravoslavna-crkva-izgubljena-jurisdikcija-nad-vlaskom-moldavijom-i-transilvanijom/>

¹² Ђорђе Бранковић, *Хроника Словена Илирика, Горње Мезије и Доње Мезије*, Прометеј, Нови Сад, 1994, стр. 32.

јурисдикцијом Карловачке митрополије.¹³ Вршачки епископ Јосиф Јовановић Шакабента (1743-1805) је био први српски епископ који се додворавао аустријском двору, а на уштрб простора под јурисдикцијом Српске православне цркве, када је истицао да у његовој епархији, у насељима где живи «румунска популација», служба у цркви треба да се обавља на румунском језику, а у оним са мешаном популацијом – на српском и румунском.

Тежња Румуна да се одвоје од Срба и добију своје епископе јавила се отворено тек 1816. године, под утицајем Римокатоличке цркве, односно, да будемо прецизнији – унијата.¹⁴ Стефан Станимировић, митрополит карловачки, поклекнуо је пред аустријским притисцима и учинио је уступке у правцу црквене еманципације Румуна у Карловачкој митрополији.

Тако је за епископа у Араду поставио Румуна, док је вршачког и темишварског епископа¹⁵ обавезао да науче

¹³ Карловачка митрополија је од свог оснивања па све до установљења аутономије ердељске Румунске православне митрополије 1864. године, вршила власт у црквеним и духовним пословима над милионским масама православних (и Влаха, које су преименовали у Румуне) у аустријским наследним земљама, што заиста много говори. Види: Nikola Gavrilović, *Srpsko-rumunsko klirikalno učilište u Vršcu 1822-1867*, str. 14.

¹⁴ Види: Ранко Јаковљевић, Милисав Фируловић, *Српски изданци румунске стварности*, Пешић и синови, Београд, 2015.

¹⁵ Темишвар се од најстаријих времена звао **Јованопољ**, а Мађари су га, захваљујући реци Тамиш, преименовали у тврђава - мађ. *Temes* је Тамиш, *vár* је тврђава. Назив града од Мађара преузели су и тзв. Румуни. О томе како су Румуни добили већи део Баната видети у: Зоран Милошевић, „Узроци и околности који су утицали на предају Источног Баната Румунији од стране Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (Југославије) после Првог светског рата“, *Национални интерес*, бр. 3, Београд, 2018, стр. 127-141.

румунски језик. Овде је важно нагласити ток стварања Румуна као политичке нације, а оно је дело језуита, тј. од из њиховог реда школованих гркокатолика са истом идеолошком матрицом. Дакле, потомци гркокатолика из Ердеља стицали су образовање по римокатоличким установама на Западу (пре свега у Бечу), па су својим радом, стваралаштвом и пропагандом горљиво и истрајно убеђивали Влахе да су они потомци римског становништва Дакије, али и да су и сви становници Влашке, Молдавије и Ердеља једнако овог порекла. **Ердељски гркокатолици су припадали покрету «Школа Ардељана» (организованом од стране језуита) и много су утицали да се изradi политичка петиција романизованих Влаха Трансилваније (Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae) 1791. године, која је захтевала уједињење влашке, трансилванијске и молдавске нације на идеолошким основама револуционарне Француске.** То је био први пут да се појавио политички захтев уједињења народа који данас представља румунску политичку нацију. Припадници „Школе Ардељана“ су постали стварни творци румунског језика, правописа, граматике и румунског национализма.

Главни представници покрета „Школа Ардељана“ били су: Самуил Мику (1745-1806), образовани гркокатолик и епископ Фагараша, похађао римокатолички *Collegium Pazmanianum* у Бечу, много је радио на унији православних с Римом. Написао је дело *De ortu progressu conversione valachorum episcopia item archiepiscopus et metropolis eorum*. У њему је у облику научне теорије образложио став да становници Влашке, Трансилваније и Молдавије потичу од Римљана античке римске провинције Дакије и доста је изучавао романски говор становништва северно од Дунава да би поменутој теорији дао филолошке аргументе. Након Микуа, ту имамо и Јона Будаи Делеануа (1760-1763) који је био пети и

најопуларнији припадник «Школе Ардељана».¹⁶ Отац му је био Соломон Будаи, гркокатолички свештеник. Наравно, списак припадника покрета «Школе Ардељана» је обимнији, али се ми задржавамо само на претходно поменутима.

Припадницима «Школе Ардељана», да напоменемо, у то време супротставља се руски светогорски монах Пајсије Величковски (1722-1794), родом из Малорусије (да-нас Украјине), посебно у Молдавији (живео је у манастиру Њамцу), због чега сва Молдавија није румунизована, него само онај део који је припао држави Румунији. Највећу опасност по православну цркву представљала је унијатска пропаганда међу Власима и свештенством. Ова пропаганда добила је на снази нарочито после доласка Самуила Вулкана за великоварадинског унијатског епископа, 1806. године, а своју кулминацију достигла је након оснивања банатске унијатске епископије са седиштем у Лугошу, 1853. године. Значајан разлог за прихватање уније представљао је дакоромански национализам (који је унијатама давао осећај припадности вишој цивилизацији, при чему су кривицу за «ниски културни степен Румуна у Монархији оптуживали «српску јерархију»¹⁷, а који је заправо био вешто и лукаво повезан са унијаћењем.¹⁸

¹⁶ Кирил Шевченко, Од језуитске искре до „румунске бакље“ (Трансилванијска „Школа Ардељана“ као катализатор „румунског пројекта“), у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 77-90.

¹⁷ Nikola Gavrilović, *Srpsko-rumunsko klirikalno učilište u Vršcu 1822-1867*, str. 20.

¹⁸ Nikola Gavrilović, *Srpsko-rumunsko klirikalno učilište u Vršcu 1822-1867*, str. 17. У једној жалби Срба из Баната митрополиту Стратимировићу у Сремске Карловце из 1816. наводи се да неки Румуни „имају неукротиве амбиције да се пошто-пото домогну епископских звања за које и сами знају да им нису дорасли, па у недостатку стручности и моралне

МЕТОДИ РУМУНИЗАЦИЈЕ СЛОВЕНСКОГ СТАНОВНИШТВА

Новоформирани румунски национализам од гркокатолика и језуита започео је раздвајање новог народа од Словена, пре свега од Руса (који су у то време били главна опасност од пропасти уједињавања Влашке и Молдавије у унитаристичку државу Румунију) и Срба ширећи екстремну русофобију и србофобију.

Након Кримског рата од 1853. до 1856. године због геополитичке важности реке Дунава и Црног мора, а тиме посредно и подручја Анадолије и Персијског залива западно-средњоевропски колонијални освајачи су обратили пажњу на географску позицију Србије и некадашњих „Дунавских кнежевина“ Влашке и Молдавије, односно, на подручје некадашње пост-Винчанско-Трипољске културе или Мезије - Дакије - Сарматије како је то подручје било називано у доба владавине старог Римског царства. Пошто су колонијални освајачи схватили да освајање тог простора невојним средствима не захтева велика финансијска улагања, која би иначе била потребна за вођење ратова на том подручју, они су у свом невојном решавању «Источног питања» („Продора на исток“) у деветнаестом и двадесетом веку одлучили да спроведу културолошке реформе које су требале да сакрију или прекроје дотадашњу историју ових држава која им је омогућавала да буду свесни и поносни на аутохтоне људске, природне и културне ресурсе на том подручју. У склопу тих колонијалних културолошких промена промењени су етноними и називи ових народа и држава, као и њихови језици, писма, обичаји, манири,

---

подобности, користе се смицалицама и лукавствима, што се одразило на ширење зависти, злобе и нетрпељивости између Влаха (Румуна) и Срба. (стр. 21).

заставе, државне границе и други елементи њиховог националног идентитета.¹⁹

Кључну улогу у придобијању европских центара моћи да се од Кнежевине Влашке и Молдавије створи «бедем» према Русији одиграће позиција грофа Кавура (што је гарантовало и италијанско уједињење). Истовремено ће Румуни ово уздићи на ниво политичког мита и фомирати снажну антисловенску пропаганду (и политичку позицију).²⁰

Када је 1856. од Влашке и дела Молдавије формирана Румунија, истог тренутка је почело наметање новог румунског идентитета и то следећим редоследом: прво се пропагирала промена дотадашњег начина одевања инсистирањем да се носи одећа какву носе у Европи, док је за сеоско становништво осмишљена нова народна ношња. Због отпора цркве новом идентитету, 1863. држава доноси декрет којим се свим православним црквама и манастирима одузима имовина. Треће, у дорумунском периоду, тј. на територији Влашке и Молдавије држава и црква су користиле црквенословенски језик и ћирилицу. Румунија 1820. такође доноси декрет којим се покренуло питање преласка са ћириллице на латиницу. Процес је трајао све до 1860. године када је у просветни систем званично уведена латиница као обавезно писмо. Четврто, покреће се питање стварања румунског језика, што је урађено од стране Аугуста Требонија Лауриана и Јоана Масима, који су приредили *Речник румунског језика* – неку врсту вештачког језика из којег су биле одстрањене све дотадашње нелатинске речи. Речник је дочекан са поругама, али су румунизатори наставили свој посао.

---

¹⁹ Сања Шуљагић, Поништавање националних идентитета на Балканском полуострву у деветнаестом веку са посебним освртом на Румунију, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, стр. 31.

²⁰ Анђело Тамбора, *Кавур и Балкан*, стр. 37-38.

Доктор Илије Барбулеску, иначе „Румун“, професор универзитета и академик пише: „Иначе у целој Трансилванији (Ердељу), па и у целом Банату, указују нам се само Срби као најмногбројнији живаљ који преовлађује, а српски језик као прави словенски књижевни и црквени језик не само њих, него и самих Румуна“. У својој књизи «Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна», од стране 89. до 95. Барбулеску говори да Срби преовлађују и у Влашкој и Молдавији (од XIV века), а већину су имали и раније (током XIII века, када се влашко племство сродило са племством из Србије. На пример 1274. године влашки војвода Олтеније Љутивој удаје своју ћерку за за Стевана Милутина, краља Србије, оног истог Милутина који је за веома кратко време имао за задатак да распростре своју владавину над Босном и Македонијом све до Скопља.

Зашто би православни данас знали да је из српске Молдавије 1567. године у манастир Милешеву „стигло“ небо, лични рад госпође Роксанде, жене Александра, војводе Молдавије? Зашто би данашњи Словени знали да је молдавски бољар Стеван Боул, велики дворник Доње Зе-мље, имао на свом печату урезану годину 1655. и назив Србин.²¹ Зашто би православни знали да је 1512. Георгиј Скорина био у Молдавији код краљице Јелене Бранковић да преговара о штампању књига које би се супротставиле језуитској пропаганди против најугледније српске породице Влашке, Ердеља и Молдавије – Бранковића да су издали током битке на Косову 1389.²² Историјске чињенице говоре да Вук Бранковић никога није издао, али је мит опстао до данашњих дана, само не и Бранковићи.

²¹ Илије Барбулеску, *Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна*, Издање Задужбине Илије М. Коларца, Београд, 1908, стр. 87.

²² Иван Чарота, „Да ли је Скорина био у Молдавији?“, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 174.

Данас се Бранковићи представљају као Румуни. Све православне храмове на просторима данашње Румуније градиле су ср-пске породице Бранковић-Басара. Један од најлепших ма-настира је Манастир Хорезу или Манастир Хурези, основао га је Константин Бранковић 1690. године., иначе влашки војвода који је касније проглашен за свеца. Румуни његово име пишу као Constantin Brâncoveanu, а ни у једном спису, ни у једном документу, нису се удостојили да забележе његово српско порекло.²³ Овде је веома важно нагласити још нешто, а то је да образац клевете и мржње (етничке дистанце) народа или појединца и те како функционише.

Ипак, објективни научници каквог сматрамо Барбулескуа, а због наведених чињеница које и сам увидео, ис-торију Румуније деле на два периода: «доба словенизма» и «доба румунизма».

Када је Емилијан Кенгелац (1807-1885) предложио меморандум 16. октобра 1863. године, којим се залагао за увођење румунског језика у црквену службу, као и латиничног писма у црквене књиге и пописе узбуркао је српску јавност у Влашкој и не само њој. Потом су румунски делегати 1. августа 1864. године предали меморандум и изјаву за аустријском цару у којој је било назначено зашто Румуни не признају Ка-рловачки конгрес, као и објашњење зашто не учествују у избору српског митрополита. Цар је интервенисао у корист Румуна и после «екуменског синода 1864. године», српски патријарх Сава-Самуил Маширевић (1804-1880) дозволио је одвајање тзв. „Румунске православне цркве“.

Декретом цара Франца Јозефа I од 24. децембра 1864. године Румуни добијају самосталну цркву, тј. оснива се самостална румунска митрополија у

²³ КАКО РУМУНИ ФАЛСИФИКУЈУ СРПСКУ ИСТОРИЈУ: Пример Константина Бранковића и манастира Хурезија, <http://www.carsa.rs/kako-rumuni-falsifikuju-srpsku-istoriju-primer-konstantin-brankovica-i-manastira-hurezija/>

Трансилванији, са седиштем у Сибињу и две епископије (арадска и карансебешка), којима су припала чак и насеља из данашњег српског Баната. Насеља јужног Баната су припала епархији у Карансебешу, док су насеља северног Баната припала арадској епархији. Пет православних епархија у Кнежевини Румунији (Влашка и Молдавија) није поштовало наредбу аустријског цара и оне су остале у Српској православној цркви све до 1919. године. Тек тада су постале део тзв. „Румунске православне цркве“.

Први румунски митрополит Андреј Шагуна (1809-1873), радио је и у српско-румунском клирикалном училишту у Вршцу.

Под надзором Беча, митрополије Влашке и Молдавије су се ујединиле 1872. године, како би створиле јединствену нову германску „Румунску православну цркву“. Исте године, митрополит Угровлашке добио је титулу митрополита Румуније, након чега је основан и Свети синод Румунске православне цркве.

Како је ово прошло код Срба?

Наравно, одговор је само један, путем негативне селекције унутар Српске православне цркве, за коју се побринуо аустријски двор. Да би на ово питање дали ваљан одговор морамо да пођемо од догађаја који су се одиграли око Карловачке патријаршије (1848-1920), када је **Арсеније Стојковић (1804-1892), епископ (администратор) ба-чки (епископ: 1843-1851) и епископ будимски (епископ: 1852-1892), једногласно изабран 1874. године за патријарха Карловачке патријаршије, али га је двор у Бечу одбио да потврди, а слично се догодило и 1881. године, када му је противкандидат био Григорије-Герман Анђелић (1822-1888), који је добио само 12 гласова, док је Арсеније добио 53 гласа.**

Опет су Германи, које је представљао Франц Јозеф I (1830-1916), цар Аустријског царства (владао: 1848-1867) и цар Аустро-Угарске монархије (владао: 1867-1916). умешали своје прсте, јер је Јозеф упорно одбијао да призна Арсенија Стојковића за патријарха, па је насилно прогутао свог кандидата – Германа Анђелића.

Анђелић, захваљујући аустроугарском двору постаје патријарх Карловачке патријаршије (период: 1881-1888), а под утицајем својих покровитеља у Бечу није се успротивио како формирању, тако ни давању »аутономије« (1885), тзв. „Румунској православној цркви“ од стране Васељенске патријаршије.

Да би боље разумели шта се тада дешавало, вратићемо се опет у **1859. годину, када је дошло до уједињења кнежевина Влашке и Молдавије у нову творевину, која је носила назив – Румунија (држава римских војника).**

Тада је тамо основан и нови орган црквене управе **Генерални национални синод**, који је у свом саставу имао епископе и по три депутата из реда свештенства из епархија. Синод је имао право да се састаје једном у две године и био је под потпуном контролом световне власти. **Архијерејска именованја су се вршила одлуком кнеза.**

Наиме, потомак грчких фанариотаса румунизованим именом Александру Јоан Куза (1820-1873), докопао се власти и загосподарио је Влашком и Молдавијом.

Законом из 1863. године била је спроведена потпуна конфискација (секуларизација) све црквене и манастирске имовине. Овакву антиклерикалну (читај: антиправославну) политику Владе Румуније, нескривено је подстицало Аустријско царство (1804-1867), а касније и Немачко царство (1871-1918). Након овога све је мање-више познато. Румунија, скрајнута од интереса јавног мњења постаје држава која се непрестано шири (што се најбоље види на приложеној мапи).

Ширење Румуније од настанка (1856) до данас (2021)

ПРОМЕНА ИДЕНТИТЕТА СТАНОВНИКА ЕРДЕЉА (ТРАНСИЛВАНИЈЕ), ВЛАШКЕ И МОЛДАВИЈЕ

Треба водити рачуна, да се први пут тек 1521. године, под јаким мађарским (читај: католичким) утицајем записује (на српској ћирилици) примитивни облик румунског језика.

На латинично писмо (са дотадашњег ћириличног), Румуни ће прећи тек 19. веку (1859. године) када и почиње »културни геноцид«, односно, општа десрбизација комплетног (становништва, језика, писма и топонима). Румуни су још неко време наставили да користе ћирилично писмо, тачније до 1862. године (у Влашкој), односно, до 1989. године (у Молдавији). Верзија ћириличног писма кориштена је у Бесарабији (део Молдавије) и задржала се у употреби све до тридесетих година 20. века, а тај старији облик је нешто другачији од оног ћириличног писма које је кориштено у Молдавској Аутономној Совјетској Социјалистичкој Републици (1924-1940), односно оног које се користило до 1989. године у Совјетској Републици Молдавији (1940-1989) када део тамошњег румунизованог српског становништва прелази на румунску верзију латиничког писма.

Из новонастале Краљевине Грчке (1833) ове активности је преко грчког свештенства потпомагао немачки (читај: баварски) принц Ото Фридрих Лудвиг фон Вителсбах (1815-1867), који ће под именом – Ото I (владао: 1833-1862) постати први краљ Грчке у целокупној њеној историји. Његов наследник ће још и појачати ове антисрпске и антисловенске активности, а то је немачки принц Кристијан Вилхелм Фердинанд Адолф Георг фон Шлезвиг-Холштајн (1845-1913), из севернонемачке племићке породице Олденбург, који ће постати нови (други) краљ у историји грчке државе, под именом – Георг I (владао: 1863-1913).

Док је грчки краљ Ото I био син Лудвига I (1786-1868), немачког краља Баварске (владао: 1825-1848), његов наследник Георг I био је син Кристијана IX (1818-

1906), немачког краља Данске (владао: 1863-1906). Георг I, немачки краљ Грчке ће свом сународнику Немцу, који је седео на трону Румуније обезбедити подршку за добијање аутономије, притиском на Васељенску патријаршију. **Ово је резултирало добијањем аутономије тзв. „Румунске православне цркве“ 1885. године.**

Наравно, све ове активности је подржао већ раније поменути Франц Јозеф I, аустроугарски цар. Све ово добија посебан замањ када немачки (читај: пруски) принц Карл Лудвиг фон Хоенцолерн (1839-1914) постане први краљ у историји Румуније, под именом Карл I (владао: 1866-1914).

Румунски краљ Карл I, био је син Карла Антона Јоакима, пруског принца из династије Хоенцолерн-Зигмаринген. Логистичку подршку стварању тзв. „Румунске православне цркве“, даће и немачки принц Александер Јозеф фон Батенберг (1857-1893), односно први бугарски кнез (1879-1886), тзв. Треће бугарске државе на Хему (Балкану), а који ће владати Кнежевином Бугарском под именом – Александер I.

Његов отац био је немачки (читај: хесенски) принц Александер Лудвиг Георг Фридрих Емил фон Хесен (1823-1888). Исто ће учинити и његов наследник на трону Бугарске, немачки принц Фердинанд Максимилијан Карл Леополд Марија фон Саксен-Кобург, који ће владати Кнежевином Бугарском под именом – Фердинад I. Отац другог бугарског кнеза био је немачки (читај: баварски) принц Август Лудвиг Виктор фон Саксен-Кобург (1818-1881).

Теодор-Теодосије Мраовић (1815-1891), митрополит Београдске митрополије (период: 1883-1889), прихватио је 1885. године антисрпске активности у Румунији под утицајем српске династије Обреновића, која је водила изразито аустрофилску политику.

За раније поменута дешавања око тзв. Румунске православне цркве велике заслуге има и немачки (и католички) принц Фердинанд Виктор Алберт Мајнрад фон Хоенцолерн-Зигмаринген (1865-1927), који је наследио

свог стрица Карла I, краља Румуније, на престолу ове земље, којом ће потом наставити да влада (у име ове династије) под именом – Фердинанд I (владао: 1914-1927).

Александар Карађорђевић (1888-1834), краљ Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (владао: 1921-1929) и краљ Краљевине Југославије (1929-1934) и румунска (чи-тај: немачка) принцеза Марија фон Хоенцолерн-Зигмари-нген (1900-1961) венчали су се 8. јуна 1922. године. Њен деда по мајци је немачки војвода Алфред Ернест Алберт фон Саксен-Кобург (1844-1900), војвода области Саксен-Кобург (владао: 1893-1900), а по оцу овде већ помињани немачки принц Леополд фон Хоенцолерн-Зигмаринген (1835-1905).

Све претходно изнето резултирало је признањем тзв. „Румунске православне цркве“ од стране осталих православних црквених организација, пошто Српска православна црква није имала никакве примедбе на отимање њене имовине на тлу тадашње Краљевине Румуније, тј. на брисање српске културне баштине и румунизацију Срба у овој нама суседној држави. Одлуком Светог синода тзв. „Румунске православне цркве“ од 4. фебруара 1925. године, Румунска црква је била уздигнута на ранг патријаршије. Овакво стање је било канонски признато »томосом« Васељенске патријаршије од 30. јула 1925. године.

Свечано увођење митрополита-примаса Мирон – Елие Кристеа (1868-1939) у достојанство патријарха (период: 1925-1939) све Румуније, намесника Кесарије Кападокијске, митрополита унгро-влашког, архиепископа букурештанског, изведено је тек 1. новембра 1925. године.

ПОЛИТИЧКЕ ПОСЛЕДИЦЕ УНИЈЕ У ЕРДЕЉСКОМ БЕОГРАДУ

Унија у ердељском Београду из 1700. године омогућила је да се методама социјалног инжењеринга промени идентитет становништва Ердеља (Трансилваније,

Влашке и Молдавије), створи идеологија румунизма, да би пораз Русије у Кримском рату (1853-1856) довео до коначног циља Запада да створи нову државу у Европи са романским (латинским) идентитетом, односно да створи антируску и антисрпски оријентисану државу са потенцијалом даљег ширења, односно романизовања и латинизовања становништва Балкана и Малорусије (Украјине).

Да подсетимо да до тада у историји није забележено да је на подручју Влашке, Молдавије и Ердеља постојала таква држава, а ни народ. Уколико се вратимо у то доба и забелешкама једног од твораца Румуније, грофа Камила Бенсоа ди Кавура²⁴ (иначе председника владе Краљевине Сардиније од 1852. па све до смрти 1861. године, током времена стварања Румуније, али и Италије, те челника поменуте владе у тренутку када је почео Кримски рат), схватићемо зашто је тадашња Европа, без обзира на идеолошка и верска опредељења подржала стварање Румуније. **Кавур каже да је Румунија створена «да раздвоји Јужне од Источних Словена».** «Када се Кримски рат победнички завршио, Запад се суочио с проблемом на који начин утврдити остварене резултате, јер су сви осетили да политика царске Русије није исцрпила своју експанзионистичку енергију. Другим речима, сви желе да предупреду могући долазак Русије на Балкан, све до Константинопоља и мореуза, и да онемогуће да дође до спајања, на верској и националној основи, покрета мањих словенских народа и царске политике Русије. Наравно да су Кавур и сардинијска дипломатија озбиљно рачунали на националне покрете који су се развијали на Дунаву и Балкану, али са намером да тим покретима одреди правац кретања и да се њима послужи не би ли се препречио пут Русији, а за шта је

²⁴ Анђело Тамбора, *Кавур и Балкан*, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. 166-168. Кавур је када се говорило о латинском идентитету Румуна латински стављао под знаке навода.

читава Европа врло за-интересована.»²⁵ Од тада се «Румуни» у Европи именују «бедемом Западне Европе пред ги-гантом са Севера» (Наполеон) или «Термопиле Европе» (Молтке). За сваки случај, новој држави и народу дат је «страни владар»,²⁶ што је остала пракса, са мањим одступањима за време комунизма, све до данас.

Нова држава је намењену геополитичку функцију савршено почела да испуњава.²⁷ Као прво, Ру-мунија нема у политичком смислу дефинисане границе, тј. намењена је за бесконачно ширење. Као друго, држава и Румунска православна црква активно ра-звјају мржњу према православним Словенима (словенофобију), са образложењем да су културно заостали. Због тога су они позвани да ема-нципиују православне Словене, тачније, да им «донесу ци-визацију», што се све претвара у њихову асимилацију.²⁸ Да је асимилација успешна сведоче ДНК истраживања становника Балкана (на слици испод).²⁹

²⁵ Анђело Тамбора, *Кавур и Балкан*, стр. 169-170.

²⁶ Исто, стр. 186.

²⁷ Наполеон III је одбрану интегритета Османског царства укључио у ширу стратешку визију: желео је да Кримски рат не буде само једна фаза у решавању Источног питања, већ и заокрет у европској историји. Наполеон је успео у свом стратешком науку, јер је Кримским ратом (у коме је Русија поражена) одвојио Аустрију од ове државе, али је истовремено подржао и формирање Румуније, као и романизацију и латинизацију становништва Влашке и Молдавије, како би затворио пут Русији на Балкан, односно Србима пут до Русије. Види: Никша Стипчевић, Анђело Тамбора и његова књига о *Кавуру и Балкану*, предговор књизи *Кавур и Балкан*, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. IX

²⁸ Види: Зоран Милошевић, „Извори румунске политике“, у зборнику *Анатомија румунске политике*, приредио: Зоан Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр.14-16.

²⁹ Подсетили би да Кљосов није усамљен у наведеним ДНК истраживањима, већ да своја истраживањима гради на много

Карта која показује геополитичку функцију Румуније РУМУНИЈА – ТРАЈНИ РИМОКАТОЛИЧКИ МИСИОНАР

Свјатослав Мазур из Молдавије указује на праву природу Румуније. Наиме, сама реч «Румунија» у преводу значи «држава римских војника», а «Румун» - римски војник. Румунија је створена на рушевинама Римске империје, што значи да у својој природи носи све задатке и одлике свог прародитеља.³⁰ Главна идеја Римске империје је – светска власт. Управо је због тога оличење Римске империје постао орао, који је у својим канцама држао симбол света. Идеологија и симболика Древног Рима на различитим историјским етапама рађала је

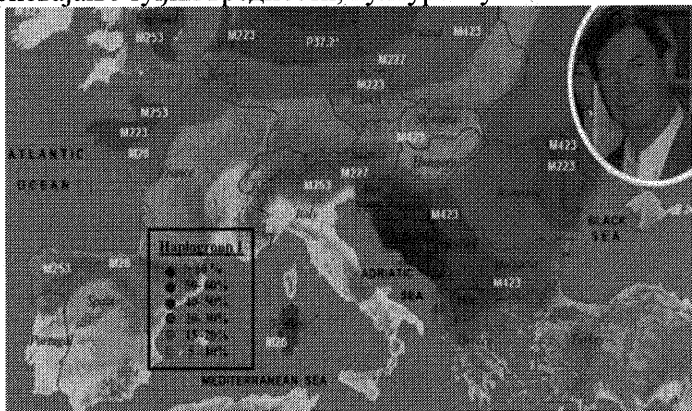
старијим. Наиме, у делу Ђорђа Бранковића, *Хроника Словена Илирика, Горње Мезије и Доње Мезије*, Прометеј, Нови Сад, 1994, стр. 20, а позивајући се на дотадашња знања (књигу је писао 1645-1711. године) у Мутенији (сада у Румунији) да Срби воде порекло од Нојевог сина Јафета, «јер знађаше Ноје да ће најбољи део народа изаћи од Јафета».

³⁰ Свјатослав Мазур, „Румунија – држава – паразит створена по канонима древног Рима“, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, 2018, стр. 70.

клонове, јер је привлачна и по смислу и данас блиска неким државама које проповедају идеју светске владе.

Ове «цивилизације» је могуће лако препознати по римској симболици, по орлу који у канцама држи симбол света и оружје. Овај симбол је у темељ своје империје уградио и Наполеон Бонапарта, а исти тај симбол су обновили Бенито Мусолини и Адолф Хитлер. Европа XIX века је управо овако разумела Румунију називајући је „другом Италијом“, „Италијом која је верније од нас сачувала римско име“.³¹

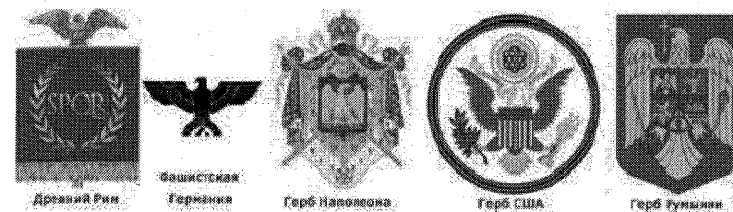
Овај образац и овај симбол при стварању њихове државе узели су за основу и креатори Сједињених Америчких Држава. Овај симбол је основа и главни детаљ грба Румуније. Све набројане државе и империје уједињује исти квалитет – жеља да владају над целим светом, освајање и плачкање туђих територија, присвајање туђих вредности, културе и уметности.

ПРИСУТСТВО СРПСКОГ ДНК, ПРЕМА ТВРЂЕЊЕУ АНАТОЛИЈА КЉОСОВА, НАЈВЕЋЕ ЈЕ У БИХ, ХРВАТСКОЈ, ПРИБАЛТИКУ И МОЛДАВИЈИ. ВИШЕЕ, НЕГО У САМОЈ СРБИЈИ

ИЗВОР: Анатолиј А. Кљосов, *Порекло Словена. Осврти на ДНК-генеологију*, Београд, “Мирослав“, 2013, стр. 213.

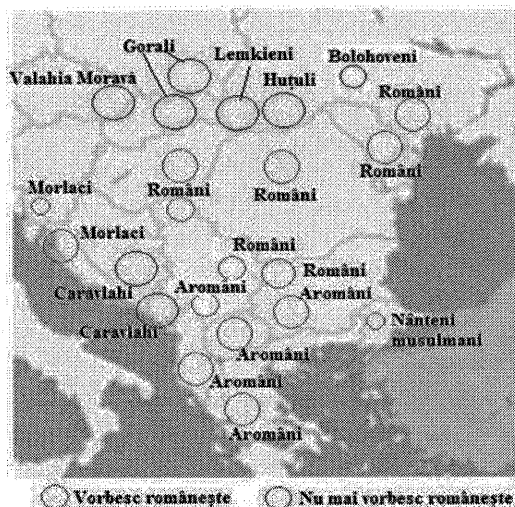
³¹ Анђело Тамбора, *Кавур и Балкан*, стр. 167.

Управо Румунија манифестује наведене тежње, за сада активно према Молдавији и Србији, а пасивно према целом Балкану и Украјини. Да подсетимо да је Румунски парламент 8. маја 2013. године, великом већином усвојио „законодавни амандман“, проглашавајући „Румунима“ све романске народе и етничке групе које живе у земљама Балкана. Како преноси румунско издање *Romanian Global News-a*, одлука је подржана од стране свих парламентарних фракција, без обзира на негативне коментаре о нацрту закона Министарства иностраних послова Румуније.

У складу са усвојеним амандманом, свим представницима балканско-романских народа који живе у државама балканског полуострва: Арумунима, (Арманима, Куцовласима, Власима, Цинцарима), Истрорумунима (истр. Власима, Руманима, Румарима, Тирибирцима, Тићима), Мегленорумунима, Молдавцима, Власима и другима, Букурешт, дакле, и „званично“, објављује ову одлуку „Румунима посвуда“ („români de pretutindeni“), без обзира на имена или називе које тренутно носе, односно, на називе које су сами себи дали. У „Румуне посвуда“ и „званично“ су убројани такође и „Бесарабијци“, „Буковинци“, „Марамурешани“, који заправо егзистирају у: Молдавији, Оде-си, Чернивци и Транскарпатским регионима Украјине.

Другим речима, како то говори и карта испод, на Балкану (али и изван Балкана, на значајном делу територије данашње Украјине) нема других народа до (различитих) Румуна.

Према румунским «научницима» на Балкану нема других народа, осим Румуна. Данашњи Срби, Грци, Бугари итд. су пословењени Румуни који треба да се врате својим коренима.

Карта Велике Румуније према замисли њених покровитеља

ЛИТЕРАТУРА

- Барбулеску, Илије: *Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна*, Издање Задужбине Илије М. Коларца, Београд, 1908.
- Бранковић, Ђорђе: *Хроника Словена Илирика, Горње Мезије и Доње Мезије*, Прометеј, Нови Сад, 1994.
- Gavrilović, Nikola: *Srpsko-rumunsko klirikalno učilište u Vršcu 1822 – 1867*, Filozofski fakultet, Novi Sad, 1983.
- Дугин, Александар: *Основи геополитике*, књ. 1, Геополитичка будућност Русије, Екопрес, Зрењанин, 2004.
- Јаковљевић, Ранко/ Фируловић Милисав: *Српски изданци румунске стварности*, Пешић и синови, Београд, 2015.
- Кашић, Душан: *Отпор Марчанској унији*, Лапавинско-северинска епархија, Православље, Београд, 1986.
- Ковачев, Душан: Преглед романизације простора Румуније, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018.
- Кљосов, Анатолиј А.: *Порекло Словена. Осврти на ДНК-генеалогiju*, Београд, “Мирослав“, 2013.
- КАКО РУМУНИ ФАЛСИФИКУЈУ СРПСКУ ИСТОРИЈУ: Пример Константина Бранковића и манастира Хурезија, <http://www.carsa.rs/kako-rumuni-falsifikuju-srpsku-istoriju-primer-konstantin-brankovica-i-manastira-hurezija/>
- Мазур, Свјатослав: Румунија – држава – паразит створена по канонима древног Рима, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, 2018.
- Милошевић, Зоран: Извори румунске политике, у зборнику *Анатија румунске политике*, приредио: Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017.
- Милошевић, Зоран: Шта Русија очекује од Ватикана, Печат, бр, бр. 512, 23. март 2018.
- Милошевић, Зоран: Узроци и околности који су утицали на предају Источног Баната Румунији од стране Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (Југославије) после Првог светског рата, *Национални интерес*, бр. 3, Београд, 2018.
- Милаш, Епископ Никодим: *Православна Далмација*, историјски преглед, Издавачка књижара А. Пајевића, Нови сад, 1901.

- Новаковић, Реља: *Карпатски и Ликијски Срби*, „Мирислав“, Београд, 1997.
- Печикан, Овидију: *Историја Румунâ*, Клио/Бесједа, Београд, Бања Лука, 2015.
- СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА: Изгубљена јурисдикција над Влашком, Молдавијом и Трансилванијом, <http://www.carsa.rs/srpska-pravoslavna-crkva-izgubljena-jurisdikcija-nad-vlaskom-moldavijom-i-transilvanijom/>
- Тамбора, Анђело: *Кавур и Балкан*, Завод за уџбенике, Београд, 2007.
- Чарота, Иван: Да ли је Скорина био у Молдавији?, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017.
- Шуљагић, Сања: Поништавање националних идентитета на Балканском полуострву у деветнаестом веку са посебним освртом на Румунију, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017.
- Шевченко, Кирил: Од језуитске искре до „румунске бакље“ (Трансилванијска школа Ардељана као катализатор „румунског пројекта“), у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018.

Владислав Гулевич
Руска федерација

О ИДЕОЛОГИЈИ ПРОЈЕКТА ВЕЛИКЕ РУМУНИЈЕ: Романизација као политика *

Као саставни део идеологије пројекта Велике Румуније, који претпоставља ансорпцију Републике Молдавије од стране Румуније, Букурешт користи историјско наслеђе Старог Рима и латинске цивилизације. Романизовање свести савремених Румуна је политичке природе и служи као средство за уливање осећаја националног поноса код Румуна због остварења надлазећих геополитичких трансформација – оживљавања Велике Румуније са Молдавијом, украјинском Бесарабијом и Северном Буковином као деловима румунске државе.

У званичној химни Румуније *Deșteapte-te, române!* (Пробудите се, Румуни!) Румуне називају „поносним правнуцима Трајановим“, у чијим жилама тече римска крв. Текст химне написао је песник Андреј Мурескану у 19. веку и садржи позив да се збаци јарам тиранина-варвара, да се створи нова судбина, пред којом ће се поклонити главе непријатеља; непријатељима Румуна "они ће у потпуности платити за наше патње". На двору XXI века, речи румунске химне упућене су другим непријатељима – Русима, који су у војној доктрини државе Румуније именовани као главни непријатељи.

Процес политичке романизације румунске културе покренут је у 18. и 19. веку. као средство за завршавање идеолошке генезе румунске нације. Класик румунске књижевности Михај Еминеску написао је 1872. године: "Да,

* Превод чланка: Об идеологии проекта Великой Румынии - Латинизация как политика
<https://www.fondsk.ru/news/2021/08/05/ob-ideologii-proekta-velikoj-rumynii-54170.html>

дошао сам из Рима, драги и вољени суграђани, из Дакије [цара] Трајана!" (Da, de Roma venim, scumpi și iubiti compatrioți - din Dacia Traiană!).

Латински назив Румуније је **Дакороманија** (Dacoromania), што већ говори о једнаком доприносу **Дачана и Римљана њеној историји**. Ради чистоће верзије римског порекла, савремени румунски историчари неутралишу директан однос Румуна са старим Дачанима. Дачкој генетици је додељена минимална улога у етногенези Румуна. Тако се тврди да скоро 70% румунског језика чине латинске речи, а само 10% дачке речи. Румуни желе да буду потомци победоносних Римљана, а не поражених Дачана, али за сваки случај Дачани су проглашени и највишим народом. "**Ми [Румуни] смо најстарији народ у Европи ... Дачани и Гети били су елита древног света**", каже Константин Ђуреску, професор на Универзитету у Букурешту.

Историчар **Лучиан Боја** (Lucian Boia) у књизи „Историја и мит у румунском самосазнању“ (History and Myth in Romanian Consciousness) указује да су до 19. века Румуни су живели унутар источнословенског културног простора. Окретање ка Западу иницирали су унијатски трансилванијски Румуни који су студирали у Бечу и Риму. Трансилванија је најзападнији регион Румуније, са високим процентом немачког и мађарског становништва. Романизација је омогућила јасно дефинисање граница румунске нације, одвајајући је од Немаца, финско-угарских народа и Словена, као и извођење Румуније из културне изолације, чинећи је делом Латинске Европе заједно са Француском, Италијом, Шпанијом, Португалијом.

Због тренутне политичке ситуације, румунски аутори оживљавају идеологеме 19. века: Румунију називају „латинским острвом у словенском мору“, „источним бастионом латинске цивилизације“, „новим латинским народом“, чији национални идентитет по својој природи одговара савременим демократским вредностима. Стога су Румуни обдарени историјском

мисијом ширења за-падне демократије изван источних граница Европе – у Молдавији и у Украјини.

Дела румунских геополитичара засићена су латинским изразима. Они описују Румунију као припадницу **Pax Latina** (латински свет), њен положај као **trio confinium** – спој три цивилизације (латинске, германске, словенске). Црно море је означено као **Pontul Euxin** (Понт Евки-нски), балтичко-црноморски конструктивни елемент – као **balto-euxinus**, коридор дуж црноморске обале Румуније до обале Бугарске – као трачко-илирски (фракијско-илирски). **Жонглирање римским речима, заправо, има за циљ да нагласи историјску одговорност Румуна за геополитичку судбину ових региона.**

Овде постоје јасне паралеле са идеологијом италијанског фашизма. Бенито Мусолини, у свом чланку **Passato e avvenire** (Прошлост и будућност), написао је 1922. године: „Рим ... је наш симбол и, ако желите, наш мит. Сањамо римску Италију, мудру, снажну, дисциплиновану и царску. Већи део тог бесмртног који је садржавао римски дух оживео је у фашизму ... *Civis Romanus sum* (Ја – грађанин Рима).“

Мусолини је оправдао италијанску експанзију на Медитерану позивајући се на *ius italicum* (италијанско право), Букурешт оправдава румунску експанзију у црноморском региону чињеницом да је она наследник „италијанског права“. „У име римског Аугуста, ми ћемо усмерити своје снаге на Јадран ... и Медитеран ...“ - говорио је Мусолини. „Докажимо свету да у овим рукама још увек тече римска крв и у грудима поносно чувамо име победника Трајана“, каже се у румунској химни. Мусолини је изјавио да „мисија Рима није завршена (*il compito di Roma non è finito*)“. Букурешт тврди да су Румуни потомци римских легионара и настављачи њихове историје.

Карактеристика коју је Мусолини дао фашистима, називајући их „поштоваоцима свега римског“ (**esaltatori di tutto ciò che è romano**), сасвим је погодна за савремене

румунске политичаре. Његови Италијани су медитеранска нација са великом будућношћу, њихови Румуни су црноморска нација са једнако великом будућношћу. Муссолини је позвао Италијане да прошире границе Италије изван Алпа, Букурешт помера "природне границе" румунске на-ције изван Дњестра и Карпата.

Мануела Бертоне у својој студији **Civis Romanus sum: romanità, latinità e Mediterraneo nel discorso italico di Benito Mussolini 1915-1922** (Civis Romanus sum: Стари Рим, Латински свет и Медитеран у италијанском дискурсу Бенита Мусолинија 1915-1922) пише о вери Мусолинија у привилегију Италијана да буду наследници старих Римљана. У Букурешту верују у привилегију Румуна да буду њихови наследници.

У области безбедносне политике Румунија је усвојила тзв. концепт проширене безбедности (securitate nați-onală extinsă). То значи активирање Румуније на простору између Црног, Балтичког и Егејског мора како би се постигло регионално лидерство у југоисточној Европи. Помињање величине древног Рима требало би да наведе Румуне да верују да им је то задатак.

Владислав Гулевич
Руска Федерација

РУМУНСКИ ФАШИСТИ: од окупатора до хероја*

- Култ припадника антикомунистичког подземља 1944-1952. у Румунији је саставни део антируске идеологије која се усађује у румунско друштво од касних 1980-их. Као и у Пољској, Украјини, балтичким државама, „шумска браћа“ која су се борила против Црвене армије проглашени су херојима у Румунији, а снаге закона и поретка које су се бориле са њима саучесници совјетских окупатора
- Око 60 посто „Хајдука“ били су румунски војници који су се донедавно борили на Источном фронту. Бандама су командовали Николае Дабижа (борио се на Кавказу и Криму), Георге Арсенеску (борио се на Криму), Георге Спубату (бомбардовао Одесу) и други. Командант ових банди био је генерал Корнелиу Драгалина (његове трупе су окупирале Одесу и Харков)

У Румунији су прве борбе са антикомунистичким групама започеле одмах по уласку совјетских трупа у земљу 1944. године. Присвојивши историјски назив „Хајдуци“ (одреди народне самоодбране за борбу против страног угњетавања у XIX веку), њихови чланови су се скривали у планинским областима, уједињени у банде са претенциозним именима – „Влад Цепеш“ (Влад Цепеш Дракула), „Хајдуци Аврама Јанкуа“ (румунски

* Превод чланка:
<https://www.fondsk.ru/news/2020/10/16/rumynskie-fashisty-iz-karatelej-v-geroi-52057.html>

револуционар из XIX века), „Страже Децебала“ (вође тзв. предака савремених Румуна, Дачана из I века), „Партизани Велике Румуније“, итд.

Већина њих били су присталице Хитлеровог савезника, румунског маршала Антонескуа. Нису прихватили крах идеје Велике Румуније и прелазак Букурешта на страну СССР-а, ради наставка рата против нацистичке Немачке.

Подсетимо да је током Великог отаџбинског рата румунска војска истребила 150.000 Јевреја на територији Совјетског Савеза. У Сокиријанима, Мостову, Доманевком (Украјина), у Вертјуженима и Единету (Молдавија), били су смештени румунски концентрациони логори. Затвореници су углавном стрељани, али је и спаљено на десетине хиљада. Неки од Јевреја предати су Немцима на даље репресалије. Они који су починили та зверства, после успостављања нове владе у Румунији, повели су антисовјетску борбу.

Банде су нападале административне зграде и полицијске станице, пљачкале штедионице, улазиле у окршаје са снагама безбедности, организовале атентате на антифашистичког премијера Петра Грозу, а могли су и немачким ратним заробљеницима да побегну.

У свом чланку „Оружани антикомунистички отпор у Румунији: између историје и памћења“, историчар Дору Радосав, истиче да су румунске „хајдуке“ попуњавали кадровима из Аустрије, Немачке и Југославије, све из реда одбеглих легионара фашистичке организације „Гвоздена гарда“ који су сањали о обнављању савеза са Хитлером. Током 1939-1940 легионари су се бавили погромима Јевреја, а новембра 1940. године, проваливши у затвор Жилава, стрељали су или убили 63 особе, које су сматрали својим политичким противницима.

У периоду од 6. марта до 10. децембра 1945. године, у Румунију се са Запада искрцало 17 диверзантских група које су бројале укупно од 30 до 50 људи. Кампови за обуку румунских диверзаната који су пос-

тојали у Италији и Грчкој, забележили су податке слања шифрованих порука Сједињеним Државама, Француској и Великој Британији од стране ових банди.

Око 60 посто „Хајдука“ били су румунски војници који су се донедавно борили на Источном фронту. Бандама су командовали Николае Дабижа (борио се на Кавказу и Криму), Георге Арсенеску (борио се на Криму), Георге Спулбату (бомбардовао Одесу) и други. Командант ових банди био је генерал Корнелиу Драгалина (његове трупе су окупирале Одесу и Харков).

Пребацивањем диверзаната бавила се Канцеларија за политичку координацију америчке Централне обавештајне агенције. О присуству јединственог америчког центра за управљање антикомунистичким покретом сведочи и чињеница да је највећа активност „Хајдука“ забележена у стратешки важним областима – у подножју Карпата и у делти Дунава.

Уз помоћ француских специјалних служби, тзв. Румунско национално веће, преузело је улогу „влада у егзилу“. Ово оповргава мит модерне румунске пропаганде да се подземље у потпуности састојало од једноставних сељака, занатлија и мирне интелигенције.

Слоган румунских антикомуниста биле су речи „*Vin americanii!*“ (Американци долазе!). Надали су се да ће почети Трећи светски рат и да ће се придружити Сједињеним Државама и њиховим савезницима у борби против Совјетског Савеза.

Данас су двоје људи издвојени за улогу симбола румунског антикомунистичког подземља – Елизабета Ризја и Јон Огорану. Прва – због тога, да би власти социјалистичке Румуније било могуће оптужити за репресију над женама; други – јер је ухапшен 1976. године, (већ као стар), што омогућава вештачко растезање хронологије антикомунистичког бандитизма све до 1976. године.

О Ризји и Огорану, пишу се чланци и књиге, снимају филмови за међународне филмске фестивале. Нико се не сећа да је Ризја снабдевала храном и лековима банду румунског фашисте Георгеа Арсенескуа (одликован је

нацистичким орденом немачког орла, који је Хитлер успоставио 1937. године, да би се додељивао странцима који су подржавали немачки нацизам). Ризја је знала за злочине које је Арсенеску припремао, јер је њен супруг био у банди, али није учинила ништа да их спречи.

Чланови банде Јона Огорану са нацистичким поздравом

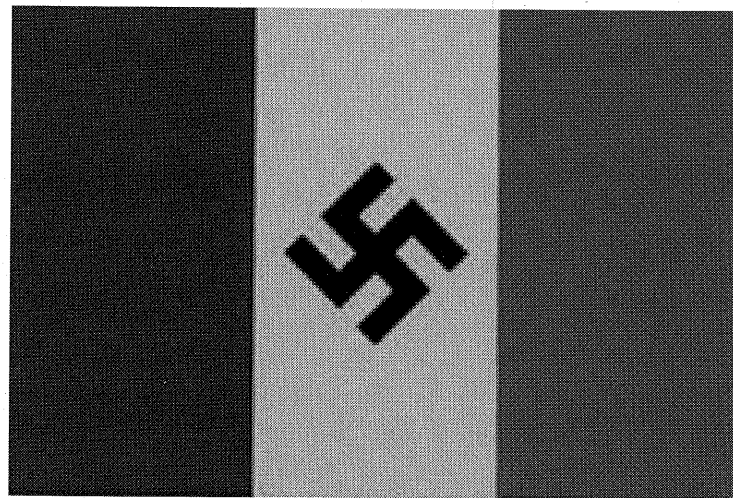
Нико се не сећа да је Огорану био егзекутор „Гвоздене гарде“, која је покренула крвави терор у Румунији. Године 1940. догодио се чувени Дорохојски погром. Румунски војници, индоктринирани антисемитском пропагандом вође „Гвоздене гарде“, Хорија Сима, који је био заменик премијера, а подржавали су га Хитлер и Мусолини, убили су 53 Јевреја, укључујући и своје јеврејске колеге.

Године 2008. основан је Фонд Огорану, са циљем васпитавања младог поколења на примеру овог антикомунисте и нацисте.

Величајући антисовјетско бандитско подземље, румунске власти припремају идеолошку основу за

ширење нове Велике Румуније. У Букурешту верују да ће успети да заврше посао започет од румунских фашиста.

Величајући антисовјетско бандитско подземље, румунске власти припремају идеолошку основу за оправдавање политике нове Велике Румуније. У Букурешту, очигледно, верују да ће успети да заврше посао започет од румунских нациста.

Владислав Гулевич
Руска Федерација

КОНТУРЕ ЊИХОВЕ НОВЕ ИСТОЧНЕ ПОЛИТИКЕ – ВЕЛИКА РУМУНИЈА И ТРОМОРЈЕ*

- Балтичко-црноморска конструкција раздваја евроатлантски и руски свет

Председница Молдавије Маја Санду, боравећи у званичној посети Пољској, захвалила се Варшави на „доследној подршци европском путу Молдавије“, те изразила озбиљну радост због доделе 600 милиона евра финансијске помоћи од стране Европске комисије, а такође је говорила у корист Придруживања Молдавије пољско-америчком пројекту „Троморје“, који ће, према председници Маји, постати додатни фактор стабилности на границама Европске уније.

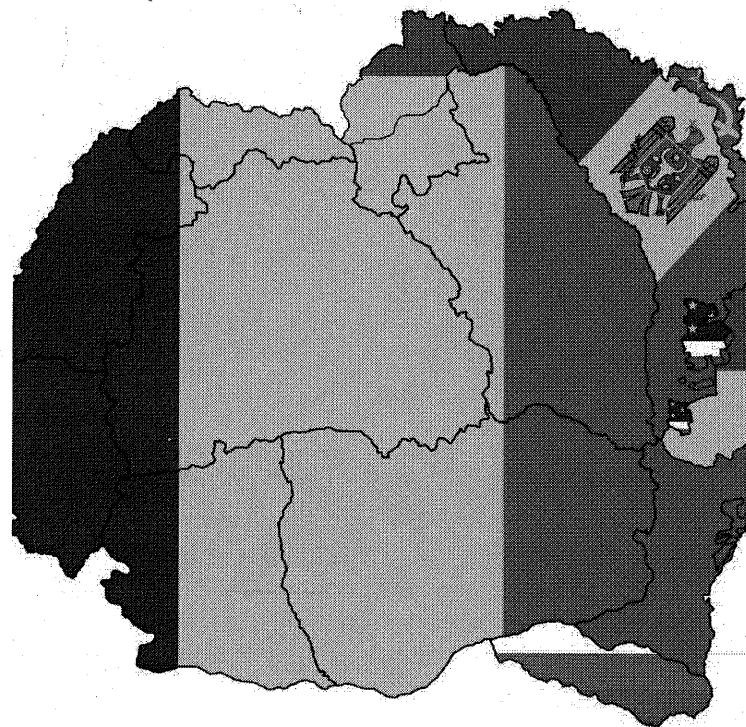
Изненађени сте, наравно, колико спољнополитичка активност председнице Санду надмашује сличну активност њеног претходника на овом месту, председника Додона!

Анджеј Дуда, саслушавши Мају Санду, заузврат ју је уверио да Пољска живи „с Молдавијом у срцу“ и спремна је да јој помогне у њеној интеграцији у Европску унију и НАТО.

Шеф Бироа за међународну политику председника Пољске Кшиштоф Шћерски, коментаришући састанак два председника, приметио је: „Демократска и проевропска

* Превод чланка: <https://www.fondsk.ru/news/2021/06/25/kontury-ih-novoj-vostochnoj-politiki-velikaja-rumynija-i-troemore-53867.html>

Молдавија може бити кључни партнер Пољске у стратешки важном региону, који данас представља својеврсну границу између евроатлантског света и сфере руског утицаја ... Молдавија је веома важан фактор безбедности у овом делу света. Увек ћемо подржавати територијални интегритет Молдавије и супротставити се тежњама Русије да ову земљу доведе до федерализације “.

Велика Румунија

Пољска је дугогодишњи политички партнер Румуније. Обе државе су чланице НАТО-а и обично Варшава увек координира своју источну политику са Букурештом. Пољски политички писци Пољску називају земљом „стигнутом између Црног мора, Балтика, Одре, Дњепра и Дунава“. Исте географске карактеристике значајне су и за Румунију. Утицај Румуније у Молдавији и на југу Украј-

ине (Бесарабија) даје Пољској индиректну контролу над Дунавом и Црним морем. Утицај Пољске у Украјини и балтичким државама даје Румунији индиректну контролу над Дњепром и Балтичким морем.

Природно, постоји, такорећи, подела геополитичких одговорности између Букурешта и Варшаве. Заједно раде на контроли копненог коридора између Балтичког и Црног мора (тзв. Балтичко-Црноморски коридор или потез). Букурешт овај простор назива Црноморско-Балтичким (ponto-baltic), Варшава – Балтичко-Црним морем (bałto-czarnomorski).

У априлу ове године обе државе су свечано прославили стоту годишњицу Конвенције о одбрамбеном савезу између Комонвелта и Краљевине Румуније, коју су потписале владе Јозефа Пилсудског (1867-1935) и краља Фердинанда I (1865-1927). Тим поводом речено је да тај блок у пракси спроводи пројекат Пилсудског о стварању блока држава између Балтика, Јадрана и Црног мора. Тај блок је замишљен као бастион за сузбијање Русије, а данас је представљен као претеча пројекта Троморја са истим функцијама. Идеју о Троморју Пољацима и Румунима су предложили Американци.

У нади да ће ограничити приступ Русије океанима кроз Северно и Средоземно море, Пољска је преузела функцију задржавања Русије на Балтику, а Румунија у Црном мору. Румунски стратеги постављају границе Троморије између Јадрана, Црног мора и Каспијског мора. Овај формат је више у складу са покушајима Букурешта да ојача свој утицај у ширем црноморском региону. Регион се протеже од Балкана до Кавказа, укључујући линију раздвајања цивилизација коју су одредили румунски стратеги: Балтик – Дњестар – Придњестровље – Одеса – Босфор. На једној страни ове линије је евроатлантско подручје, на другој руски свет.

Пољска и Румунија воде координирану експанзионистичку политику у источном правцу. Прва негује мит о „Источним крстовима“ (да је њена граница у Западној Украјини, Западној Белорусији и југоисточној Литванији),

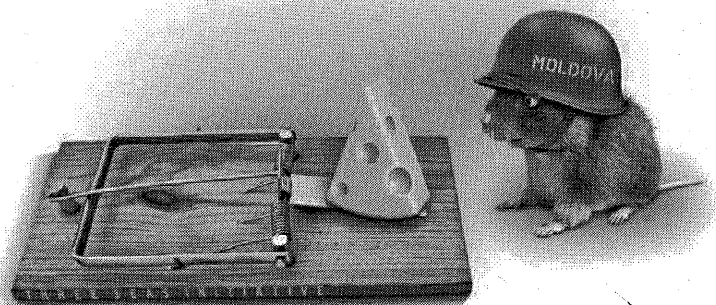
док друга тврди да постоји „други румунски народ“ у Молдавији.

Инспириран примером древног римског империјализма, Букурешт званично проглашава Румуне наследницима Римљана. Описујући геополитички положај земље, румунски аутори често прибегавају латинским терминима, називајући Румунију *trio confinium* (додир граница три цивилизације – западног хришћанства, источног хришћанства и ислама), а Понт Евксински (Pontul Euxin) одређује правац геополитичког ширења, тј. на Црно море. Све се ово објашњава историјским правом „наследника Римљана“ да доминирају источним границама бившег латинског света, као и потребом да Русију истисну из црноморског региона.

Букурешт сматра да је ово предуслов да Румунија постигне регионално вођство. Крајњи циљ је претворити Румунију у водећу политичку и економску силу у Југо-источној Европи, транзитну тачку за нафту и гас од Каспијског мора преко Кавказа и румунске Констанце до западне Европе, као и дуж канала Рајна-Мајна-Дунав, за земље северне Европе.

У овој конфигурацији, Молдавији је додељена улога помоћног мостобрана, чије ће савладавање омогућити да источни бок НАТО-а гурне још даље на исток.

Уочи превремених парламентарних избора у Молдавији 11. јула, Букурешт оснива Одељење за односе са Молдавијом, а у румунској влади појавило се посебно одељење за рад са Румунима у инсостранству. Слично одељење за рад са Пољацима у иностранству већ дуго постоји у Пољској. За Букурешт је овде „објекат“ Молдавија, за Пољску – Украјина.

И нико се не усуђује да подсети да су се историјски Молдавци појавили раније од Румуна, а да је румунски идентитет секундаран у односу на Молдавски. Исто тако, Пољаци у Украјини су ванземаљски елемент. Букурешт и Варшава, дакле, немају право да се према тим земљама односе као да су продужетак Румуније и Пољске.

Владислав Гулевич
Руска Федерација

РУМУНСКИ ЕКСПАНЗИОНИЗАМ – ЦРНО МОРЕ, МОЛДАВИЈА И КАРПАТИ*

- Конститутивни вектори румунске спољне политике су ширење према Западном Балкану, Молдавији и Црном мору. Први вектор је неутрализација утицаја Србије у региону супротстављањем српско-руској сарадњи; други је ширење источне границе Румуније до Дњестра, тзв. „природне етнографске границе“ румунског народа, како кажу румунски геополитичари; трећи је излазак Румуније у спољни свет са свог затвореног копненог положаја
- Сва три вектора подразумевају непријатељство са Русијом, стога је у војној доктрини Румуније Русија дефинисана као претња бр. 1

Борбени хеликоптерски концерн Black Hawk, гиганта америчког војно-индустријског комплекса Lockheed Martin, планира да отвори центар техничке подршке у Букурешту за НАТО хеликоптере.

„Од пресудне је важности флексибилна економија и ефикасна војска која ће подржати и сачувати слободу и демократију пред непријатељским утицајем Русије, Кине и осталих“, коментарисао је амерички амбасадор у Румунији овакву одлуку Адриан Цукерман.

Први уговор за испоруку 12 хеликоптера Black Hawks, израђених у Пољској, а по лиценци компаније Lockheed Martin, биће потписан до краја септембра. Према

* Превод чланка:

<https://www.fondsk.ru/news/2020/09/18/rumynskij-ekspansionizm-chnoe-more-moldavija-karpaty-51861.html>

Цукерману, споразум ће повећати борбене способности европских чланица НАТО-а и дати замах економијама Румуније и Пољске, које делују као „сидришта за одбрамбени систем у Источној Европи“.

Румунија, пратећи америчку политику, намерно иде на заоштравање односа са Русијом, јер у њој види препреку за спровођење пројекта Велика Румунија (Romania Mare) – тј. апсорпцију Молдавије, Бесарабије и Северне Буковине, које су део Украјине. За идеолошку пратњу таквих тежњи, оживели су геополитичке доктрине које су биле у употреби у Румунији у првој половини XX века.

Румунска геополитичка мисао има дугу русофобичну традицију, замишљену још у периоду припојења Бесарабије Русији 1812. године, затим појачану привременим успехом Велике Румуније 1918. (заузимање Северне Буковине и Бесарабије) и саучесништвом Румуније у Хитлеровој агресiji на Совјетски Савез 1941. године. Чаушескуова социјалистичка Румунија такође се противила СССР-у, њени званичници (премијер Јон Маурер) шездесетих година говорио је о Молдавији као делу Румуније коју су им Совјети илегално одузели.

Класична румунска геополитика практично је лишена проруских симпатија. Њен непроменљиви постулат је тврдња да су три главна стуба трајног постојања румунске државе Дунав, Карпати и Црно море. Контрола над Карпатима обезбедиће да се источна граница Румуније повуче дуж Дњестра, а контрола над Дунавом као артеријом која повезује Румунију са Црним морем, претвара Румуне у црноморску државу. **Кондензована формула румунске геополитичке експанзије је „планине и море“ (munți și mare).**

Оснивач румунске геополитике Симион Мехединц у чланку „Источно питање са становишта географије и етнографије“ (Chestia orientală din punct de vedere geografic și etnografic, 1914) истакао је да источна политика Румуније не зависи само од утицаја Букурешта у региону Егејског и Црног мора, већ и на копненој платформи од Црног мора до Балтика, „од Константинопоља до Кенигсберга“. Историјску и геополитичку мисију Румуна видео је у вршењу функција одбрамбеног бастиона на источним границама Европе. Дњестр у визији Мехединца је граница која раздваја новолатинску Румунију од словенске Русије.

Георг Бретиану (Gheorghe Brătianu) је увео у употребу синтагму „безбедносни простор“ (spațiul de securitate) како би осигурао јачање румунске државе. При томе, савремени аутори не крију да је овај термин румунска верзија немачког „животног простора“ (Lebensraum). **Пре-ма Бретиану, Босфор и Крим су кључне тачке румунског Лебенсраума. Индиректна контрола над њима аутоматски претвара Букурешт у регионалног лидера са могућношћу ширења свог утицаја на Медитерану.**

У модерној Румунији идеје Мехединца, Бретиануа и њихових сарадника добиле су други живот. У Букурешту се верује да је Румунија, смештена на једнакој удаљености од планина Урал, Атлантског и Северног леденог океана, сама географија осудила на лидерство на простору између

Егејског, Црног и Балтичког мора са потенцијалом да свој утицај пројектује на „источни крилу НАТО-а“.

Сједињене Државе пружају војну и финансијску помоћ Букурешту у примени овог великог сценарија. Пентагон је 2019. године доделио 21,6 милиона долара за опремање америчке војне базе „Михаил Когелничану“ и аеродрома у Констанци и још 12,9 милиона долара за ракетну базу у Девеселу.

У 2018. години одбрамбени буџет Румуније износио је 4,8 милијарди долара, а планирано је да се повећа на 7,6 милијарди до 2023. То је више од војних буџета Мађарске и Чешке заједно. Око 33% средстава одређених за војску, Букурешт троши на набавку нових врста оружја. То је више од свих у Источној Европи.

Конститутивни вектори румунске спољне политике су ширење према Западном Балкану, Молдавији и Црном мору. Први вектор је неутрализација утицаја Србије у региону супротстављањем српско-руској сарадњи; други је ширење источне границе Румуније до Дњестра, тзв. „природне етнографске границе“ румунског народа, како кажу румунски геополитичари; трећи је излазак Румуније у спољни свет са свог затвореног копненог положаја. Сва три вектора подразумевају непријатељство са Русијом, стога је у војној доктрини Румуније Русија дефинисана као претња бр. 1.

Букурешт се нада да ће спровести овај план у оквиру опште стратегије колективног Запада – „продора на исток“.

Владимир Малишев
Руска Федерација

ПЛАН ЛИКВИДАЦИЈЕ МОЛДАВИЈЕ КАО ДРЖАВЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ*

- Године 2020, 1. новембра у Молдавији су одржани председнички избори. Након обраде 100% гласова, победници првог круга били су лидерка прозападне опозиционе Партије акције и солидарности Маја Санду са 36,16% гласова и Игор Додон са 32,61% добијених гласова
- Млитава, избегавајући вишевекторски приступ Додона губи пред Сандуовој чврстој оријентацији ка Западу

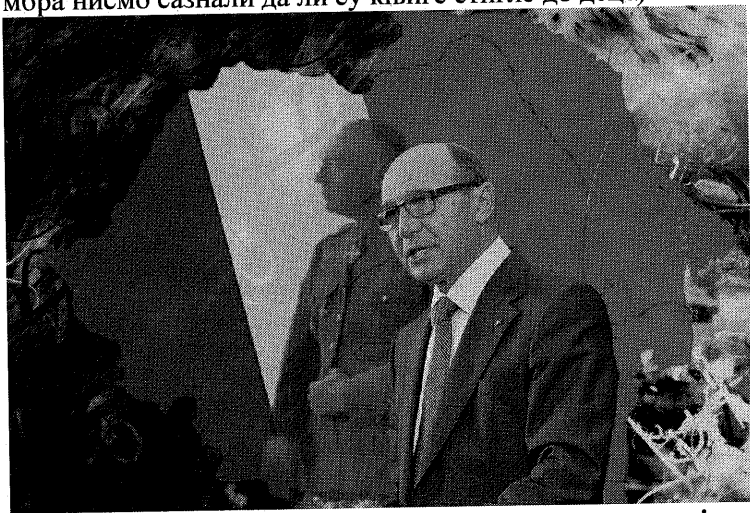
Имајући у виду да је на претходним председничким изборима у октобру 2016. године, Додон добио 47,9% гласова, а Санду – 38,7%, динамика промена током четири године Додоновог председниковања је очигледна. **Разлог је у великој мери последица вишевекторске политике Кишињева.** „Желимо да будемо пријатељи не само са ЕУ, са којом је влада потписала споразум о придруживању 2014. године, већ и са Евроазијском економском унијом (ЕАЕУ) и са Русијом, са којима су односи приметно захладили током деценије када је на власти била коалиција проевропских партија“, објашњава Додон.

Маја Санду, која је дипломирала на Харварду, никакве вишевекторности нема. Уверена је да Молда-

* Превод чланка: <https://www.fondsk.ru/news/2020/11/03/plan-likvidacii-moldavii-kak-gosudarstva-dejstvuuet-52184.html>

вија има само један пут – интеграцију са Румунијом („интеграција“ значи постепено „гутање“ Републике Молдавије од стране Румуније). Сада је, дакле, јасно да Додонова млитава вишевекторност губи пред Сандуовој принципијелној оријентацији према Западу.

... Аутор ових редова посетио је Републику Молдавију у саставу делегације Санкт Петербурга. **Не постоје визе за руске држављане у Молдавији, али граничар на контроли пасоша на аеродрому у Кишињеву предаје руске пасоше особи у униформи која стоји иза његових леђа, а он поново почиње да испитује о разлозима посете, иако идемо у Комрат, главни град аутономне територијалне јединице (АТО) Гагаузије, која се налази у оквиру Републике Молдавије и носимо поклон гувернера Санкт Петербурга – комплет књига за децу, прваке, (до 1. септембра нисмо сазнали да ли су књиге стигле до деце).**

Трајан Басеску настављач нацистичких традиција Румуније

Разговарамо са возачем аутомобила који нас води из Кишињева. Питамо га колико зарађује месечно? Ако се леје прерачунају у руске рубље то је око 5.000 рубаља. „И мораш да радиш, грбаш од јутра до вечери. Када је пос-

тојао СССР, за једну рубљу се могло купити шест векни хлеба, а сада? Посла нема, сви одлазе. На пример, мој син живи и ради у Санкт Петербургу, а нећакиња у САД. Како преживљавамо? Повртњак! Како другачије?“, јада се возач.

Комрат је мали град, али свако ко у њега уђе из Русије запрепашћен је што су сви знакови у њему исписани на руском језику. Становници главног града Гагаузије такође говоре руски, иако у овој аутономији постоје три државна језика: гагаушки, молдавски и руски. И сва три дана у Гагаузији свуда смо чули само руски, иако је матерњи језик народа Гагауза близак турском. Истовремено, **већина Гагауза су људи православне вере.**

Према попису становништва из 2004. године, у Републици Молдавији било је 155.600 Гагауза. Сада их нема више од 120.000. Они одлазе. Нема посла – нема живота. **Закон АТО Гагаузије каже да, ако Молдавија постане део Румуније (ова перспектива је стално у ваздуху), Гагаузи задржавају право на самоопредељење.**

Башкан (највиши званичник) Гагаузије **Ирина Влах** каже: „По питању сарадње са Русијом отишли смо прилично далеко, почев од културе и завршавајући економским питањима ... Само у 2016. години добили смо хуманитарну помоћ у вредности од 24 милиона леја. Говоримо о ватрогасним возилима, опреми за општине, аутобусима.“

А председавајући Удружења произвођача вина Гагаузије **Константин Силов** каже: „У СССР-у су сви пили молдавска вина, али сада их немате. На пример, грузијска вина се продају у Русији, али наша, вина из Гагаузије, не! Зашто? Имамо и дивних шљива, било је одличног дувана. Сетите се и сам Стаљин је више волео дукан из цигарета ‘Херцеговина Флор’, али где је сад овај дукан? Морам вам искрено рећи да је једино место на планети где су данас Руси вољени више него што воле себе Гагаузија!“ – узвикује К. Силов и завршава песничком цртом: „На свету не постоји веза јача од Руса и Гагауза!“

Међутим, све ове речи не крију бригу. **Време истиче, а нема озбиљних резултата у развоју сарадње Русије и Гагаузије. У међувремену се проширује присуство Турске, која Гагаузе сматра делом турског света.** Турци развијају бројне економске пројекте у Гагаузији, а изградили су и образовни комплекс. Генерални конзулат Анкаре отворен је у Комрату, Ердоган га је недавно посетио. Ердоган се из Молдавије вратио кући са највишом државном наградом – Орденом Републике и Редом Гагауза ЕРИ – највишом наградом Гагаузије. Постоји, дакле, разлог. Истовремено, заменика премијера Русије Дмитрија Рогозина неки су у Молдавији прогласили за персону нон грата.

Ако говоримо о Кишињеву, онда се осећа снажан утицај Запада. Стално разговарају о пројекту Unirea-2018 (Уједињење-2018). „Постоји план за брисање Молдавије као државе ... Већ постоји буџет, кадрови. Извођачи су румунске колеге под вођством Сједињених Држава“, каже Валерији Осталеп, директор Института за безбедносне проблеме у Кишињеву, бивши заменик министра спољних послова.

...У Кишињеву смо посетили једну од највећих штампарија. Свуда су „планине“ спремих за отпрему књига и брошура са натписом „Објављено уз помоћ УСАИД-а“. Наш поклон за ученике првог разреда изгледао је жалосно у односу на ово брдо књига. А књиге на руском уопште се не објављују у Молдавији.

Читава република је уплетена у мрежу западних невладиних организација (НВО) и фондова. Према подацима УСАИД-а, 2012. године је у Молдавији регистровано више од 8.200 „организација цивилног друштва“. Сад их је још више. Непосредно пре избора, заменик Партије социјалиста Богдан Цирда представио је књигу о мрежи невладиних организација које се финансирају из иностранства. **Број НВО у републици порастао је са 38 у 1991. години на 7.000 у 2007. години. То је посао! До 2020. године у малој Молдавији већ постоји 14.000 таквих НВО.** „Ово омогућава невладиним организацијама да про-

дру у све државне структуре: парламент, председничку администрацију, Национални центар за борбу против корупције ...“ – каже Цирда.

Новац за молдавске невладине организације долази из фондације Сорос, Националне задужбине за демократију (НЕД) и Европске задужбине за демократију (ЕЕД). Према неким проценама, ова средства премашују државни буџет Републике Молдавије.

Добро је, дакле, што је Игор Додон оптимиста и најављује наде да ће победити Мају Санду у другом кругу гласања. Само, да нам је знати на чему се заснивају његове наде?

Семјон Уралов
Руска Федерација

ДУГОРОЧНА РУМУНСКА ИГРА У МОЛДАВИЈИ*

- У Републици Молдавији је очигледни политички застој. Домаћи Румуни су, захваљујући подршци мрежа невладиних организација, победили на председничким изборима промовишући свог кандидата Санду
- Због тога унутрашњи Румуни увек иду на погоршавање ситуације унутар Молдавије
- У Букурешту схватају да република мора да банкротира да би је преузела (унирија – јединство, уједињење)
- Стога, чим политички Румуни преузму власт у Кишињеву, почињу марљиво да руше крхку равнотежу између друштва и државе

Међутим, с обзиром да је република парламентарна, а унутрашњи Румуни немају већину, стварна власт у парламенту припада странци кандидата Додона, која је изгубила на председничким изборима.

Председник (ца) Санду приморана је да номинује кандидата за премијера, позивајући своје посланике да не гласају како би изазвала превремене парламентарне изборе. Странка која је изгубила на председничким избор-

* Превод чланка:

<https://ehomd.info/2021/02/05/dolgosrochnaya-rumynskaya-partiya-v-moldove/>

има, напротив, заинтересована је да што дуже задржи власт у парламенту.

Једини прихватљиви излаз за новог председника Санду био би номиновање губитника Додона за премијера. Као што је и 2019. године, председник Додон номиновао Санду, формирајући ситуациону коалицију. Међутим, домаћи Румуни никада не праве компромисе. Ево зашто.

Реалност подељене, опљачкане и усмерене ка евроинтеграцијама Републике таква је да моћ измиче контроли. Стога је у подељеном друштву могућа само политика иза кулиса са ситном трговином. Мало је оних који су способни за дугорочне савезе.

Због тога унутрашњи Румуни увек иду на погоршавање ситуације унутар Молдавије. У Букурешту схватају да република мора да банкротира да би је преузела (унирија – јединство, уједињење). Стога, чим политички Румуни преузму власт у Кишињеву, почињу марљиво да руше крхку равнотежу између друштва и државе.

Молдавско друштво већином презире политичку елиту, али терет „независности“ је такав да ће молдавски народ врло дуго хранити политичке партије у парламенту. Дакле, тај парламентаризам је болестан. Тада ће апсорпција од Румуније бити срећан крај за подељено, више пута опљачканог народа и заведеног у ћорсокак. Биће потребно још неколико изборних циклуса да генерација рођена 90-их дође на власт.

ВЕЛИКА РУМУНИЈА НАСТУПА:

Молдавски школарци су присиљени да проучавају историју Румуније и изложени су дискриминацији*

- Како пише информативни ресурс Fondsk.ru, младе Молдавце у школи су почели да уче да су у ствари Румуни.
- Огорчен овом ситуацијом, друштвени покрет „Urmasii lui Stefan“ („Потомци Стефана“) почео је да прикупља потписе за петицију у којој се захтева да молдавске власти промене назив предмета „Историја Румуна“ у „Историја Молдавије“.
- Молдавци морају да се боре за очување сопственог националног идентитета на територији сопствене државе Молдавије

Ако се обратимо званичној статистици, лако ћемо открити да се само 6-7% становништва републике сматра себе Румунима. Јасно је да је ово лични избор ових људи и нико нема право да им забрани да се идентификују са било ким. Међутим, када неко покушава да силом асимилије већину Молдаваца Румуне, који то нису и никада нису себе тако доживљавали.

Са нашим гледиштем сложио се и Вадим Молдаван, доктор психолошких наука, професор на једном од водећих универзитета у Њујорку, који је дубоко уверен да су такве манипулације апсурдне. Као пример наводи свој универзитет где постоји одељење за „Историју Румуна“,

* Превод чланка: <https://ehomd.info/2021/03/16/moldavskie-shkolniki-vynuzhdenno-izuchayut-istoriyu-rumynii-i-podvergayutsya-diskriminatsii/>

али не постоји одељење за „Историју Молдаваца“, иако овај народ има своју прошлост.

Објективно говорећи, назив школског предмета, као и садржај његовог наставног плана и програма, изузетно су дискриминаторни, што су јавно објавиле присталице организације „Потомци Стефана“. У ствари, оно што је посебно тужно, Молдавци морају да се боре за очување сопственог националног идентитета на територији сопствене државе Молдавије.

Занимљиво је приметити да се у уџбенику историје за четврти разред реч „Молдавац“ може избројати мање од десет пута, али реч „Румун“ користи се деведесет два пута. На несрећу, молдавски школарци су присиљени да уче о сопственој историји кроз призму про-румунских ставова, који не могу бити од користи националним интересима наше државе.

Поред тога, ово стање ствари флагрантно је кршење међународног права, укључујући следеће темељне документе: Конвенцију о уклањању свих облика расне дискриминације, Универзалну декларацију о људским правима и Конвенцију УН о људским правима. Међутим, то не изазива никаква питања за такозване полицајце слободе и демократије – Вашингтон и Брисел.

III

**РУМУНИЈА ГЕОПОЛИТИЧКИ
ИНТРУМЕНТ ЗАПАДА
У БОРБИ СА СЛОВЕНИМА**

Сергеј Михејев
Русија

РУМУНИЈА ЈЕ ОДУВЕК МРЗЕЛА РУСИЈУ – ПОСЛЕ КРИМА – ПОСЕБНО*

Први пут после краја Другог светског рата, Румунија је званично објавила да јој је Русија кнепријатељ. У стратегији Националне одбране, до 2024. године, говори се о агресивном понашању наше земље и милитаризацији црноморског региона, што, испоставља се, ствара претњу Румунима, као и руско оружје у Придњестровљу. У разговору на ТВ Цариград, политиколог **Сергеј Михејев** објасни је „изненадно“ непријатељство Румуније.

Наши односи са Румунијом увек су били сложени. Румунија се борила против Русије у Првом светском рату, али и у Другом светском рату. Румунија је била незадовољна територијалним аквизицијама Русије у овом делу Европе. Румунија Молдавију не сматра независном државом, јер је историјски сматра својим делом, која би пре или касније требало да буде лишена државности и припојена Румунији.

У новијој историји напетост између наших земаља настала је због сукоба у Придњестровљу, који су молдавске власти, подржане од Румуније, изгубиле 1992. године. Од тада постоји непризната Придњестровска Република Молдавије, при чему је ситуација прилично уравнотежена, али у исто време неприхватљива за Румуне. Све ове године Румуни су били принуђени да прихвате статус кво који се развио оружаним средствима, али су водили очигледно антируску политику, утицали на све што се дешава у Молдавији, отворено лобирали код антируских

---

* Превод чланка: Румыния всегда ненавидела Россию. Но после Крыма – особенно, https://tsargrad.tv/articles/rumynija-vsegda-nenavidela-rossiju-no-posle-kryma-osobenno_260293

снага, подржавали романизацију и промену држављанства.

Због тога није било посебно изненађење када су нас именовали као непријатеља у својој стратегији националне одбране. Ово је логичан наставак у војној сфери свега онога што су дуго година радило у политичкој. Подсетићу вас да је Румунија била једна од првих која је пристала на размештање елемената америчког противракетног система, Румунија је чланица НАТО-а и, у целини, изузетно је непријатељска у том погледу.

После повртка Крима у састав Русије, Румунија је постала још негативнија према целокупној нашој политици у црноморском региону. Зашто? Јер Крим је, после придруживања Русији, постао веома важан у смислу утицаја на Црно море, хипотетичка одскачна даска за ово хипотетичко позориште војних операција. Надам се да овде никада неће доћи до непријатељстава, али ово се не може искључити. **Крим је за Русију постао непотопиви носач авиона,** а то озбиљно мења однос снага у Црном мору. Румуни су тиме незадовољни, јер, као што знате, немају приступ Црном мору.

Оно што су записали, наравно, звучи изузетно непријатељски према нама, али у овоме нема ништа изненађујуће. Ово је доследна антируска политика Румуније. Румунија би, у идеалном случају, желела да потпуно избаци Русију из црноморског региона, а желела би да припоји Молдавију заједно са Придњестровљем и не само то: Румуни, иако не баш гласно, већ претендују на неколико пограничних региона који су сада саставни део Украјине. Украјинци се труде да то не примете, али то је тако: они овде деле румунске пасоше бројним грађанима украјинске и молдавске националности. **Генерално она претендује на нешто попут „Велике Румуније“.**

Такође бих подсетио да су Румуни били веома активно умешани у напад на Совјетски Савез током Другог светског рата: посебно им је била поверена окупација области Одесе. И тамо су се такође показали право лице. На крају рата, међутим, формално су прешли на страну

СССР-а. **Али какви су они савезници?** Једноставно су се уплашили, схватили су да губе, нису желели да буду поражени у истој мери као нацистичка Немачка, и брзо су издали Немачку и прешли на страну победника. То су у ствари сви савезнички односи. Нажалост, то је случај. Стога, не треба очекивати никакво пријатељство и разумевање од стране Румуније.

Чак и у совјетска времена, када је Румунија била део социјалистичког тора, организације Варшавског пакта, Савета за узајамну економску помоћ (СЕВ), када је тамо био Николај Чаушеску, који се сматрао прилично тврдим комунистичким диктатором ... Ако ћемо искрено, односи између Румуније и СССР-а после рата – читав период такваног социјализма – били су веома напети, а Румуни су скоро увек били прилично непријатељски расположени према нама.

Николај Илиевски
Русија

РУСИЈА И РУМУНИЈА: 140 ГОДИНА КОНТРОВЕРЗНИХ ОДНОСА*

Пре скоро 140 година, тачније 15. октобра 1878. године, успостављени су дипломатски односи између Русије и Румуније. На основу дипломатских агенција отворена је руска амбасада у Букурешту и румунска у Санкт Петербургу. Руски дипломата **Дмитриј Федорович Стуарт** постао је први амбасадор – представник Русије у Румунији, а истакнути румунски политичар и научник **Јон Гика** именован је за ванредног и опуномоћеног изасланика румунског краља Кароља I на двору руског цара Александра II.

Румунија је правно прогласила своју независност 21. маја 1877. године, недуго после почетка Руско-турског рата 1877-1878. године. **Русија је, још једном ступивши у крваву борбу са Турском, на тај начин обезбедила неопходне услове за румунски суверенитет.** У овом рату Румунија је деловала као савезник Русије, које није имало неки војни колико политички значај.

Мировним уговором са Турском, Русија је повратила јужну Бесарабију, изгубљену после Кримског рата, а Румунија је као компензацију за ове земље изборила права на Добруцу и делту Дунава, која јој је обезбедила приступ Црном мору. **Међутим, Румунија је, не одричући се нових земаља које је добила, такође затражила део Бесарабије који је припао Русији и намерно пошла на нагло погоршање у руско-румунским односима.** Тако су се створили услови за немачко и аустроугарско посредовање, што је на крају довело до губитка дела резултата победе, не само Русије, већ и Бугарске.

* Превод чланка: Россия и Румыния: 140 лет неоднозначных отношений, <https://histrf.ru/read/articles/rossiia-i-rumyniia-140-liet-nieodnoznachnykh-otnoshienii>

Говорећи на заседању Берлинског конгреса, а прављајући о члановима који се тичу Румуније, руски представник А. М. Горчаков скренуо је пажњу на то да су територијалне аквизиције Румуније од 3,5 хиљада km² више од уступљеног дела Бесарабије Русији, а становништво нових румунских земаља је за 80 хиљада броније од становништва дела Бесарабије који се 1856. отуђио од Русије и сада јој се вратио. Са посебним осећањем А. М. Горчаков је нагласио: „... сва права и привилегије Румуније биле су обезбеђене по цени руске крви. Не постоји ниједан уговор потписан током једног века између Русије и Турске који не садржи одредбе повољне за Румуне“.

У XX веку руско-румунски односи су прошли многа озбиљна искушења. Наше земље су прошле два светска рата. Године 1916, убрзо након што је Румунија ушла у Први светски рат, њена војска је била на ивици пораза, а савезничка Русија јој је помогла да одржи фронт и заштити румунске земље од немачких и аустроугарских трупа. Међутим, убрзо након Октобарске револуције, искористивши привремено слабљење Русије, румунске трупе су нападе њене границе и припојиле Бесарабију. Совјетска влада је с правом сматрала овај корак агресијом и 13. (26.) јануара 1918. године дипломатски односи са краљевском Румунијом су прекинути. Обновљени су скоро 17 година касније, 9. јуна 1934. године.

Други светски рат такође је оставио врло контроверзан траг у сећању наших народа. У јуну 1940. године, под војним и политичким притиском СССР-а, Румунија је била присиљена да Бесарабију врати Совјетском Савезу, а такође јој је пренела и Северну Буковину. Ове странице наше заједничке историје и даље се у Русији и Румунији оцењују са дијаметрално супротних позиција и даље остају болна тема.

Године 1941, а 22. јуна нацистичка Немачка и њени сателити издајнички су напали Совјетски Савез. Румунија је такође учествовала у овој агресији, а њен допринос био је далеко од формалног. Године 1942. на Хитлеровој страни борило се до 400.000 румунских војника и

официра. Акције румунских трупа и румунске администрације на привремено окупираним совјетским територијама довеле су до великих жртава међу цивилним становништвом и оставиле врло ружно сећање на себе. Према разним проценама, од румунских репресија у Молдавији, као и у областима Одесе, Винице и Николајева, убијено је до 250.000 – Руса, Јевреја, Молдаваца, Цигана, Пољака.

Победе Црвене армије над војскама фашистичког блока 1943-1944. довеле су до значајних промена у расположењу румунског друштва и његове политичке елите. Антифашистички пуч који је извршио краљ Михај 23. августа 1944, допринео је промени у совјетско-румунским односима. Године 1945, 6. августа, годину дана након што се Румунија придружила коалицији антихитлеровских снага, одлучено је да се успоставе дипломатски односи између СССР-а и Румуније. Као резултат Париске мировне конференције (1946), Румунија је, захваљујући подршци Совјетског Савеза, добила од Мађарске Северну Трансилванију, коју је изгубила 1940. године као резултат Друге бечке арбитраже.

После завршетка Другог светског рата, земље Источне Европе ушле су у сферу утицаја Совјетског Савеза, формиран је социјалистички блок држава на основу двеју савезничких структура: економске (Савет за узајамну економску помоћ) и војно-политичке (Организација Варшавског пакта). Иако је Румунија била део овог система, уживала је висок степен аутономије у доношењу одлука.

Упркос чињеници да су политички, совјетско-румунски односи у послератном периоду били запажени по својој сложености и двосмислености (њихово захлађење које је започело 1964. за време Г. Георгија-Дежеа, приметно се интензивирали за време владавине Н. Чаушескуа), економски а културни контакти су увек остали јаки и узајамно корисни.

Крај 1980-их - почетак 1990-их обележили су кардиналне промене у социјалној структури и развоју

Русије и Румуније. Многе везе између наших земаља биле су прекинуте и морале су поново да се успостављају.

Дана 4. јула 2003. године, председник Руске Федерације В.В. Путин и румунски председник И. Илиеску потписали су споразум о пријатељским односима и сарадњи, што је био важан корак напред. Румунија се одрекла територијалних захтева према Русији као правном наследнику СССР-а.

Данас су односи Русије са Румунијом озбиљно искорисловани активном војном сарадњом последње са НАТО-ом и Сједињеним Државама. Јасно је да одлука о размештању базе противракетне одбране на румунској територији представља потенцијалну претњу за обе државе. Такође је очигледно да се ставови странака не подударају у погледу начина решавања сложеног низа питања око Молдавије и Придњестровља. Постоје проблеми изазвани режимом санкција који је Запад увео против Русије итд. ...

Сергеј Латигшев
Русија

РУМУНИЈА ПОНОВО НАМЕРАВА ДА РАТУЈЕ СА РУСИЈОМ*

- Русија, захваљујући којој је независна Румунија рођена у 19. веку и која ју је спасила од катастрофе у два светска рата, опраштајући јој и краће територија и служење Хитлеру, постаје непријатељска земља за Букурешт.
- Ово је двоструко увредљиво, јер су Румуни православци.
- Да ли ће Русија из овога икада извести праве закључке?

Према нацрту Стратегије националне одбране за 2020.-2024., којиу је одобрио Врховни савет одбране Румуније, на челу са председником Клаусом Јоханисом, Русија добија статус непријатељске државе и проглашава се претњом за читав регион. Овај скандалозни документ ступиће на снагу након одобрења оба дома парламента Републике, у шта нема сумње.

У њему се Русија оптужује за „изградњу војног потенцијала ... у близини Румуније“, „извођење војних вежби, повећање потенцијала посредством којих се могу изводити офанзивне и одбрамбене операције“, „милитаризацију Крима“ и „басена Црног мора“.

Све ово, кажу, ствара „озбиљне изазове за стратешке националне интересе, ... безбедност граница ЕУ и

* Превод чланка: Опять двадцать пять. Румыния снова собралась воевать с Россией, <https://pravdoryb.info/opyat-dvadsat-pyat-rumyniya-snova-sobralas-voevat-s-rossiey.html>

НАТО-а и осигуравање енергетске безбедности стабилности у црноморском региону“.

Укратко, руске војне активности на њеној територији и у водама Црног мора које је окружују, укључујући развој „одбрамбених операција“, прете Северноатлантском савезу, којим управљају Америка, Европска унија, па чак сметају и, изгледа, руски гасоводи положени дуж морског дна од Русије до Турске. Штавише, све ово је јасан доказ „агресивности“ Москве којој се хитно треба супротставити новом стратегијом.

Ово је промена глобалне парадигме која узима у обзир развој у региону, погоршање односа између НАТО-а и Руске Федерације, ширење тероризма, хибридне и сајбер претње, као и друге изазове, каже се у оцени документа објављеног на веб страници председничке администрације. Изгледа да је све ово преписано из неке америчке вежбанке како би се још више свидела новом газди.

Румунски председник Клаус Јоханис подржао је нову Стратегију националне безбедности, у којој се на Русију гледа као на непријатељску земљу. Фото: Cristian Cristel, via www.imago/Globallookpress

У Стратегији се такође изражава забринутост због јачања веза између Русије и Молдавије, која се у Букурешту, очигледно, не сматра независном земљом, као и због руске политике према Украјини, иако је Запад одбио овој земљи да подари врло корисну улога моста између Запада и Русије.

Реакција Москве

Нова Стратегија националне безбедности Румуније није могла остати незапажена у Москви. Румунија, као и обично, следи САД у понављању измишљотина о руској „агресивности“. Нешто нисмо чули глас Румуније против стварне агресије када су Сједињене Државе нападе Ирак и бомбардирале Либију, - рекао је председавајући Комисије Савета Федерације за информациону политику Алексеј Пушков у свом званичном налогу на Твитеру. Сенатор је приметио да га је погодило „слепило“ Букурешта, где се претварају да „ништа не виде“ и „ништа не чују“.

Румунија развија нове одбрамбене документе за своју земљу, а у тим документима Русија се назива непријатељском државом. У ствари, све је управо супротност, ако погледате дугу историју. Румунија је била увек непријатељска према Русији", подсетио је кримски сенатор Сергеј Цеков, члан Одбора за спољне послове Савета Федерације у коментару за РТ.

Историја... их ничему није научила

Да бисмо боље проценили шта се дешава, погледајмо у историју. Румунија је стекла независност као резултат руско-турског рата 1877-1878, у којем је узела симболично учешће, као и претходних ратова Русије са Османлијама, чиме је пољуљала њихову власт у Молдавији и Влашкој.

Ушавши у Први светски рат на страни Антанте 28. августа 1916. године, Румунија је брзо поражена од цен-

тралних сила које су окупирале целу Влашку, Добруду и Букурешт, а спасена је од коначног пораза од Русије, због чега је потоња морала да силно рашири – до Црног мора – и, сходно томе, ослабити свој Источни фронт. Краљевска породица, влада и парламент седели су у Јашију под заштитом руске војске.

А онда, када Немачка и Аустроугарска нису имале времена за Румунију, у Русији се догодила револуција, Румуни у знак „захвалности“ заузимају и припојају својој земљи Бесарабску губернију и јужни део савремене Одесске области, који су 1940. морали да врате правом власнику.

Четири године за Хитлера, једну за Стаљина

Године 1941, 22. јуна, Румунија је, у статусу млађег савезника Немачке, учествовала у нападу на СССР, не само надајући се да ће вратити територије изгубљене годину дана раније, већ и створити, уз помоћ Немачке, своје колонијално царство у региону – Придњестровље (пространа територија између Јужног Буга и Дњестра) са главним градом у Одеси.

У Другом светском рату, Румунија се четири године борила за Хитлера, а једну против - Фото: Scherl/Globallookpress

Румуни су активно учествовали у истребљивачком рату против СССР-а - опседали су Одесу и Севастопол, борили се на Криму, у Донбасу, на Кавказу, у Стаљинграду и поново на Криму. Нацисти су, иначе, били сасвим задовољни својим румунским савезницима и њиховом војском, изнад њих су ставили само Финце. Румуни су били послушни, издржљиви и дисциплиновани, ћутке су трпели понижења Немаца и, за сада, беспоговорно их су послушали. Чак су се прилично добро борили на Хитлеровој страни пуне четири године, иако су по наоружању били инфериорнији од Црвене армије, чији су их војници презирали. Имали су добре ваздухопловне и планинске јединице.

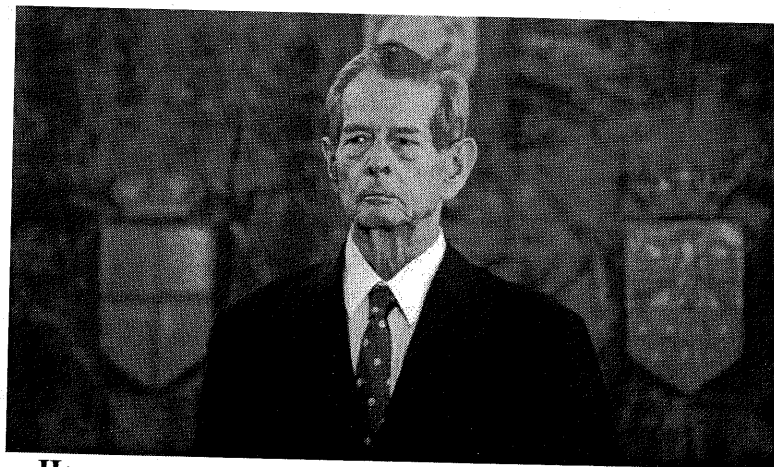
Румуни - «дунавски крвници»

Румуни су на Источном фронту остали упамћени по пљачкама, масовном стрељању Јевреја и садистичким репресалијама над совјетским ратним заробљеницима и пребезима, који су шокирали чак и виђеније нацисте. Очаран са Хитлером и Химлером, валонски колаборациониста Леон Дегрел, чија је белгијска јединица била на положајима поред Румуна на реци Доњец 1942. године, у својим мемоарима своје комшије назива „дивљацима по природи“ и „дунавским крвницима“, чији су официри прилично често говорили француски.

На несрећу, упркос нашим захтевима, - пожалио се Дегрел, - Румуни су наставили одмазде над свим Русима које су стигли или пали у њихово заробљеништво. Јадници који су се копрцали у води подигнутих руку упуцани су пре него што су закорачили на обалу или, ако су успели да избегну метак, ујутро су их стрељали, уз општи смех ...

Румуни су окренули леђа Немцима тек када су изгубили све територије које су им обећали у Русији, рат се приближио њиховој кући и од савезника су добили понуду да пређу на њихову страну у замену за укључивање целе Трансилваније у састав Румуније, од које су се раније, и то значајног дела, морали раније одрећи у корист Мађара.

Совјетска војска је почела да спашава своје нове савезнике, који су јој до јуче били смртни непријатељи, од немачког беса, помажући Румунима тенковима, артиљеријом и авионима, укључујући и битке у Мађарској и Словачкој.

Недавно преминули румунски краљ Михај I био је последњи живи лауреат највишег совјетског ордена „Победа“, прешавши на време од Хитлера Стаљину.

Фото: Hepta/face to face/Globallookpress

У Москви су румунске војне пилоте примали са почастима, а добијали су најбоље хотелске собе. Румунски краљ Михај I – после Двајта Ајзенхауера, врховног команданта западних армија у Европи и будућег америчког председника и британског фелдмаршала Бернарда Монтгомерија, али пре југословенског партизанског вође и будућег шефа Југославије Јосипа Броза Тита - добио је „највиши“ совјетски орден победе. Уз врло ласкаву формулацију: „За храбри чин одлучног заокрета у румунској политици ка раскиду са Хитлеровом Немачком и савезу са Уједињеним нацијама у тренутку када пораз Немачке још увек није јасно дефинисан“. Образложење је

било ипак лажно, будући да је пораз хитлеритске Немачке и њених савезника утврђен након што је Хитлеров блицкриг пропао 1941. године.

Да ли уследила захвалност?

Да ли је Румунија, која је изашла из рата са огромним новим територијама, иако се борила углавном на страни Хитлера, цениле совјетске дарове? Практично никад. После Стаљинове смрти, Букурешт је водио потпуно независну политику – критиковао је улазак совјетских трупа у Чехословачку 1968. године, делимично и формално учествовао у активностима Варшавског пакта и Западу достављао тајне информације о СССР-у. У касно доба Горбачова помагао је молдавским националистичким унионистима (унионисти – заговорници присаједињења Молдавије Румунији – прим . прев.) у Придњестровском сукобу.

Што се тиче постсовјетске Русије, Букурешт је био још мање стидљив – база у граду Девеселу, коју су совјетски специјалци изградили 1952. године, Американцима је дата за смештај ракета пресретача, из чијих лансера такође могу бити лансиране крстареће ракете Томахавак. У августу 2016. године, САД су наводно почеле да премештају нуклеарно оружје у Девесело из базе Индирлик у Турској. Румунска морнарица је такође активно укључена у антируске активности НАТО снага у црноморском региону. А сада је у Букурешту усвојена нова доктрина националне безбедности која чак и чисто одбрамбене мере које је Русија спроводи сматра пријетњом за Румунију и Запад.

Штавише, очигледно је да Букурешт уопште није одустао од територијалних ширења на Истоку, а које намерава да задовољи на рачун Молдавије и Украјине (Северна Буковина, Острво змија, итд.). А пошто се Русији то природно неће свидети, румунске власти је проглашавају непријатељском државом ...

Извођење закључака

Генерално, опет двадесет пет. Русија по ко зна који пут, покушавајући да учини добро другим земљама, нагази на исте грабље. Не само у Румунији, већ и у Бугарској, Чешкој, Пољској ... **Историјска захвалност, авај, не постоји у политичкој сфери.** И време је да то коначно научимо. Руси ће бити истински поштовани на овом свету само када виде како се бринемо о себи, како наша земља напредује и они којима ће Русија тренутно бити корисна, моћи ће да се науче добром понашању.

Један паметни енглески политичар – Лорд Палмерстон – добро је формулисао ову идеју средином 19. века: Немамо ни вечитих савезника ни сталних непријатеља, али наши су интереси стални и вечни и наша је дужност да их заштитимо.

Вадим Трухачјов
политиколог, кандидат историјских наука, доцент
Руска Федерација

КАКО РУМУНИЈА ИСТИСКУЈЕ РУСИЈУ ИЗ МОЛДАВИЈЕ*

Резултати парламентарних избора у Молдавији указују да је суседна Румунија, чији је држављанин председница Маја Санду, прави победник. Румунија већ дуже време циљано ради на промени свести Молдаваца и, нажалост, постепено постиже успех. Последњих година ова земља има чиме да се похвали, њен имиџ је постао прилично атрактиван. И Русија не би требало да потцени румунску претњу, већ хитно треба да на њу одговори. У супротном, Молдавија ће бити потпуно изгубљена.

Према резултатима парламентарних избора у Молдавији, присталице председника из прозападне и прорумунске странке Акција и солидарност добиле су скоро 53% гласова и добиће 63 од 101 посланичког места. Само им је мало недостајало да имају и уставну већину од 67 места. Ову већину "Акцију и солидарност" може добити у случају договора са центристичком странком предузетника Илана Шора, која је освојила скоро 6% места и добила шест мандата. Блок социјалиста и комуниста, који је релативно лојалан Русији, освојио је више од 27% гласова и заузеће 32 посланичка места.

Наравно, прва реакција на резултате гласања је разговор о успеху Санду и неуспеху савеза двојице

бивших председника: социјалисте Игора Додона и комунисте Владимира Воронина. Међутим, ако пажљивије погледамо, морамо указати на другог, правог победника. То је била суседна Румунија. Молдавски председник чак и не крије да има румунско држављанство, као ни многи други представници локалне елите. Тако да нас сама ова чињеница тера да говоримо о румунском успеху.

Анексија Молдавије идентификована је као стратешки циљ од стране бившег председника Румуније Трајана Басескуа, који је био на дужности 2004-2014. године. Говорио је о чињеници да су Пакт Молотов-Рибентроп 1939. и стварање Молдавске ССР „поделили румунски народ“. Видљив успех Румуније под Басескуом био је државни удар у Молдавији 2009. године, који је довео на власт коалицију прозападних и прорумунских партија. Током погрома који су се догодили у Кишињеву, заблистале су румунске заставе. Међу њиховим учесницима, значајан део су били они који су прошли школу бројних румунских јавних и невладиних организација које су преплавиле Молдавију.

Држава Молдавија – власт румунска!

Од тада, Молдавија је претежно водила прозападни (и у многим погледима – прорумунски) курс, који је, међутим, био спутан чињеницом да снаге ове врсте нису имале већу снагу. Међутим, пузајућа „романизација“ се наставила – укључујући и под паролом приближавања Европској унији. Године 2013. Уставни суд, у којем су доминирали власници румунских пасоша, одлучио је да државни језик земље буде румунски, а не молдавски. И потом је сва власт у земљи била у рукама Румуна (бар према пасошу).

Сада о пасошима. Почели су да се дистрибуирају становницима Молдавије на предлог Басескуа. Према званичним подацима, више од пола милиона људи их је стекло. Незванична бројка могла би бити и већа. Међутим,

* Превод чланка: Как Румыния вытесняет Россию из Молдавии
<https://vz.ru/opinions/2021/7/14/1108535.html>

посао није ишао само на овој линији. Сваке године хиљаде молдавских студената примали су се на буџетска места на румунским универзитетима. „Историја Румуна“ предавала се у молдавским школама. Године 2013. члан румунског парламента Еуген Томак отворио је своју канцеларију у Кишињеву. Три године касније, прворођени Молдавац, Константин Кодрјану, такође се појавио у румунском парламенту.

Не може се рећи да је румунска идеја постала потпуно доминантна у Молдавији. Ово је још далеко. Међутим, постоје јасни успеси. **Према попису из 2004. године, 2,2% становништва себе је сматрало Румунима, након десет година - већ 7%. У 2004. румунски је 19% становништва назвало свој матерњи језик, у 2014. - већ 24%.** Може се претпоставити да ће следећи попис становништва показати још већи број „Румуна“ – поготово јер власт у потпуности припада њима.

Што се тиче директних присталица уједињења, њихов број се дуги низ година могао судити према резултатима странака које директно подржавају такав развој до-гађаја. Година 1998-2005, они су на изборима стално освајали 8-9%, 2009-2010.-13-15%. **Последњих година прорумунске снаге биле су део блокова прозападних и антируских снага, па се овде морамо ослонити на анке-те.** И овде можете видети да се у 2015–2020. година број присталица ове идеје повећао са 17% на 33%. А број оних који гласају за присталице председника са румунским па-сошима је знатно више од половине.

Чак и ако је бројка трећине прорумунског становништва превисока, ипак се испоставља да румунска политика даје резултате. Наравно, активна антируска пропаганда, помоћ Румунима из ЕУ, америчке и немачке фондације овде су одиграле своју улогу. Није прошло ни без невероватне пасивности Русије у смислу активности њене „мекџе моћи“, као и недовољне способности за рад са грађанима. Међутим, не треба занемарити чињеницу да је сама Румунија успела да створи одређени атрактиван

имиц за Молдавце. И то није само питање активности румунских или западних невладиних организација.

Румунија је једна од најсиромашнијих земаља Европске уније; до три милиона њених грађана стално ради у иностранству. Међутим, ово сиромаштво је врло релативно. Тренутно је Румунија успела да претекне Русију у по-гледу минималних и просечних плата. Наравно, ово је показатељ за становнике потпуно осиромашене Молдавије. У Румунији можете зарадити више него у Русији. А са румунским пасошем можете пронаћи посао и у Немачкој. Иако је то уз помоћ из фондова Европске уније – али обичном човеку нису толико важне такве суптилности. Румунија је у том смислу постала богатија од Русије, њен пасош даје више могућности.

Румунски изазов Русији

Подаци Евростата такође показују да је Румунија постала пример веома успешног развоја у последњих десет година. У време приступања ЕУ, у смислу БНД по глави становника, није достигао ни половину просечних вредности за Европску унију, делећи последње место са Бугарском. Међутим, последњих година се одвојила од Бугарске, скоро сустигла Пољску и приближила се Португалији. Наравно, зарада радника миграната и помоћ ЕУ помогли су овде – али резултат је и даље импресиван. Поређење не иде у прилог Русији, а то не може а да не утиче на Молдавце.

Осим тога, последњих година у Румунији је покренута моћна антикорупцијска кампања. Број кривичних предмета бројао се у хиљадама. Тако је тужилац Лаура Кодруца Кјовешу, постала заштитно лице ове кампање, а заузима и место првог главног судије у ЕУ. Да ли то утиче на Молдавце, где је олигарх Владимир Плахатњук годинама контролисао све и свакога у земљи, а други олигарси попут Владимира Филата, Рената Усатија и Илана Шора седели су и седе на позицијама које доносе

велике приходе, а уз то су и на челу странака? Ово и текако делује. И мало је вероватно да румунски председник Клаус Јоханнис, који је благословио ову кампању, има низак рејтинг у Молдавији.

Стога не чуди што утицај Румуније у Молдавији расте, а румунски грађани заузимају водеће позиције и побјеђују на изборима. Својом доследном политиком Ру-муни су бацили веома озбиљан изазов Русији, који се не може објаснити само помоћу ЕУ, НАТО -а, Сједињених Држава и Немачке. А ако се не одговори на време, руски утицај ће остати само у Придњестровљу и Гагаузији. Кишињев и други градови у Молдавији (Бесарабији) постаће румунски. Не одмах, наравно, али хоће.

Григориј Миронов
Руска федерација

РУМУНИЈА ХОЋЕ ДА УЧЕСТВУЈЕ У ПОДЕЛИ УКРАЈИНЕ*

У Букурешту су ура-патриотска и реваншистичка
осећања јача него икада

Недавно је украјински националистички посланик Јуриј Сиротњук оптужио Пољску да жели да одузме Галицију од Украјине, Мађарску за Закарпатје, а Румунију за Буковину и додао да је напад готово неизбежан.

Заиста, Румуни одавно желе не само да се уједине са Молдавијом у једну државу, чему теже већ неколико деценија, већ и да себи припоје део територије савремене Украјине, што је, како верују, исконска румунска земља.

Недавно је на највишем нивоу почело да се прича о томе, а на централним телевизијама се стално прича о пројекту „Велика Румунија“, јер би временом требало да се добију делови савремене Одеске области, Закарпатја и Буковине. Највиши званичници земље не крију своје планове и више пута су говорили о претензијама на украјинску територију. На пример, бивши румунски председник

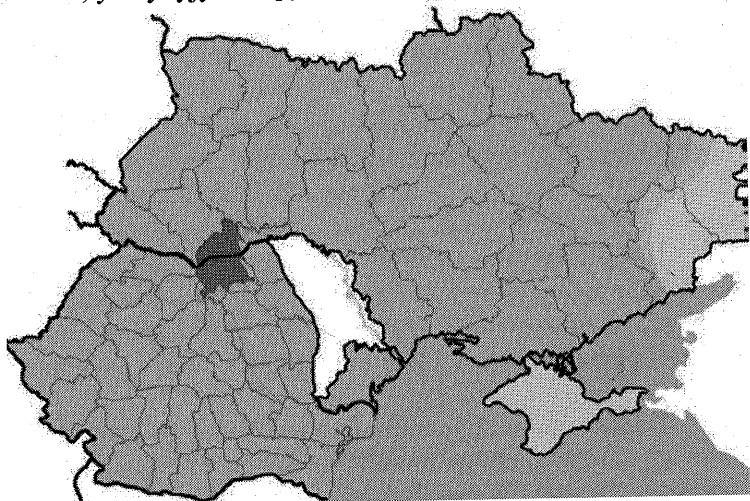
---

* Превод чланка: Румыния хочет поучаствовать в разделе Украины, <https://www.eg.ru/politics/777401-rumyniya-hochet-pouchastvovat-v-razdele-ukrainy-070760/>

Трајан Басеску је 2008. рекао да Украјина треба да врати Румунима јужну Бесарабију (Буцак) и северну Буковину.

Јужна Бесарабија (Буцак) и Северна Буковина

Током протеклог века, украјинско-румунски односи су акумулирали озбиљан потенцијал за сукобе, а посебно су се противречности интензивирале након Мајдана (обојене револуције у Украјини 2014. године – прим. прев.), када су присталице Бандере (нацистичког сарадника у Другом светском рату – прим. прев.) који су дошле на власт почеле да нападају националне мањине у земљи, укључујући и румунско становништво.

Буковина је подељена између Украјине и Румуније, а сам назив сведочи да назив ове регије нису дали Румуни

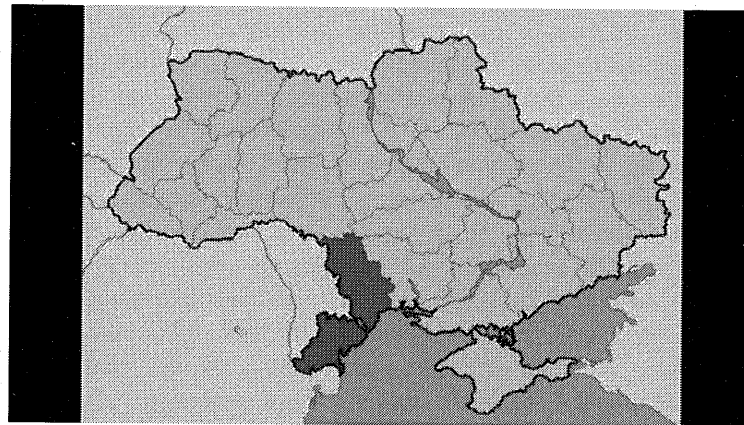
Чернивцка области (Буковина)

Већина етничких Румуна живи у Чернивчком региону. Они заједно са Молдавцима чине око четвртину свих становника. Према истраживачима, Румунија је првенствено усмерена на ову територију, а поента није само у

високој концентрацији њених сународника. Локални Румуни се уопште не идентификују са Украјином, не виде будућност за себе и своју децу у овој земљи. Гледају румунске канале, иду на румунске сајтове и групе на друштвеним мрежама, у принципу не користе украјински језик (више воле свој матерњи или руски као језик међунационалне комуникације) и на свакодневном нивоу не крију посебно чињеницу да би хтели да се у скорије време у састав румунске државе укључе области које су њима насељавали.

Националне мањине у региону стално се жале на дискриминацију по националној основи од стране украјинских националиста и општу украјинизацију, која је последњих година веома приметна, посебно у образовању. Да-кле, у изводе из матичне књиге рођених не уносе национална имена која би родитељи детета желели да виде, већ све преврћу на украјински начин.

Стога, уместо имена Михај, пишу Михаило. Као одговор на то, у региону је створена Скупштина Румуна Буковине, која захтева аутономију украјинских Румуна, при чему апелује на све врсте међународних институција. Између осталог, ово удружење стално подсећа да је Черновцка област до 1940. године била у саставу Румуније и само захваљујући Стаљину ушла у састав Украјинске ССР.

Одеска област је подељена између Молдавије и Украјине, сада би римски војници да је потпуности припоје Румунији, Сам назив Одеса сведочи да је то словенска територија

Румунију ништа не спречава што је пре неколико година почела да издаје своје пасоше становницима Буковине. Да бисте га добили, довољно је доказати да су вам преци овде живели пре почетка Другог светског рата. Ову прилику је, према проценама стручњака, искористила већина представника румунске заједнице. Примају их и Словени региона, пошто са таквим пасошем можете слободно ући у Европску унију и тамо радити. Букурешт привлачи талентоване локалне школарце да студирају на универзитетима, који, ако се врате у домовину, сигурно нису патриоте Украјине. Са своје стране, украјинским националистима се не свиђа румунски утицај у региону, они почињу да застрашују локално неукрајинско становништво, истискујући га из земље, што може изазвати озбиљне компликације између Кијева и Букурешта у будућности, па чак и међунационалне сукоби и сукоби.

Одески регион

Румуни су такође дуго гледали на Одеску област и сматрају је својом, **називајући је Трансистрија**. Током Великог отаџбинског рата, Немци су дозволили Румунији да заузме ову област, јер су њене трупе помагале Трећем Рајху на Источном фронту. А данас неки румунски историчари издају шокантне студије, где се целокупно руско и украјинско становништво Одеске области назива „словенизованим Румунима“, у ствари, они припремају терен за будућу анексију. Румунија је 2009. године већ успела да преузме делић земље од Украјине током спора око власништва над Змијским острвом у Црном мору. Међународни суд правде стао је на страну Румуна и доделио им 9,7 хиљада квадратних километара обале са великим налазиштима гаса и других природних ресурса.

После ове победе, Румуни су почели да спремају тужбе за нове територијалне претензије – због власништва над неким од острва на Дунаву, које сада поседује Украјина.

Румунима прибрајају и Молдавце који живе компактно у Одеској области (око 130 хиљада људи). Званични Букурешт их више не доживљава као посебан народ, па активно тражи да се у будућности укључе у њене границе. Ситуацију отежава чињеница да се у самој Украјини често чују гласови о војној окупацији непризнатог проруског Придњестровља, што иритира румунске власти. Не заостају ни Молдавци. На пример, **Михај Гимпу**, званични кандидат за председника Молдавије и лидер владајуће Либералне партије, недавно је отворено изјавио да ће Украјина убудуће након уједињења Молдавије и Румуније морати да се одрекне региона Буцак (јужно од Одеске области). Тамо су активисти, наравно и уз румунску подршку, створили такозвану **Народну Раду Бесарабије**, коју су украјинске власти силом растуриле, а против руководства овог удружења покренути су кривични поступци.

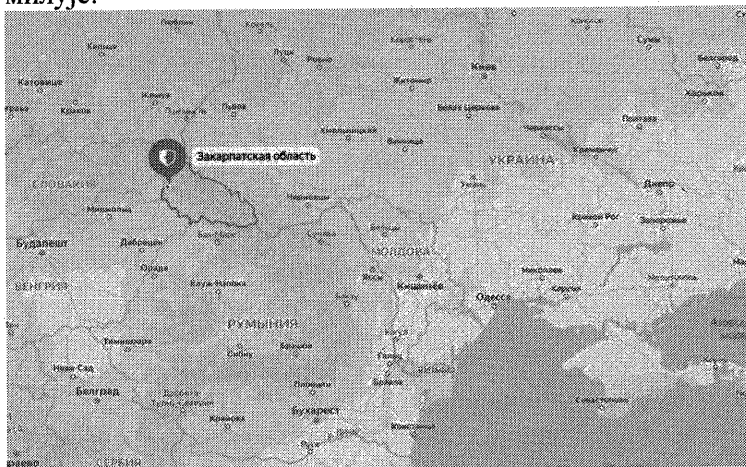
Закарпатска област

Румуна има и на самом западу Украјине. Они живе компактно на југоистоку Закарпатске области. Након распада СССР-а, почели су активно да одлазе на рад у Румунију, одакле су дошли са жељом да уједине све Румуне у једну државу. Да би то урадили, створили су своје национално-културно друштво по имену Д. Кошбука у Закарпатју, које је почело да активно промовише румунски иденитет становника ових места и њихов прорумунски положај. Румунија је, са своје стране, почела да позива наставнике из Закарпатја на своју праксу, да плаћа екскурзије за румунске ђаке у Букурешт, курсеве и наставнике језика, разне догађаје, изложбе итд.

Као резултат овакве политике Румуније према својим сународницима, румунски утицај је почео да се повећава и у Закарпатској области. Румунске заставе, карте и леци са границама „Велике Румуније“, натписи на зидо-

вима „Овде је румунска земља“ почели су да се појављују свуда по кућама. Локална румунска мањина почела је да захтева од Кијева да створи посебну румунску националну регију (Мађарска захтева да се створи исти регион за локалне Мађаре).

Званични Букурешт је такође почео да врши притисак на Украјину да ће, уколико ови захтеви не буду испуњени, Румунија блокирати украјинску молбу за улазак у Европску унију и НАТО. Поред тога, румунска страна је почела да активно користи Русине који живе у региону (посебан словенски народ Карпатских планина), да учине све да себе не сматрају Украјинцима, распирујући своје гађење према Кијеву и жељу да се искључе. Почели су да се организују разни догађаји да се покаже да само Румунија обраћа пажњу на Русине, док Украјина тлачи и асимилује.

Закарпатје никада није било Румунско, али...

Румунија помно прати живот својих сународника у Украјини, посебно јој се не допадају акције групе „Десни сектор“ забрањене у Русији и других радикала. Бандеровци су више пута упадали на скупове румунске националне заједнице, претили, тукли активисте и палили им куће. Тако да нема сумње да ће их Букурешт уз још један талас

дестабилизације у крајевима где живе његови сународници бранити на све могуће начине, укључујући и оружане. Да би се то показало, 2014. војне вежбе су већ одржане у близини украјинске границе, а генерални штаб Румуније је, према писању медија, чак развио, за сваки случај, план заштите свог народа у Одеској области, Закарпатју и Буковина, поготово што скоро сви имају румунске пасоше. Због украјинске злочиначке унутрашње политике и насилне украјинизације, тамо се спрема нови сепаратизам и „вруће место“, које може букнути у врло блиској будућности.

IV

**РУМУНИЈА ПРОТИВ КАНОНСКОГ
ПОРЕТКА ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА**

Константин Шемљук
Украјина

**ТАКОЗВАНА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
УКРАЈИНЕ И РУМУНСКА
ПАТРИЈАРШИЈА: треба ли се надати
„хибридном признавању“?***

- „Синод“ расколничке тзв. Православне цркве Украјине (ПЦУ) искључио је из свог састава „епископа“ Филарета Панкуа и послао га у надлежност Румунске цркве. Шта се крије иза ове чудне одлуке?

Године 2020, 9. јула „свети синод“ тзв. ПЦУ је због завере сковане заједно са Филаретом Денисенком искључио Филарета Панкуа, Белгородско-дњестровског «епископа», из свог састава (у тзв. Украјинској православној цркви – Кијевског патријархата (УПЦ КП) он је „архиепископ“ Фалестије и Источне Молдавије). Поред тога, „си-

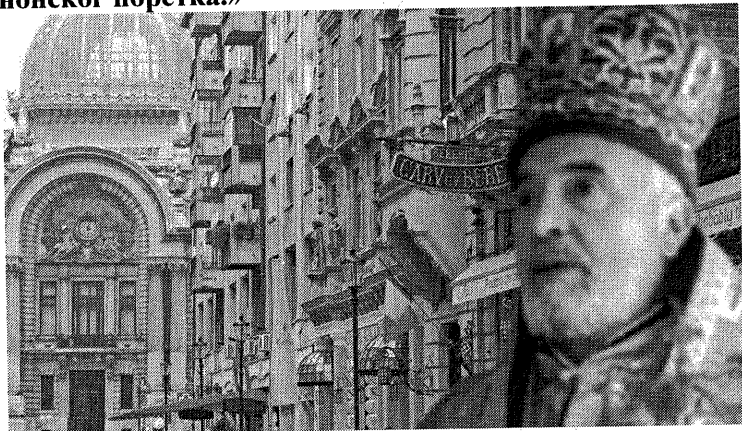
---

* Превод чланка: ПЦУ и Румынская Патриархия: стоит ли надеяться на «гибридное признание»?

<https://spzh.news/ru/zashhita-very/73060-pcu-i-rumynskaja-patriarkhija-stoit-li-nadejatysya-na-gibridnoje-priznanije>

нод“ ПЦУ „предао је“ Панкуа у надлежност Румунске православне цркве, тачније у надлежност бесарабијског митрополита Петра (Педурару) који делује на територији Молдавије.

У исто време, „синодалци“ су оптужили Филарета Пункуа за заверу, заједно са Филаретом Денисенком и кршење канонских норми: «Он (Панку, – прим. ур.), после саслужења са предстојатељем и епископом Православне цркве Украјине на божанској литургију 3. фебруара 2020, тајно је посетио почасног патријарха Филарета (Денисенка) и обратио се њему са изјавом да одбија да се покори Православној цркви Украјине. Касније је у његово име дистрибуирана изјава истог садржаја. Недавно је од почасног патријарха Филарета (Денисенка) добио неканонски додељену титулу, која је још једном јавно показала свесно занемаривање канонског поретка.»

Уз помоћ Филарета Панку у тзв. ПЦУ су решили да успоставе односе са Румунском црквом. Фото: СПДЖ

Међутим, „одбијање послушности“ Цркви и изјава о преласку у другу верску структуру са становишта канонског права сматрају се расколом и не кажњавају се „предајом“ расколника у надлежност треће црквене

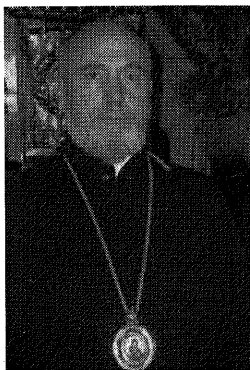
структуре, већ одговарајућим канонским казнама – прво забраном свештенослужења, а затим одузимање чина и на крају одлучење од Цркве. Не постоји „излагање из епископата“. С тим у вези, одједном се поставља неколико питања на која ћемо покушати одговорити.

Прво, зашто је „синод“ ПЦУ управо на овај начин реаговао на поступке Пункуа? Зашто се нешто слично није догодило са осталим „епископима“ ове структуре који су отишли код Филарета Денисенка? На пример, зашто ПЦУ, након што га је «извела из епископског састава» није пребацила у Руску православну цркву Јоасафа Шибајева, који служи у Руској Федерацији?

Друго, зашто Филарета Пункуа предају Румунској патријаршији и митрополиту Петру (Педурару)? Зашто „синод“ ПЦУ није дао проблематичног „јерарха“ у руке Фанара (као што би требало да буде према Томосу) или, у најгорем случају, није задужио посланика Молдавског ексархата да се бави њиме? На крају крајева, Панку врши своју „службу“ на канонској територији Московске патријаршије и нема никакве везе са Румунима. Какве везе има Румунска црква са тим?

Панку и његово «кажњавање»

Од 1988. године, Пунку је припадао свештенству Молдавске епархије Руске православне цркве. Пострижен је за монаха и рукоположен за јеромонаха. Године 1993. године постао је архимандрит и, готово до одласка у украјинску расколничку УПЦ-КП 2005. године, био је настојатељ манастира Кондритцког, подигнутог у част Светог Николе.

Филарет Панку, „јерарх“ УПЦ КП. Фото: astradrom-filiala-bihor.blogspot.com

У јулу 2005. године, Филарет Панку постао је „епископ“ фалешистски и источно-молдавског дела УПЦ-КП. У ствари, његов положај је био чисто номиналан, будући да је он био задужен само за неколико парохија, од којих је у две већ био настојатељ и два мала манастира – Пресвето Тројство и Благовешченски, у којима има укупно четири „монаха“. Другим речима, мисија Панкуа у Молдавији није имала и нема озбиљнијих успеха – Денисенко му није помогао, али није се ни мешао.

Међутим, ситуација се озбиљно променила са појавом Томоса.

Године 2018, 15. децембра УПЦ-КП је укинута (Филарет ће је оживети за шест месеци), а на њеном месту се појавила ПЦУ у коју су ушли сви „јерарси“ укинуте цркве. У исто време, према примљеном Томосу од 6. јануара 2019. године, ПЦУ није имала право на парохије изван Украјине, укључујући и Молдавију. На пример, ако погледате списак „архијереја“ новостворене структуре објављеном на веб локацији Προσωπική ιστοσελίδα του Μάρκου Μάρκου, можете видети да је Филарет Панку готово једини међу „епископима“ који нема своју катедру (осим њега на списку без катедре спомиње се и Јоасаф Шибажев и Пјотр Москлаљев, међутим за њих постоји напомена да су 14. јуна 2019. године уклоњени из састава

ПЦУ). Тако је после примања Томоса постало јасно да је епархија Панкуа заправо укинута, а његов лични положај остао је недефинисан.

Може се претпоставити да је руководство ПЦУ обещало да ће питање епархије Панкуа бити решено. Ре-цимо, нека буде како јесте, али погледајмо тамо („ико-номија“, како се каже у тексту одлуке „синода“ ПЦУ – види доле). На тај начин Филарет Панку је остао у недефинисаном стању читаву годину.

Године 2020, 3. фебруара, током прославе годишњице „интронизације“ Думенка, вероватно му је дата јасна порука да се ништа неће променити. Истог дана Панку се састаје са Филаретом Денисенком током којег, „схвативши непримереност његовог одласка из Кијевске патријаршије и боравка у Православној цркви Украјине“, одлучује да пређе у УПЦ-КП. Већ 5. фебруара Филарет Денисенко је удовољио овом захтеву.

И у вези с тим, поставља се питање – зашто је „свети синод“ УПЦ чекао пет месеци пре него што је одлучио да уклони Филарета Панкуа из „епископата“ из свог састава? Да ли је чашу прелила кап добијање звања „архиепископа“ из руку Филарета? Једва да је могуће. Шта онда стоји иза тога?

Одговор можемо пронаћи директно у тексту „синодалне“ одлуке о Пункуу. Читамо: „**Преосвећени владика Филарет (Панку) и верске структуре које је он водио пратиле су и прате румунско-молдавску литургијску традицију, а као такве никада нису представљале украјинску дијаспору која је била у саставу Украјинске православне цркве Кијевске патријаршије, а затим Православне цркве Украјине у складу са икономијом.**“

Овом фразом, како им се чини, украјински расколници покушавају, прво, да покажу Фанару да стриктно поштују услове Томоса, према ком не могу имати ниједну страну епархију, а друго, реченицом о постојању «руманско-молдавске литургијске традиције» «синод» ПЦУ дао је на знање да украјински расколници не претендују на

ову традицију, чиме су послали «лопту» на страну Румунске патријаршије.

Шта ће им ово донети?

ПЦУ и «румунско викаријатство»

Током годину и по дана постојање ПЦУ, осим Фанара, признале су само две цркве – Александријска и Грчка. Расправе о томе да ће се и друге ускоро придружити овим Црквама воде се већ дуже време, али за сада је све остало само на нивоу разговора. Због тога је «синод» ПЦУ одлучио да искористе проблем са Пункуом како би започели бар неке преговоре са Румунском патријаршијом.

Познато је да између Румунске и Руске православне цркве постоје одређени проблеми повезани са такозваном „Бесарабијском митрополијом“. Године 2007, 24. октобра на састанку Светог Синода Румунске православне цркве, одлучено је да се створи седам нових епархија. Конкретно, у „Бесарабијској митрополији“ одлучено је да се створи Балциј епископат, затим епископат Јужне Бесарабије са седиштем у Кантемиру и православни епископат Дубосара и целог Придњестровља са центром у Дубосарију. Молдавска митрополија Руске православне цркве ову одлуку је назвала «директним и агресивним мешањем у канонску територију друге црквене јерархије». Синод Молдавске цркве такође је напоменуо да «провокативне акције Румунске патријаршије могу довести до угрожавања државности земаља уплетених у овај црквени раскол».

Поред тога, неки представници Румунске православне цркве покушали су да „привуку“ на своју страну румунске парохије смештене на канонској територији Украјинске православне цркве Московске патријаршије – у Чернивцико-Буковинској митрополији. Међутим, мудре и уравнотежене одлуке митрополита Черновицког Онуфрија (Березовског) успеле су да изгледе ситуацију. Коначно, свих 127 румунских парохија остало је под контролом канонске цркве.

Тако се, 27. јула 2019, неколико месеци после појаве ПЦУ ствара се такозвани «румунски викаријат ПЦУ» на територији Черњиговске области – лажна структура у којој није постојала и још увек не постоји ниједна парохија и која искључиво има «изложбену функцију».

Наравно, у ПЦУ разумеју апсурдност ове ситуације и због тога жестоко нападају на „румунске“ парохије УПЦ – МП, покушавајући да увуку из ове цркве барем некога у њихову структуру. Међутим, поступци расколника су толико неспретни да су успели да окрену скоро целу румунску дијаспору у Украјини против себе. И то толико да су верници који говоре румунски буквално спремни да звоне на сва звона, само да не дозволе „прелазак“ парохија у ПЦУ.

Мотивација вођа структуре Думенка је једноставна – стварањем конкурентне структуре која говори румунски језик на територији Украјине, ПЦУ се нада да ће је искористити као монету за поткусуивање током преговора са Румунском патријаршијом у вези са признавањем своје „каноничности“. Међутим, као што је то често случај код раскола, претерали су и уместо очекиваног ефекта добили су управо супротно. Ево како су у једном од румунских медија прокоментарисали стварање „викаријата“: «Иако се ово [викаријат] чини инструментом јединства за Румуне у Украјини, али ако се одмах не одбаци, довести ће до дубоког раскола међу Румунима ... Румунска заједница зна да украјинска држава спроводи политику насилне асимилације, чије је кулминација настала усвајањем Закона о образовању 2018. године и Закона о државном језику 2019... Ни један румунски свештеник није кренуо за расколницима, иако је последњи најавио да ће им дозволити да служе на румунском. Како им се може веровати после деценија када су говорили супротно?»

Стога, у случају Филарета Панкуа апелација Румунској патријаршији може изгледати као покушај „глаголања углова“ и, можда, закривљено обећање да ће оставити неиспуњене наде на обећани „викаријат“.

«Хибридно признавање»

Међутим, главна стратегија Сергеја (Епифанија) Думенка на путу ширења утицаја његове структуре у православном свету је хибридно признавање. Подсетимо се да су челници ПЦУ и његови различити представници више пута рекли да ће процес признавања њихове структуре бити „хибридан“. Тј. помесне Цркве ће без службених одлука на нивоу својих Синода постепено „признавати“ ПЦУ заједничким „службама“, разменом делегација и ... званичним документима.

Углавном, слањем Филарета Пункуа на располагање румунском патријарху, ПЦУ се нада да ће од њега добити барем неки званичан одговор. Сама чињеница његовог присуства, чињеница размене писама, одлука и порука ПЦУ ће да користи да каже – гле, они са нама разговарају, одговарају, последично они нас посматрају као субјект црквених дипломатских односа, они нас признају.

Наравно, ПЦУ је могла Филарета Пункуа предати Фанару (како је предвиђено Томосом). Међутим, пошто, према мишљењу украјинских расколника, Пунку „никада“ није иступао у име украјинске дијаспоре, то су га ставили на располагање Румунске православне цркве. Самим тим, правећи још један заокрет у страну Румуније – тврде: „признајемо Молдавију као канонску територију не Московске патријаршије, већ румунске“. Што би, према мишљењу руководства ПЦУ, требало да буде још једна позитивна тачка у могућим преговорима о признавању од стране Румунске патријаршије.

Митрополит Пјотр (Педурару) и ширење територије Румунске православне цркве

Ове закључке потврђује и чињеница да се име митрополита Пјотра (Педурару) појављује у тексту декрета „синада“ ПЦУ-а о Панкуа. Какве он везе има са тим? Па, поред чињенице да он води „Бесарабијску митрополију“

Румунске патријаршије, митрополит Пјотр је такође велики поборник ширења свог утицаја на канонске територије других Цркава, укључујући УПЦ.

Пјотра (Педурару) 1990. године рукоположиола је Његова светост патријарх Московски и читаве Русије Алексеј, за владикау Бељцког, викарија Кишињевске епархије. Међутим, од 1991. године, односно након формирања државе Молдавија, владика Пјотр почео је да активно ради међу свештенством Молдавске епархије Московске патријаршије на преласку у надлежност Румунске патријаршије. Године 1992, 8. септембра и 15. децембра свештенство молдавске епархије готово једногласно је одлучило да остане у Руској цркви, а такође је разговарало и о активностима владике Пјотра. Као резултат тога, састављена је молба са захтевом да се моментално забрани рад владике Пјотра (Педурару). Молбу је потписало 705 свештеника. Тако је 5. октобра 1992. године Свети Синод Руске православне цркве владика Пјотру Бељицом забранио свештонослужење.

После нешто више од месец дана, тачније 19. децембра 1992. године, без отпусне грамате Руске цркве и кршећи каноне, владика Пјотар је примљен у надлежност Румунске патријаршије. На опште изненађење, патријарх Теоктист поставио је владикау Пјотра настојатељем обновљене на територији Молдавије «Бесарабске митрополије» Румунске православне цркве. Три године касније, владика Пјотр, упркос поновљеној одлуци Синода Руске православне цркве да му забрани свештослужење, прима из руку патријарха Теоктиста чин митрополита, а тек 1999. године пише покајно писмо Синоду Руске православне цркве са захтевом за укидање казне. Молба је усвојена.

Међутим, треба истаћи да митрополит није напустио своју двосмислену активност. И даље је један од најактивнијих присталица све већег утицаја Румунске православне цркве на територијама које нису под њеном јурисдикцијом. Још у јануару 2005. године, Педурару је потписао „уредбу о стварању деканата Бесарабијске митро-

полије у Москви“. Године 2007, 1. новембра коментаришући одлуку Синода Румунске православне цркве о оснивању три нове епархије Бесарабијске митрополије са резиденцијама у Балтију, Кантемиру и Дубосарију, митрополит Пјотр изјавио је да је та одлука била привремена. „Када се сложе услови, резиденције епархија Бељецке и Кантемиријске преселиће се у украјинске градове – Хотин, Исмаил и Белгород – Дњестровски.“ Већ из ових чињеница може се схватити да помињање ове особе у „синодалној“ одлуци ПЦУ није случајно. Насупрот, људи који изнутра знају ситуацију у Румунској цркви, тврде да планови и циљеви митрополита Пјотра, као и његово понашање уопште, не подлежу контроли Патријаршије у свему.

На пример, још 2008. године, 44 свештеника из «Бесарабијске митрополије» захтевали су да румунски патријарх смени митрополита Пјотра (Падураруа). Тврдили су да владика „доприноси политизацији активности митрополије и није спреман за дијалог са свештенослужитељима“. Такође су тражили „да митрополију изведу испод утицаја било које странке, јер црква треба да буде већа од партија и идеологија“. На крају, митрополита Пјотра оптужили су за „деспотизам“ и зависност од лидера Хришћанско-демократске народне странке (ППЦД) у молдавском парламенту, Влада Кубриакова, ови свештеници су тражили да буду директно потчињени патријарху Даниилу.

Имајући у виду све горе наведено, може се претпоставити да је ПЦУ одлучила да користи већ изгубљеног Филарета Панкуа у своје сврхе, наиме, за „хибридно признавање“ Румунске цркве. Пошто практично не постоји шанса да патријарх Даниил одговори украјинским расколницима, вероватно је да у ПЦУ рачунају на разговор на тему Пункуа са митрополитом Пјотром (Педураруом).

***

Сумирајући резултате ове ситуације, волео бих да Румунска црква схвати да су украјински расколници људи који су спремни да продају све, чак и оно што им не припада, како би остварили своје циљеве. Стварање „румунског викаријата“, у коме не постоји ниједна парохија, покушаји притиска на православне који говоре румунски, како би их привукли у њихову структуру, напоскон, покушај да употребе Филарета Панкуа, који је напустио УПЦ-КП, за контакте са румунском црквом, све ово сугерише да је, пошто су примили „легализацију“ од Фанара, тренутни „јерарси“ из структуре Думенка, као и раније, не мисле уопште о цркви, већ на политичке категорије профита и сврсисходности.

БРИТАНЦИ ПРИПРЕМАЈУ ПОДРИВАЊЕ ПРАВОСЛАВЉА У МОЛДАВИЈИ: Рецепт британских аналитичара у борби са Русијом*

- “Молдавска православна црква, која је подређена Руској православној цркви, активни је вектор руског утицаја и пропаганде у Молдавији, тврде Британци
- Чак 80 одсто верника припада овој цркви, а да проблем буде већи, ово је институција с највећим поверењем у земљи. Наиме, према истраживању јавног мњења чак 70% испитаника сматра Молдавску цркву у сваком смислу морално снажном и неувученом у различити криминал”
- У Лондону сматрају да је црква у Молдавији главна у ширењу антизападних вредности, те да даје нескривену подршку молдавском председнику Игору Додону

* Превод чланка:

- Због тога када западне невладине организације, покрети и активисти критикују цркву само добијају минус, те лондонски Институт саветује да „не привлаче пажњу на себе делујући против цркве у Молдавији, док не стигну млади прозападни свештеници који су на школовању“
- Другим речима, поткопавање православља у Молдавији планирано је тихо, изнутра, и по епархијама

У Извештају Лондонског Chatham House (у јавности познатог као Краљевски институт за међународне односе), питање молдавског православља разматра се заједно са будућношћу Белорусије и Украјине, при чему се указује да британски експерти овим државама предвиђају „жестоку борбу за своју будућност“, дајући уз то и мноштво занимљивих информација.

У Лондону, наиме, донатори теже да финансирају пројекте усмерене против Русије (тврди се да је „борба за будућност“ управо ово). Иако је Украјина, након државног удара 2014. године, постала „лабораторија Запада“ (као што тврди терминологија Краљевског института) њено питање није до краја решено. Што се тиче Белорусије, према британским аналитичарима, ту је „дошло до прекретнице“. Најтеже је са Молдавијом, јер како кажу, Молдавци се опиру „а и сама држава има кризу легитимитета.“

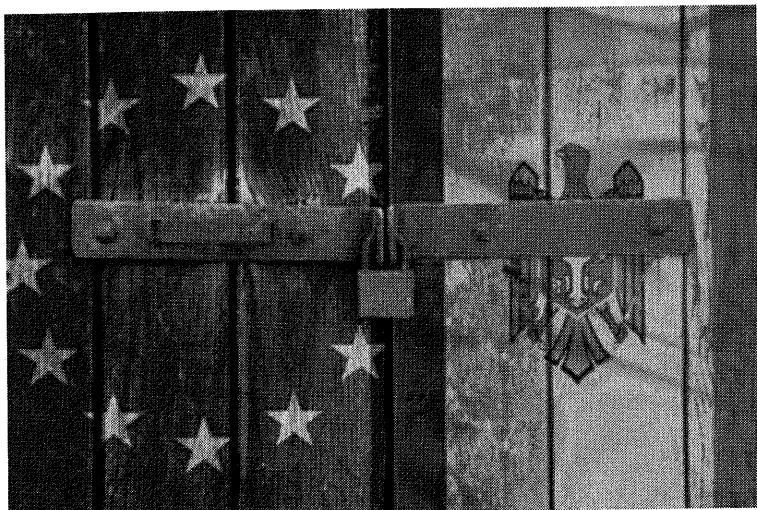
ПЛАН ЛОНДОНА ЗА ПОЗАПАДЊАЧЕЊЕ МОЛДАВИЈЕ

Према томе, могућности Англосаксонаца да се боре са Русијом у Молдавији су „ограничене“, али Лондон не губи наду: саветује да се „донатори“ ослоне на информативне кампање, да уведу у образовне програме предмете који ће садржавати русофобне теме и да наставе да подржавају „цивилно друштво“. Генерално, „да оја-

чају полуге западне меке моћи у овој земљи као и да формирају механизме финансијске помоћи русофобима“.

Краљевски институт за међународне односе наводи да је 50 одсто становништва Молдавије под руским утицајем: то су етнички Руси, Украјинци и Гагаузи. У Лондону су незадовољни не само чињеницом да људи у Молдавији очигледно нису против руског света, већ и због чињенице да „садашње руководство у рукама Влада Плахотњук и његове Демократске странке не сматра руски утицај потенцијалном претњом за суверенитет државе“. Наравно, Плахотњук покушава да контролише „руску претњу“, али неће да се преобрази у Порошенка и организује провокације усмерене против Руса. Управо је ово главна невоља за Британију и британске аналитичаре који у томе виде главну препреку да би могли да развију у Молдавији „одсудну битку“.

Будући да молдавске власти „не виде Русију као претњу суверенитету Молдавије“, прозападно „цивилно друштво“ има мало могућности за значајан отпор“, закључили су у Институту. Молдавски политичари, јасно је, не журе, а сви су изгледи и не желе да усвоје украјинско искуство. Очигледно је, дакле, да лекције научене током оружаног сукоба 1992. године нису заборављене. Посебно, јер сада у Украјини „цивилно друштво“ значи, пре свега, паравојне формације и мрежу волонтерских организација које раде на хушкању становништва на рат са Русијом, што у Молдавији никако не желе и то је главни проблем који брине Лондон.

СЛАБЕ ТАЧКЕ МОЛДАВИЈЕ – ГДЕ УДАРИТИ?

Кључна „рањивост“ Молдавије, према у извештају лондонског Института налази се у политичкој сфери. Овде и председник Игор Додон са социјалистима (ПСРМ), који су „упориште руског политичког утицаја у земљи“ и садашње „номинално проевропско“ вођство земље, користе власт искључиво и сврху личних интереса. „Постоји једна јака веза између демократске и социјалистичке партије: Демократе се легитимишу европском оријентацијом у супротности са социјалистима, који заузврат користе демократе као прикладног“ јавног непријатеља ”да добију подршку за свој “проруски програм “, кажу британски аналитичари.

Насупрот томе, у Украјини су се практично решили таквих „ проруских конкурената“ – тамо се само политичари могу борити за власт у земљи, чији су ставови усмерени на Запад, а са њихових усана теку бујице речи „о руској агресији“, што прија западним ушима. Запад је успео да у Украјини у законодавство унесе став по коме свако објављивање пријатељства са Руском Федерацијом у изборном програму представља

издају националних интереса, за шта је забрањена и дуготрајна затворска казна. У Молдавији, “држава није спремна да направи такав потез, што је веома болно за Запад”, кажу у британском Институту.

Тренутно, сматрају лондонски аналитичари, објена револуција у Кишињеву није могућа, јер постоје невладине организације раде за садашње политичаре, док је Запад направио грешку дајући подршку друштвеним покретима и активистима који решавају (за новац) задатак јачања страног утицаја у земљи. Међутим, ти покрети и активисти морају да се експонирају, као и у Украјини, где “независне” организације доприносе распиривању сукоба на истоку земље (“рат с Русијом”), што ови не желе у толикој мери. Западни покрети и активисти у Молдавији примењују стратегију сличну оној коју примењују њихове колеге у Белорусији, где се, кроз “цивилно друштво”, становништву намеће идеја о не-руском идентитету под маском “меке белорусизације”, тј. учећи Молдовљане да су Румуни.

Други „проблем“ Молдавије су медији. Према истраживањима „85 одсто становништва се информише путем телевизије, а 57 одсто сматра да је то њихов главни извор информација, док око 40 одсто указује на телевизију као најпоузданији извор информација ... При чему чак 70 одсто грађана прати вести на руским медијима“. „Повјерење у руске медије у Молдавији је генерално стабилно, а поверење у националне медије нагло опада сваке године.“ „Што се тиче руских медија, ниво поверења у њих био је 55,5 одсто током 2013. године, 54 током 2015. и 50 одсто у мају 2018. године. Насупрот томе, поверење јавности у националне медије опало је са 62,5 одсто испитаника у 2013. на 42,5 одсто у 2015. години, а у мају 2018. на 40 одсто “, кажу у британском Институту.

Због тога је запад приморао владу Молдавије да усвоји у парламенту закон о телевизији и радију, који је ступио на снагу 1. јануара 2019, и којим се забрањује поновни пренос информативних програма руских ТВ

канала и обавезују пружаоци аудиовизуелних услуга (телевизија и радио) да откупи најмање 50 одсто програма из земаља Европске уније и то само од оних западних медија који су потписали Европску конвенцију о прекограничном емитовању.

Ипак у Лондону нису задовољни и овим молдавским законом, који називају „симболичним гестом осмишљеном да смири Запад и повећа подршку из САД и ЕУ Плахотњуку“. Рецимо, забране се „не примењују на новине и часописе и интернет, нити се односе на преношење руских толк-емисија, информативних и забавних програма.“ Истовремено, Молдовљани су „активно присутни“ на руским друштвеним мрежама Однокласници и ВКонтакте, посебно у групама које се баве „величањем совјетске прошлости, промовисањем концепта руског света и политике сународника, као и класичних антизападних ставова“. Британски аналитичари су забринути и због деловања молдавског Спутњика, која је у 2017. години имао чак 12,7 одсто локалне интернетске публике. Зато британски аналитичари траже начина да приморају Молдавију да примени искуства из „лабораторије Запада“ – Украјине, где је на снази потпуна забрана рада руских телевизија, дистрибуције руске штампе и књига, док су на интернету блокиране руске друштвене мрежа и интернет странице.

Осим тога, опште је познато да Плахотњук лично контролише Радио-телевизијско координационо веће и поседује већину рекламних компанија које раде у области медија. Олигархијска природа медијског простора ствара повољне услове за ширење руских информација, поготово зато што Молдавија нема систем заштите“, узнемирени су у Лондону. Но, молдавски олигарх не жури да понови грешку колега из Украјине који су превише веровали Западу, јер су неке од њих незаконито одстранили са власти и приморали да беже из земље. Другим речима, иако у Европи и Сједињеним Државама тражи подршку, он ни по коју цену неће предати власти

Американцима и Британцима, истичу експерти из лондонског Института.

„БОРБА ПРОТИВ РУСКОГ УТИЦАЈА“ ИЛИ КАКО ПОДРИТИ ПРАВОСЛАВЉЕ У МОЛДАВИЈИ?

Као успех у борби против „руског утицаја“, у Извештају лондонског Института наводи се пројекат Stop False!, који функционише „на истој основи као и Stop False у Украјини“, а спроводи се уз подршку америчког USAID-а. Међутим, овде, констатују британски аналитичари, „пре свега, не ради се о борби са руским медијима и руском пропагандом у Молдавији, већ о утицају на унутрашњу политику“.

Трећи молдавски „проблем“ (идентичан је и белоруском и украјинском), кажу у лондонском Институту је што Русија „осваја срца и умове преко Руске православне цркве“. „Молдавска православна црква, која је подређена Руској православној цркви, активни је вектор руског утицаја и пропаганде у Молдавији. Чак 80 одсто верника припада овој цркви, а да проблем буде већи, ово је институција с највећим поверењем у земљи. Наиме, према истраживању јавног мњења чак 70% испитаника сматра Молдавску цркву у сваком смислу морално снажном и неувученом у различити криминал“. У Лондону сматрају да је црква у Молдавији главна у ширењу антизападних вредности, те да даје нескривену подршку молдавском председнику Игору Додону. Због тога када западне невладине организације, покрети и активисти критикују цркву само добијају минус, те лондонски Институт саветује да „не привлаче пажњу на себе делујући против цркве у Молдавији, док не стигну млади прозападни свештеници који су на школовању“. Другим речима, поткопавање православља у Молдавији планирано је тихо, изнутра, и по епархијама.

Шта Краљевски институт за међународне односе из Лондона саветује донаторима који финансирају „дивилно друшво“ у Молдавији?

Прво, немојте очекивати брз успех, већ је потребна стратегија за деценију унапред, тј. дугорочни план.

Друго, потребно је усмерити напоре и средства за обуку новинара и урадити детаљне информативне програме усмерене на „борбу против лажних руских вести“. Могуће је, кажу у Институту, да ће бити потребно да се новац и кадрови намењени на финансирање и рад на постојећим националним пројектима у Молдавији преусмере на антируски правац.

Треће, као што је показало искуство из Белорусије, убацивање у образовни систем уз помоћ пројеката „медијске писмености“ и развоја критичког мишљења – у школама и на универзитетима дају „најбоље шансе за успех“. „Ово ће захтевати реформу образовног сектора како би обука у овим областима била не само систематска, већ и обавезна“, наводи се у Извештају.

Четврто, потребно је развити антируске пројекте у руралним областима (посебно у Транснистрији и Гагаузији), у омладинском сегменту друштвених мрежа и у руском говорном подручју.

Пето, потребно је подржати „независне“ медијске пројекте са „алтернативним садржајем“, фокусирајући се на друштвено оглашавање и информације о забави. Финансирати ТВ канале као ТВ8, која је алтернатива медијима на руском, гагаузском и украјинском језику.

Шесто, потребно је ангажовати прозападну молдавску дијаспору, чији су представници већином гласали за кандидата Мају Санду на председничким изборима у Молдавији 2016. године.

Седмо, потребно је ослонити се на непрестоничке невладине организације, јер су „рурална подручја Молдавије од највеће важности за повећање ефикасности у борби са руском пропагандом“. Ту се треба окренути темама важним за грађане – социјалној политици, корупцији у влади, људским правима и тако даље.

Осмо, потребно је створити мрежу молдавских, бе-лоруских и украјинских невладиних организација

за размену „сазнања и примера из праксе“ у области борбе са руским утицајем.

Девето, укључити се у верске пројекте усмерене против православне цркве развијене од стране римокатолика, унијата, протестаната и секташа.

Десето, западни политичари морају се охрабрити и подржати да чешће посећују делове Молдавије, посебно руралне делове, како би се „повезали“ с локалним невладиним организацијама и медијима.

Лондонски Институт такође има савете за ЕУ у целини: прво, не сме само да даје кредите молдавској влади, већ и да их прати снажном медијском причом о успеху који је остварен уз њихову помоћ. Од ЕУ се такође тражи да повећа финансирање пропаганде усмерене на уверавање молдавских становника да је проевропски курс бољи од проруског.

Истовремено, Лондон позива на „поновно промишљање будућности Источног партнерства“, тако да се Украјини, Белорусији и Молдавији пружи заједничка визија у том погледу. При томе, сам пројекат треба да буде прилагођен свакој од три земље и да буде оријентисан на деценију. У Лондону, јасно је, верују, да ће на овај начин „украјински антируски пројекат“ почети да надахњује, а не да плаши, Белорусе и Молдовљане и Гагаузе.

Међутим, за сада ни Лукашенко, ни Додон, ни Плахатњук нису вољни да ступе на пут Порошенка, те експерти лондонског Института препоручују да „Европске земље и Сједињене Државе ограниче своју комуникацију са консултантима и лобистичким групама које раде за Влада Плахатњука у Бриселу и Вашингтону“, наводи се у извештају.

БОРБА ЗА МОЛДАВИЈУ: зашто је Русија узела паузу*

Генерални тужилац Молдавије Александар Стојаногло саопштио је данас да се бивши лидер Молдавске демо-кратске партије Владимир Плахатњук налази у Истанбулу. Олигарх је стављен на потерницу због чињенице да је против њега покренут кривични поступак због проневере милијарде евра из републичких банака.

* Борба за Молдавију: почему Россия взяла паузу
https://www.pravda.ru/world/1626470-moldavija_i_rossija/

«Према последњим информацијама, Плахатњук се сада налази у Турској, упркос чињеници да су нам Турци прошле године рекли да је напустио земљу. Немамо званичну потврду, само незваничну, да се налази у Истанбулу», цитира Регнум генералног тужиоца Молдавије ....

Румунски публициста Јон Кристоју, анализирајући парламентарне изборе у Молдавији, дошао је до закључка да је Санду за Русију боља опција од бившег председника Додона са Воронином. Макар и зато што је за нас важно војно присуство у овој земљи, која се налази у Придњестровљу.

„И нека Молдавци покушају да живе са Санду и разочарају се у њу, јер садашњи председник није у стању да Молдавију учини другом Пољском“, пише у свом чланку.

Публициста тврди да ће „у овом тренутку Москва припремити нове проруске политичаре који ће заменити Додона“. То јест, за четири године нови проруски политичари доћи ће да се баве Молдавијом.

У којој мери је ова верзија развоја догађаја стварна и одржива?

О томе је у студију програма «Став» говорила Екатерина Шумитцкаја, виши истраживач Одељења за европске студије ИМЕМО РАН.

- Русија неће радити са Додоном. Зато што је он већ такорећи политички леш, ако се тако могу изразити. А са фантазером из Румуније... Ох, толико "волим" ове публицисте ...

Можете фантазирати колико желите о ономе што се тамо спрема, али дубоко сам уверен да није Русија та која треба да припрема политичаре за Молдавију.

- Запад се припремио за Балтик. Чак шест њихових руководстава има или је имало америчко држављанство ...

- Не мислим да је држављанство једнакост. За мене је ово формални тренутак.

Ако се вратимо у Молдавију, онда се јако надам да ће Русија наставити да подржава оне политичаре који се залажу за оно што задовољава тежње молдавског народа.

Шта Русији данас треба од Молдавије?

Тешко је сада говорити има ли за Русију користи од Санду, будући да се циљеви руских власти у односу на Молдавију јавно не саопштавају. Према мом мишљењу, направили су паузу, јер немају прилику да утичу на стање у земљи.

- Прва (и најважнија) ствар која је потребна Молдавији је да тамо све буде тихо и мирно.

- Друго, да Санду не уђе у НАТО-о, а Европска унија ионако неће узети Молдавију.

То јест, у ствари, руске власти нису равнодушне према судбини Молдавије, али су сигурне да се ту ништа деструктивно не може догодити.

И шта очекивати од тима Санду?

Санду каже да ће се бавити унутрашњим проблемима. Истовремено, она савршено разуме да је Европска унија спремна само да је подржи финансијски, политички, али не и интегративно.

Наравно, током ове четири године неће бити предузето повлачење трупа из Придњестровља. Сигуран сам у то.

На њену каријеру гледам са великом пажњом и дивљењем. Чини ми се да је ово један од највреднијих, да тако кажем, политичара за целу нову Источну Европу.

Јединствени моменат када се може обратити спољнополитичким питањима је онда када не успе да се избори против корупције, тада ће морати да то нечим неутрализује. Али ово је већ игра са лошим завршетком. Управо зато што је молдавско друштво показало да га више не занима никаква спољна агенда.

- У једном интервјуу, Маја Санду је рекла да ће судбина Молдавије зависити од судбине Украјине. Претпоставља да ако се Украјина буде борила са Русијом, она ће се позиционирати као независна држава, а онда ће Молдавији бити лакше. Зашто тако размишља?

„Може бити да она тако и мисли. Међутим, политичари обично бирају оно што им одговара. Ипак, за

аналитичаре је важна слика у плеини. Могу рећи да она пореди Молдавију са Украјином из једног једноставног разлога: ове две државе су по много чему веома сличне.

Придњестровље. Донбас. Где даље ићи? Шта се овде дешава? Европска унија је добила велику главобољу од свих посткомунистичких земаља. Уз то, јако су уморни од Украјине.

Само једна историја са «Северним током», која никоме није дозвољавала да се опусти већ пет година, а са чиме је све то повезано? Говоримо о улози Русије, зашто је Русији потребан «Северни ток». Ово је све јасно.

Међутим, Европској унији је такође потребан «Северни ток» да ове постсовјетске земље уклони са транзитних рута. Чињеница је да је једини значај Молдавије и Украјине за Европљане то што се играју противуречноста између Москве и Вашингтона, између Москве и Брисела, између Москве и Берлина.

Ако уклонимо ове геополитичке игре, онда Украјина, Молдавија, па чак и Белорусија остају апсолутно непривлачни потенцијални партнери, како за Европу, тако и за Русију.

- Њих једино одржава — противуречносте.

Шта хоће Русија?

Руске власти директно кажу – «оставите их на миру». И стога се, природно, Русија не противи улагањима Европске уније у привреду Молдавије, чак ни тог истог Придњестровља. Јер Русија није неко чудовиште које сања да грађани живе лоше.

- Питање је да ли ће Русија имати средства да подржи Молдавију у свом сопственом интересу. Геополитика с тим нема везе – једноставно немамо новца тренутно ... Уопштено, они (новци) ће се појавити?

- Ако Русија не промени своју спољну политику – не.

Постоје два разлога и врло су једноставни.

- За развој било којег посла, за било коју реформу, потребан је новац. Добијате га кроз неку врсту инвестиција споља или кроз интерна улагања. Улажете или малу количину новца у домаћи капитал, у развој људског капитала, у развој пословања, или привлачите инвестиције које користе територију ваше земље како бисте добили додатну вредност и сопствене користи.

- Сада Русија нема спољне инвестиције. Сада имамо јединствени начин да развијемо људски унутрашњи потенцијал, предузетништво и бизнис, ово је образовање.

Могу да кажем да је једино у шта руске власти никада нису уложиле у историји развој људских потенцијала. Заиста, ако погледате историју: колико Кулибина, Менделеева имамо, колико путника и других талентованих ентузијаста – да, много смо крућии од Силицијумске долине. Не и не. Из неког нејасног разлога.

https://www.pravda.ru/world/1626470-moldavija_i_rossija/

Зоран Милошевић

РУМУНИЈА И РУМУНИ У ИСТОРИЈИ МИЛОША С. МИЛОЈЕВИЋА

Сажетак

У својим „Одломцима из историје Срба“ Милојевић на неколико места спомиње Румуне. Његова теза је да су преци становника данашње Румуније етнички Срби, који су румунизовани, наводећи низ доказа. Између осталог, Милојевић наводи да народ у Румунији и у његово време себе именује само Србјештима што ће рећи Србима, па чак и у званичним актима, а тако је било и у самом народу.

Кључне речи

Милош С. Милојевић, Румунија, Румуни, порекло Румуна, асимилација, Срби, геополитика

Тема Румуније од времена Милоша С. Милојевића није окупирала пажњу ни српских научника, а ни публициста и новинара. Једноставно као да је „неко“ забранио ову тему. Уз све то, новоформирану румунски језик половином 19. века био је значајна препрека разумевању збивања у овој земљи. Тако се Румунија **заборавила**, а српски народ препустио асимилацији³² (као и много пута

³²Види: Зоран Милошевич, Геополитическое положение православных народов и их перспективы, МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ «ПРАВОСЛАВИЕ В ИСТОРИЧЕСКИХ СУДЬБАХ СЛАВЯНСКИХ НАРОДОВ, Горки 2021, стр. 21 – 33.

пре ње), а све то време тамошњи историчари су креирали ис-торију овог новог народа. На прсте две руке могли су се на-бројати научници који нису пристајали на званичну верзију о пореклу Румуна. Тако се један савремени молдавски аутор чуди, како то да војници чине нацију („Румуни“ у преводу значи „римски војници“). Ваљда је војник професија, занимање, а не народ.³³

Процес политичке романизације румунске културе покренут је у 18. и 19. веку. као средство за завршавање идеолошке генезе румунске нације. Класик румунске књижевности **Михај Еминеску** написао је 1872. године: "Да, дошао сам из Рима, драги и вољени суграђани, из Дакије [цара] Трајана!" (Da, de Roma venim, scumpi și iubiti compatrioți - din Dacia Traiană!).

Латински назив Румуније је **Дакороманија** (Dacomania), што већ говори о једнаком доприносу **Дачана и Римљана њеној историји**. Ради чистоће верзије римског порекла, савремени румунски историчари неутралишу директан однос Румуна са старим Дачанима. Дачкој генетици је додељена минимална улога у етногенези Румуна. Тако се тврди да скоро 70% румунског језика чине латинске речи, а само 10% дачке речи. Румуни желе да буду потомци победоносних Римљана, а не поражених Дачана, али за сваки случај Дачани су проглашени и највишим народом. **"Ми [Румуни] смо најстарији народ у Европи ... Дачани и Гети били су**

елита древног света", каже Константин Буреску, професор на Универзитету у Букурешту.

Историчар **Лучиан Боја** (Lucian Boia) у књизи „Историја и мит у румунском самосазнању“ (History and Myth in Romanian Consciousness) **указује да су до 19. века Румуни су живели унутар источнословенског културног простора**. Окретање ка Западу иницирали су унијатски трансилванијски Румуни који су студирали у Бечу и Риму.³⁴

Код Срба пионир на овом пољу, који је уз мноштво других тема, „заорао дубоку бразду у познавању румунског питања“ јесте Милош С. Милојевић. Све што је написао о проблему становника данашње Румуније у другој половини 19. века, а са аспекта данашњег познавања овог питања, тачно је.³⁵

У својим „Одломцима из историје Срба“ Милојевић на неколико места спомиње Румуне. У делу који говори о српским племенима у данашњој Аустрији, Турској и грчкој држави, описује, између осталог, „Дољу Мизију“³⁶ и каже: „у овој су, вели се, од искона живели Срби или Србаљи“. Доња Мизија се простире, како пише Милојевић, од реке Вида па све до уливања Дунава у Црно Море и од Дунава па до Балкна. Градови су Осек (Oescus) – главни град Србаља, Никопол, који је основао цар Трајан, Доростел (данашња Силистрија, а некадашња и права престоница до Симеуна бугарских царева, са сто-

³⁴ Владислав Гулевич, Об идеологии проекта Великой Румынии - Латинизация как политика, <https://www.fondsk.ru/news/2021/08/05/ob-ideologii-proekta-velikoj-rumynii-54170.html>

³⁵ Владимир Коробов, Румунски етатизовани национализам као извор међународних конфликта, у зборнику *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр. 68 – 78.

³⁶ Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба и српских земаља у Турској и Аустрији*, Удружење Милош С. Милојевић, Црна Бара, 2020, стр. 169.

³³ Види: Свјатослав Мазур, Румунија – држава – паразит створена по канонима древног Рима, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 70- 76.; Кирил Шевченко, Од језуитске искре до «румунске бакље» (Трансилванијска Школа Ардељана као катализатор «румунског пројекта», у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 77 – 90; Илије Барбулеску, *Румуни према Србима и Бугарима* нарочито с погледом на питање македонских Румуна, Издање Задужбине Илије М. Коларца, Београд, 1908.

лицом патријарха бугарског. Затим град Егис, данашњи Исакци, Истрополис – данашњи Ћустенце на Црном Мору. Српски су били и Томи, данашња Баба или Томисвар, Калатис – данашња Мангалија. Потом је ту Одеса – данашња Варна, Круна, а касније Дионизус близу данашње Варне.

Даље Милојевић каже да се под именом Дакије разуме земља од Дунава ка северу па чак до Герцинских шума. Међутим, данас је уобичајено да се под овом облашћу подразумева територија Румуније, Бесарабије Седмоградје.³⁷ Да је Милојевић у праву када територију данашње Румуније именује као српску, потврђују и други истраживачи.³⁸

Набрајајући, дакле, српска племена која су живела у различитим земљама пре доласка Грка и Римљана, а да би потврдио своје ставове да су Гети, Раси и Даки или Драка, Драчићи говорили српским језиком, на стр. 201. наводи чисто српске топониме, о чему каже: „Неће бити сувишно да покажемо и имена места те земље Грка и Римљана – неће бити сувишно да покажемо и имена места и т.д. која су тада и у дан. Румунији и т.д. носила чиста српска имена. Следи набрајање: Слатина у данашњој Влашкој, Агндава или Огњава, Маркодава на Моришу, Децодава, Срђава, Акадова, Пелендова, Русидова, Биридова, Нетидова, Криштидова, Комидова, Рамидова, Сандова, Петродава, Кршидава, Вршова, Машклања, Петра, Црногора, Букља, Обтачиана, Тржана, Лужичић, Ручана, Друбечиш, Северин, Стена, Чедонија, Братериа, Арбина, Клепидова, Палода, Ниоша или Ниш, Метана, Загора, Оревија, Олта,

³⁷ Интересантно је да Милојевић напомиње да је за време цара Душана Пећка патријаршија под својом јурисдикцијом имала Влашку и Молдавију, као и још неке земље које данас припадају Румунији. Види: Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба*, стр. 186.

³⁸ На пример, Зонаринь Паралипомень – *Чтения въ императорскомъ обществѣ исторіи и древностей россіскихъ*, Москва, 1847.;

Малош, Ладак, Сана, Лица, Ета, Трахида, Сеноја, Очила, Корила л: Велика, Селозија, Селена пр. Љубишта, Каменица р. Мудрица, Закоље, Врбица, Градца, Луганица, Селица, Загора, Врана, Гладика, Горица, Љесинова, Печа, Прастовица, Гора, Паровица, Местиче, Сељани, Вишице, Пољани, Симова, Доља, Куна, Дибра, Јелиница, Савица, Гора, Јаворина, Белазора, Девић, Вељигај, Леповић – *Lepvatis*, Кући, Миљата – *Milata*, Срби, Недино, Бјело, Лепшава, Лешина, Задрва, Речан, Будва, Драча, Сарбача или Србача, Лејна, Набра итд.³⁹

Осврћући се на појаву Влаха (као потомака Римљана и Румуна) Милојевић каже да су у римско доба почели да зову Власима оне Србе који су покорени од стране Римљана примили њихову веру.⁴⁰

„Од тог доба“, пише Милојевић, „па до дана данашњег Срби се зову по вери, а не по народности. Тако свака нова вера српска спрема старе стоји као спрема Влаха. Тако римокатолици православне зову Власима, или људима који верују у стару православну римску веру, што су је од Римљана примили, а себе Латинима, као да су то два народа, а не један“.⁴¹ Даље наводи да и муслимани Србе зову Власима (у преводу староверцима који су веру примили од Влаха или старих Римљана).

Милојевић поново помиње Румунију на стр. 246. на којој каже: „Тако ми видимо: да се баш у то време, па све док је не покорише Римљани, Гетија или Дакија простирала од дан. Дунава, као границе са Рашком, а доцније римском Дољњом (Доњом) и нешто Горњом Мизиом или Србаљиом, Србиом па све до реке Лаве или Елбе. Она је дакле заузимала све земље од Дунава до данашње Баварије, па и тако звану Херцинску далеко познату и чувену шуму, из које све немачке паметаристе, као из неке рукавице, извлаче немачка племена чим се она изцрне у туђим земљама. На исток простирала је се до

³⁹ Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба*, стр. 201.

⁴⁰ Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба*, стр. 245.

⁴¹ Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба*, стр. 245.

Бористене или Дњепра, иза којег су чергарили Тарегени немачко, Јациги и Сармата турско, а иза Лабе Свеви такође немачко племе“.⁴²

Потом Милојевић описује пропаст Дакије и Срба. Као узрок наводи неспособност да уреде државу како би била најјача на свету, затим непрестане свађе племства, као и порок пијанства, што је допринело да се велика држава издели на више мањих, па када је Римска империја кренула на њих имало их је већ пет. Све ово довело је до тога да цар Тројан победи Даке, које до тада нико није победио.⁴³ Према записима пораз Дака се догодио 106. године по Христу.

Пошто је цар Тројан опустошио Дакију, заповедио је да се населе Римљани, али су досељеници изградили свега седам насеља. Званична румунска историја тврди да данашњи Румуни воде порекло од ових римских колониста, што је невероватно, јер су били у мањини у односу на преостали српски народ, а што се види по томе да је црквенословенски, црквена јурисдикција, као и државна управа у Књажевствима Влашка и Модлавија било српско. Другим речима, асимилација Срба се прећуткује. Управо на ову чињеницу указује и Милојевић⁴⁴ када пише: „Да дан. Румуни, који броје ни 6.000.000 (књига је писана 1872. године) и нешто више душа постадоше од чистих Срба и оно мало римских и сарматских колониста, као и доцнијих, разноплемених

⁴² Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба*, стр. 246 – 247. На овом месту Милојевић понавља да је данашња Румунија Седмоградија била у саставу српског царства, а позивајући се на Историју древне Русије из 1817. године (стр. 58), док је превод урађен у 12. веку. Овај податак се такође налази у већ цитираним делу Зонаринињ Паралипоменъ – *Чтенија въ императорскомъ обществоѣ исторіи и древностей росіскихъ*, Москва, 1847.

⁴³ Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба*, стр. 254.

⁴⁴ Милош С. Милојевић, *Одломци из историје Срба*, стр. 259.

насртача; али им се језик највише изквари напливом немачких, фино-хунских, турско-бугарских, турско-аварских, фино-маџарских, хозарских, печењежских и осталих туђин и туђинских племена, који се сви после Римљана туда ширише и башарише. Да ипак нису ништа друго: до махом поримљени Срби, сведоче нам сва имена места, вароши, градова, река и т.д. која до данас носе чиста срп. имена. Но да сва ова места нису остала пуста, па их те римске чорде као такве заузеше, јасно нам сведочи то: што се не само Кројавски Банат или срп. крајина са градом Крајевом тако рећи до јуче зваше српским – дан. Краљево кога основа Стефан Дечански српски цар, и које Власи зову Мала Влашка, - него и народ у чему до скоро зваше се само **Србјештима** што ће рећи Србима, па чак и по званичним актима; те је тако и данас још и у самом народу“.⁴⁵

Тakoђе на стр. 279. понавља да су на српским костима никле, поред осталих држава и Влашка и Молдавија.

Закључак

На страни 203. својих „Одломака“ Милош С. Милојевић се пита „куда пропаде тај силни и толики народ српски“?

Из његовог одговора видимо да се мало шта променило у политичком понашању Срба, јер је после смрти Милојевића настављено пропадање српског народа, те су од њих створене нове државе и народи, Македонци, Хрвати, Бошњаци (условно), а Срби у Црној Гори се још боре за свој идентитет и право да буду Срби. Истовремено, постоји тенденција даљег дробљења Срба у Војводини, централној Србији (стварањем нове торлачке нације), на југу (стварањем нове нације Шопа), Источној Србији прети даља румунизација...

⁴⁵ Исто.

Срби нису живели државним и општеном државним животом, него племенским, јединства није било, те се нису заједно ни одупирали спољним непријатељима, који су имали централизовану државну управу и војску. Поред тога Срби су манифестовали политичку наивност и незлобу, као и непостојаност и несталност у свему и свачему. Такође, постојала је апатија, незаинтересованост за судбину удаљених српских племена, уз истовремено позивање на човечност и правду.

Ништа се, дакле, код Срба није променило од њиховог постанка.

ЛИТЕРАТУРА

- Барбулеску, Илије: *Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна*, Издање Задужбине Илије М. Коларца, Београд, 1908.
- Гулевич, Владислав: Об идеологии проекта Великой Румынии - Латинизация как политика, <https://www.fondsk.ru/news/2021/08/05/ob-ideologii-proekta-velikoj-rumynii-54170.html>
- Коробов, Владимир: Румунски етатизовани национализам као извор међународних конфликта, у зборнику *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017.
- Мазур, Свјатослав: Румунија – држава – паразитство-рена по канонима древног Рима, у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018.
- Милошевич, Зоран: Геополитическое положение пра-вославных народов и их перспективы, МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ «ПРА-ВОСЛАВИЕ В

ИСТОРИЧЕСКИХ СУДЬБАХ СЛАВЯНСКИХ НАРОДОВ», Горки 2021.

- Милојевић, Милош С.: Одломци из историје Срба и српских земаља у Турској и Аустрији, Удружење Милош С. Милојевић, Црна Бара, 2020.
- Паралипомень Зонаринъ – *Чтения въ императорс-комъ обществѣ исторіи и древностей россіскихъ*, Москва, 1847
- Шевченко, Кирил: Од језуитске искре до «румунске бакље» (Транилванијска Школа Ардељана као ката-лизатор «румунског пројекта», у зборнику *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018.

ЗАШТО ЈЕ КРАЉЕВИНА ПРЕДАЛА ИСТОЧНИ БАНАТ РУМУНИЈИ?

УЗРОЦИ И ОКОЛНОСТИ КОЈИ СУ УТИЦАЛИ НА
ПРЕДАЈУ ИСТОЧНОГ БАНАТА РУМУНИЈИ ОД
СТРАНЕ КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И
СЛОВЕНАЦА (ЈУГОСЛАВИЈЕ) ПОСЛЕ ПРВОГ
СВЕТСКОГ РАТА*

- После Првог светског рата очекивања не само Срба, већ и бројне већине осталих народа, била су да Србија добије територије на којима Срби чине етничку већину. Међутим, ова очекивања се нису остварила
- Не само да се није формирала Србија у етничким границама, него су неке територије необјашњиво поклоњене другим државама. Једна од таквих територија је источни Банат у коме је, не рачунајући историјске околности, у том мо-менту постојала српска већина
- Истраживачи наводе два разлога зашто је источни Банат додељен Румунији: први разлог јесте несклоност територијалног увећања Србије (мале Русије), без обзира што је Краљевина СХС у преговоре унела победу над Аустро-Уга-рском и Немачком и савезништво са Великом Британијом, Француском и САД-ом, а други женидба југословенског (српског) престолонаследника **Александра Карађорђевића Маријом (Marie von**

* Рад је настао у оквиру научног пројекта „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“ (179009), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Hohenzollern-Sigmaringen) румунском принцем немачког порекла, те се у Европи и у самој Румунији створило јавно мњење које је «подразумевало» да зет буде благонаклон према земљи из које долази млада и као гест добре воље одрекне се Баната

ИЗ ИСТОРИЈЕ БАНАТА

Румунија и Румуни увек су некако неприродно деловали на карти Европе. Велика територија, мешани латинско-православни идентитет, који се укљештио између православних Словена. Поред тога, о Румунији се од њеног настанка 1856. није много говорило. Увек је некако била склоњена и сакривена од јавности. У школама се о овој држави учило недовољно, само основне чињенице. Ипак, када се рационално погледа на ову територију заиста имамо чему да се (за)чудимо. Држава која се територијално стално шири, при чему је код становништва формиран идентитет уз помоћ социјалних технологија. Јер Румун, како сведоче бројни аутори, значи «римски војник», што, признаћемо, није етничка категорија, а Румунија је, следствено, – држава римских војника.¹ Управо ова «држава римских војника» успева да се стално територијално шири.² Једно од последњих територијалних проширења било је (поново) на рачун Срба када јој је припојен источни Банат. Пођимо, дакле, редом.

Рани средњи век је епоха из које данас имамо веома мали број историјских података. Једна од ретких сачуваних хроника на простору Баната крајем IX века

¹ Свјатослав Мазур, Румунија – држава – паразит створена по канонима древног Рима, у зборнику: *Румунија и румунизација Срба*, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 70-76.

² Душан Ковачев, Преглед романизације простора Румуније, у зборнику: *Румунија и румунизација Срба*, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 42-69.

бележи кнеза Глада и његову државу – Банатску кнежевину, као етнички српску државу. Овај кнез, чија се власт пружала од Дунава на југу и западу до реке Мориш (у данашњој Мађарској) на северу и обронака Карпата на истоку, помиње се приликом описа досељавања Мађара у Панонску низију. Након што су 896. године победили Великоморавску кнежевину која је заузимала највећи део Паноније, Мађари су се окренули поковању мањих кнежевина на југу, на простору данашње Војводине. Забележени су и утврђени градови у Гладовој држави, између осталих и Ковин где је пружен последњи отпор освајачима.³[3]

Мапе показују не само територијално увећање првобитне Румуније 1856, него и процес романизације становништва на територији под влашћу Румуније.

ИЗВОР:

yandex.ru/images/search?text=румуния%201856&img_url=https%3A%2F%2Fsrbin.info%2Fwp-content%2Fuploads%2F2018%2F05%2Fsrbi-rumuni-e1.gif&pos=17&rpt=simage

Међутим, више од једног века касније, у Банату се помиње кнез Ахтум који је владао истом територијом и такође ратовао са мађарским краљем Стефаном. И не само то. У једној хроници се за њега изричито каже да је био потомак кнеза Глада. То значи да кнез Ахтум припада истој владарској породици — династији којој је припадао и кнез Глад и која је владала, можда и вековима,

пре доласка Мађара у словенску Панонију! Словенска кнежевина за коју се мислило да је нестала крајем IX века, заправо је наставила да постоји у Банату још више од једног столећа након досељавања Мађара у Панонску низију.

У првим аналима франачких царева сачуван је и штурти помен о словенском племену Бодрића у овим областима из 818. и 824. године. Бодрићи су једно од највећих племена Полапских Словена који су вековима водили ратове на обалама Балтичког мора са Немачким царством, попут нешто јужнијих Лужичких Срба. Нема тачних података да ли се део племена Бодрића преселио са севера код своје јужне браће или се радило о заиста бројном српском племену. Највећи број истраживача се слаже да су они тада насељавали леву обалу Дунава негде око данашњег Панчева и низводно до Ковина и даље на исток. Неки мисле и да су управо они били словенско племе које је тада живело и на подручју Београда, па чак и да су му дали име које данас носи, иако је прво словенско племе које се поименице помиње у околини Београда, племе Срба још у VII веку. У сваком случају, први помен словенског имена града у писаним изворима је из 878. године, дакле шест деценија касније од првог спомињања Бодрића у овим крајевима. О словенском становништву Гладове и Ахтумове кнежевине говоре и бројни налази раносредњовековне словенске грнчарије у Банату, а сматра се и да име Глад указује на словенско порекло, попут бројних топонима са истим кореном, не само у Банату, већ и у словенском Прибалтику, али и у другим српским областима на Балкану, у Босни и на Косову.

Ахтумову државу уништили су Мађари. Постоје подаци да је Ахтум успешно одбио први напад, али је након тога мађарски краљ Стефан убрзо послао нову војску која је успела да порази банатског кнеза који је у одсудној бици и сам изгубио живот. Сматра се да су се ови догађаји одиграли у свега пар година, а да је кнез Ахтум поражен око 1028. године. Тако је у Банату коначно престала вишевековна самосталност Срба иако су они и даље наставили

³ Марко Алексић, Банатска кнежевина: Заборављена држава Словена, <http://www.rastko.rs/istorija/delo/15427>

да живе на овом простору кроз читав средњи век, наравно као поданици туђих држава. Тек после Првог светског рата део Баната се уједињује са Србима из централне Србије, док већина оних Срба који су остали ван ове државе је асимиловано.

ПРЕМА МЕМОАРИМА (ДАНАС ИТАЛИЈАНСКОГ ПОЛИТИЧАРА) ГРОФА КАМИЛО БЕНСО ДИ КАВУРА ДРЖАВА РУМУНИЈА ЈЕ СТВОРЕНА ОД ЗАПАДНИХ СИЛА ДА РАЗДВОЈИ СРБЕ И РУСЕ, ШТО ПРИКАЗУЈЕ МАПА ГОРЕ. ИЗВОР:

<https://yandex.ru/images>

Уједињење је имало и своју предисторију која се огледала у формирању српског војводства (Српске Војводине) у чији је састав улазио и цео Банат. «До првог успеха у територијалном заокружењу Војводине дошло је у револуционарним данима 1848. године, када је у Сремским Карловцима од 13. до 15. маја одржана Мајска скупштина која је прогласила Српску Војвოდину. По одлуци, Војводина је, као посебна аутономна територија

обухватила: Срем са Границом, Барању, Бачку са Потиским дистриктом и Шајкашким батаљоном, те Банат са Границом и Кикиндским дистриктом».⁴[4]

Органи Српске Војводине у пракси никада нису остварили контролу над наведеном територијом. Аустријски цар је 15. децембра 1849. године донео патент о оснивању Војводине Србије и Тамишког Баната. У састав овакве Војводине ушли су Бачка и Банат без границе, те, само Румски и Илочки срезови из Срема. Остатак Срема је припао Хрватској. Проценивши да му Срби више нису потребни, у намери да за своју спољну политику задобије Мађа-ре, цар је 27. децембра 1860. године лично написао одлуку којом је Војводина укинута и потпуно присаједињена Угарској, изузев Румског и Илочког среза који су припојени Хрватској.⁵[5]

Према попису, који је спровела Краљевина СХС (31. 1. 1921.), Банат је имао 9.776 km² и 582.571 становника (од тога 3.940 војника), од којих је било Срба око 240.000, Словенаца 2.139, Чеха 2.081, Словака 15.544, Русина 6, Бугара 2.277, Пољака 70, Руса 2.369, Мађара 102.104, Немаца 138.292, Јевреја 4.690, Албанаца 375, Турака 91, Румуна 72.305, и осталих око 4.000. По вероисповести је било: православних 310.846, римокатолика 225.000, гркокатолика 1.649, евангелиста 39.210, муслимана 697, других 69, без вероисповести 590.

УЗРОЦИ И ОКОЛНОСТИ КОЈЕ СУ ДОВЕЛЕ ДО ПРЕДАЈЕ ИСТОЧНОГ БАНТА РУМУНИЈИ

После Првог светског рата очекивања не само Срба, већ и бројне већине осталих народа, била су да Србија добије територије на којима Срби чине етничку већину. Ме-

⁴ Милош Савин, Прикључење Војводине Србији и проблем разграничења са Румунијом и Мађарском, <https://www.kcns.org.rs/agora/prikljucenje-vojvodine-srbiji-i-problem-razgranicenja-sa-rumunijom-i-madjarskom/>

⁵ Исто.

ђутим, ова очекивања се нису остварила. Не само да се није формирала Србија у етничким границама, него су неке територије необјашњиво поклоњене другим државама. Једна од таквих територија јесте источни Банат у коме је, не рачунајући историјске околности, у том моменту постојала српска већина. Ипак, источни Банат је од стране великих сила додељен Румунији.

МАПА – БАНАТ ПОДЕЉЕН НА РУМУНСКИ И СРПСКИ ДЕО. ИЗВОР:

<https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82>

ПОДЕЛА БАНАТА – СРБИЈИ НЕОПРАВДАНО ПРИПАО МАЊИ ДЕО

Крај Првог светског рата и нестанак Аустро-Угарске монархије са карте света довео је до промене политичке карте Панонске низије. Румунија, Мађарска и Краљевина/Краљевство СХС тражиле су разграничење,

али су ре-шењу овог питања прилазиле са различитим амбицијама и различитим начелима у уређивању политичких прилика.⁶ Етичко начело је било једно од важнијих, али се све посматрало и у контексту геополитике.⁷ Поред тога, на Конференцију мира 1919 – 1920, југословенска држава је до-шла без изграђене спољне политике, што је била последица чињенице да је створена у брзом процесу изузетно ве-ликих и важних, а исторемено, учесталих многобројних збивања. Поред тога, српска наука није утврдила српски етнички простор, нити су политичари знали где све има Срба, посебно у Влашкој и Молдавији. Још током рата ср-пска влада је са Крфа

⁶ Andrej Mitrović, *Razgraničenje Jugoslavije sa Mađarskom i Rumunijom 1919 – 1920*, Institut za izučavanje istorije Vojvodine, Novi Sad, 1975, str. V

⁷ На пример, Румунија је створена уједињавањем две државе Влашке и Молдавије 1856. године, после пораза Русије у Кримском рату, са јасним геополитичким задатком да раздвоји Србе од Руса. Новоформирана држава Румунија је започела најбруталнију асимилацију становника Влашке и Молдавије како би створила Румуне (при чему се увек крило ко је у ствари живео на тим територијама). Када се погледа у прошлост, јасно је да је већина становника Влашке и Молдавије припадала Српској православној цркви, користила црквенословенски језик и писала ћирилицом. Током асимилације прво им је измењена народна ношња, затим имена и презимена, па језик и на крају и писмо. После свега формирана је нова, на неканоноски начин, Румунска православна црква које није било у историји до 19. века, куповином «Томоса» од Фанара. Види: Зоран Милошевић, *Извори румунске политике*, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр. 13-27. Упор.: Сања Шуљагић, *Поништавање националних идентитета на Балканском полуострву у деветнаестом веку са по-себним освртом на Румунију*, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр. 28 – 67.

послала историчара Јована Радонића да о Банату, Бачкој и Барањи прикупља податке у Лондону. „Као и у случају граница према свим осталим суседима, делегација Краљевине СХС није у јануару 1919. имала тачних представа у односу и на Румунију и на Мађарску шта хоће и којим средствима треба да се служи, које земље има намеру да тражи и како треба да образложи захтеве, тј. није имала изграђену политику“.⁸

Следећи проблем је састав мировне делегације у коју су ишли Хрвати и Словенци, са жељом да решавају своје, а не српске проблеме. Председник мировне делегације Краљевине СХС био је Никола П. Пашић, а чланови др Анте Трумбић, др Миленко Веснић, др Иван Жолгер, Матија Бошковић, др Јосип Смодлака и др Отокар Рибарж.⁹ Србија је донекле имала представу шта да тражи, јер је генерал Петар Пешић (по њему су план и називали „Пешићевом линијом“), шеф војне мисије при мировној делегацији Краљевине СХС, прецизно изнео варијанту граничне линије између Краљевине и Румуније (од Дунава код села Љубкове источно од Ораовице па на Липову). Према изложеној замисли, на територији Краљевине СХС остали би градови Бела Црква, Вршац, Темишвар, Кикинда, Суботица, Баја, Печуј и Сигетвар. За разграничење је требало добити (и) подршку Британаца, Француза и САД-а. Међутим, Французи су „били пријатељи и Румуна“, а Британци су, наводно, подржавали Французе.¹⁰

Радонић је образложио зашто Банат треба да припадне Краљевини, тј. Србији, јер су Срби најстарији и најбројнији, док ова покрајина никада није имала румунски карактер, а појавили су се у XVIII веку.¹¹ И Пашић је ко-ристио ову аргументацију, наводећи да су

⁸ Andrej Mitrović, *Razgraničenje Jugoslavije sa Mađarskom i Rumunijom 1919 – 1920*, str. 5.

⁹ Исто, стр. 3.

¹⁰ Исто, стр. 6

¹¹ Исто, стр. 9

„Срби једини прави староседеоци Панонске низије“,¹² а да је Темишвар тек „у последње време мађаризиран и германизиран с нарочитим планом како би се некадашњој престоници српског војводства одузео карактер српски“.¹³

Српско виђење разграничења са Румунијом нису делили чланови делегације из Хрватске, што је било јасно из иступа Јосипа Смодлаке, који је оспорио српске захтеве и тако помогао Румунима.¹⁴ И не само то. Хрватски и словеначки територијални проблеми били су велики камен о врату при решавању не само банатског питања. Хрвате и Словенце је бринуло «јадранско питање» и нису бринули за Банат.¹⁵

¹² Исто, стр. 24

¹³ Исто.

¹⁴ Исто, стр. 29-30.

¹⁵ Колико Врховни савет мировне конференције није бринуо о српским интересима, иако је Србија била на страни победника, говори дунавско острво Ада Кале (потопљено изградњом хидроцентрале на Дунаву 1970.). Према аргументима и месту на коме се налазило било је оправдано да припадне Србији, тј. Краљевини СХС. Међутим комисија је острво предала Ру-мунији, уз оправдање да је Берлински конгрес 1878. омогућио Аустро-Угарској да га окупира, а затим и анектира 1908. Како острво лежи код Оршаве, а било је аустроугарско, природно је да сада припадне Румунији. Другим речима, призна-вала се окупација као чињеица да острво не припадне Србији, односно Краљевини СХС. Онај ко је био његов господар владао је доњим током Дунава, Ада Кале је била капија за пловидбу кроз Ђердап.

Господари над острвом су се мењали, а најдужу борбу за контролу Аде Кале водиле су Турска и Аустрија, потрајала је више од петсто година. Мењало се и име острва. Дуго времена звало се Саан, а порекло тог назива се губи негде у мра-ку историје. Касније је било познато и као Каролина, по аустријској тврђави, Нова Оршава, по граду Оршави на руму-нској обали, Ада-и-Кебир (Велико острво), на мешавини ара-пског, персијског и турског. Име Ада Кале (на турском Ос-трво-тврђава), под којим је и потонуло у Дунав,

На другој страни било је крајње чудновато и понашање Николе Пашића, који пушта генерала Пешића да се експонира, бори, прима ударце на себе, „а у ствари га је сматрао тек оруђем помоћу кога испитује расположења и мишљења?“ Свађе у делегацији Краљевине СХС су биле невероватне да нису могли да донесу заједничко решење. Генерал Пешић је известио министра војске 27. јануара 1919. године: „Наша делегација не може се сложити да одреди наше границе. Југословени праве огромне тешкоће у погледу границе Бугарске, Баната, Бачке и Барање“. Исход је био да је подељена делегација усвојила решење (28. јануара) које је значајно одступало од „линије генерала Пешића“ (није текла од Дунава на Липову, него на Арад, није ни обухватала северну Бачку и северну Барању, а и на левој обали Драве захватала је мање, јер је Сигетвар остао на мађарској страни). Ову линију, Андреј Митровић сматра да треба оправдано назвати „линијом Николе Пашића“.

добило је на-кон изградње велике тврђаве. Види: Момир Турудић, Како је потонула Ада Кале, Атлантида на Дунаву, <http://www.carsa.rs/kako-je-potonula-ada-kale-atlantida-na-dunavu/>

Са острва АДА КАЛЕ контролисао се саобраћај Дунавом. ИЗВОР: Момир Турудић, Како је потонула Ада Кале, Атлантида на Дунаву, <http://www.carsa.rs/kako-je-potonula-ada-kale-atlantida-na-dunavu/>

После изношења ставова делегација Краљевине СХС и Румуније, а после седнице од 31. јануара 1919., Врховни савет се није опсежније бавио овим питањем. Пошто су 1. фебруара били саслушани и други румунски захтеви, о Добруци, Трансилванији, Буковини и Бесарабији, одлучено је од стране стручњака великих сила да се створи посебна комисија са задатком да проучи питање границе Румуније и изради предлоге. У надлежност овог тела дошло је и разграничење у Банату.¹⁶ Ни Југословени, а ни Румуни, нису били заступљени у комисији која је доносила решење. У другој половини марта исте године, почели су се ширити гласови да југословенски предлози о разграничењу стоје крајње лоше, да је из Београда стигла команда да се српска војска повуче из средњег Баната, а италијанско-ватиканска пропаганда је на свим фронтима ометала афирмацију југословенске државе и њене по-литике.

На почетку 1920., југословенска делегација се није званично сагласила ни са једним решењем Конференције мира у погледу граница са Румунијом и Мађарском, али их је фактички, мада прећутно, већ прихватила. Држала се још само тактике да треба оставити врата отворена све док не буду стављени потписи на коначни текст мировног уговора.¹⁷

Мировни уговор са Мађарском је потписан у дворцу Тријанон 4. јуна 1920. Резултат је био следећи: Краљевина СХС је добила Прекмурје, Међимурје, Славонију, Срем, део Барање (Батина – Бели Манастир), највећи део Бачке (Сомбор – Суботица) и западни Банат без поморишког дела. Нису добијене територије које су практично требале

¹⁶ Исто, стр. 75.

¹⁷ Исто, стр. 238.

да припадну Србији: Мохач, Печуј, Баја, лева обала на ушћу Мориша у Тису и област Темишвара. Другим речима Мироним уговором велике силе су Краљевству СХС дале територије које су припале Словенцима и Хрватима (који су се борили у рату на страни Аустро-Угарске), а Србима, као победницима, ускратили су територије на које су имали право.

На мировну конференцију, делегација Краљевине СХС је дошла без изграђене међународне политике. Делегацију су чинила четири члана са мандатом да учествују на самој конференцији и то: бивши председник српске владе Никола Пашић у својству председника делегације, др Анте Трубић, др Миленко Веснић. Поред њих делегацију су чинила и три члана равноправна за давање предлога, али без права учешћа на самој конференцији: Матеја Бошковић, др Јосип Смодлака и др Отокар Рибарж. Гледано по националном кључу делегацију су чинила три Србина, два Хрвата и два Словенца. За разлику од осталих делегација у југословенској није било најодговорнијих представника државне власти. Такође, уочавамо да међу њима није било ни представника Срба из Војводине, о чијој се судбини одлучивало, а који нису имали разлога да верују да ће хрватски и словеначки чланови бити превише заинтересовани за што повољније разграничење у Банату, Бачкој и Барањи, са обзиром на то да питање разграничења са Италијом и Аустријом није било решено. Српски чланови делегације имали су добро разрађен план разграничења са Мађарском и Румунијом, такозвани „Пешићев план“, назван по генералу Петру Пешићу, шефу војне мисије при мировној конференцији. Овим планом у оквиру Краљевине СХС остали би Бела Црква, Вршац, Темишвар, Кикинда, Суботица, Баја, Печуј и Сигетвар. Пешићева линија је била подложна критици чланова југословенске делегације који су сматрали да је можда опортунитије жртвовати делове Баната и Бачке, зарад што

веће добити на Јадрану. Временом је Пешићеву линију, наследила Пашићева линија, названа по Николи Пашићу, која је званично пропагирала умерено решење док је реално стајала на позицијама Пешићеве линије. Према Пешићевом линији, југословенском Банату би припало око 685.000 становника, од чега око 265.000 Срба и око 95.000 Румуна, док би у оквирима Пашићеве линије било око 656.000 становника, од чега 258.000 Срба и 85.000 Румуна. Насупрот југословенској делегацији, Румуни су у знак максималног компромиса на који су били спремни да пристану само да се одрекну минијатурног парчета Баната, троугла између Перлеза, Панчева и Београда, неопходног за војну одбрану Београда. Југословенска делегација је имала велику подршку Француске, Енглеске и Сједињених Америчких Држава. Једино на подручју Баната, Французи су водили веома избалансирану политику између Румуније и Краљевине СХС. Иако многи историчари оспоравају ту чињеницу, нови докази поткрепљују тезу да је по питању разграничења у Банату, значајну улогу имало и лобирање Михајла Пупина. Упркос подршци, велике силе су одуговлачиле са признањем краљевине СХС стављајући до знања да њено коначно разграничење, као и мађарско и румунско, пре свега зависе од њихов воље. Било је и изразито непријатељски настројених сила победница попут Италије, која је у стварању југословенске државе видела претњу по своје геополитичке интересе, пре свега на Јадрану. Територијална комисија Париске мировне конференције није прихватила ниједан српски, али, такође, ни румунски предлог о разграничењу у Банату. Након одлука комисије дошло је до политике малих територијалних измена.¹⁸

¹⁸ Милош Савин, Прикључење Војводине Србији и проблем разграничења са Румунијом и Мађарском, <https://www.kcns.org.rs/agora/prikljucenje-vojvodine-srbiji-i-problem-razgranjenja-sa-rumunijom-i-madjarskom/>

ЗАШТО ЈЕ КРАЉЕВИНА СХС ПРИХВАТИЛА ДА ПРЕДА ИСТОЧНИ БАНАТ?

Одрицање српске (југословенске) делегације од Баната на Париској мировној конференцији, када је реч о Банату, тумачено је краљевом женидбом Маријом (Marie von Hohenzollern-Sigmaringen) румунском принцезом немачког порекла.¹⁹ Према сведочењима савременика краљевског брачног пара, Марија је изгледала божанствено, али и била она која доноси одлуке у управљању новом државом (изгледала је паметније и храбрије од Александра). Тако су се појавиле и интриге да су Марија и њена мајка већ «узеле под своје» југословенског престолонаследника који је учинио велике уступке Румунији, не само у територијалном, већ и у црквеном смислу. Просидба младе и венчање одвијали су се паралелно са решавањем статуса Баната. Срби из овог краја, поједини генерали и многобројни политичари, били су огорчени што је прихваћено да Краљевини СХС припадне мањи део Баната, уместо целог оног равничарског. Многи су били убеђени да је одступање наше делегације на Мировној конференцији у Паризу било условљено и краљевом женидбом.

Присталице идеје „Велике Румуније“ (România Mare) укључивале су читав Банат до Тисе и до Дунава у ту своју визију. Нису се обазирали без обзира на бројност српског народа у тој аустроугарској покрајини. Опет се Европа понашала као да Срби не постоје.²⁰ Разуме се, наши „пријатељи и савезници“ Србију нису ни питали за њен пристанак. Па нам је остало само време и стрпљење. Иако је већ јавно објављена Нишка декларација (1914), која је садржавала у себи и српски Банат, као неотуђиви део!

¹⁹ Ђуро Загорац, Краљев дар – Банат, *Вечерње новости*, 16. јун 2007.

²⁰ Ненад Благојевић, Срби, Банатске игре и Румунија, <http://www.carsa.rs/srbi-banatske-igre-rumunija/>

Да би осујетили овај победнички поход српске војске, локални Немци и Мађари из Баната су 31. октобра 1918, после капитулације Аустро-Угарске, прогласили независну „Банатску републику“ са седиштем у Темишвару. Основна идеја и захтев им је био да ову област уместо српске запоседну снаге Антанте. Хтели су на тај начин да обезбеде континуитет Угарске и задрже српски Банат у саставу Мађарске. Њихова идеја потрајала је таман до појаве првог српског батаљона. Видевши Србе „храбри“ оснивачи измишљене републике ће побећи. Побегли су у тада „револуционарну Будимпешту“ пред гневом српског народа, који није био ни обавештен о том „самоопредељењу Банаћана и Банаћанки“. Покушали су додуше вође самозване „Банатске републике“ и пуч, који су организовали 20. и 21. фебруара 1919. по градовима Угарске али их је Српска војска у томе осујетила.

Дефинисање граница Војводине, односно државних граница нове југословенске државе према Румунији и Мађарској је представљало велики проблем. Само су границе Срема биле неспорне са југословенског становишта. Барања, Бачка и Банат су биле три одвојене жупаније у угарском државно-административном систему, који је уважаван током преговора о разграничењу.²¹ Паралелно са процесом југословенског уједињења, дошло је и до уједињења румунског народа. На националном скупу у Алба Јулији (бивши Београд) 1. децембра 1918. године румунски посланици су донели одлуку о прикључењу Трансилваније (бившег Ердеља) и Баната краљевини Румунији. Поред Румуније и Мађарска, иако поражена у рату, полагала је историјско, али попут Срба и Румуна и народно право на Банат, Бачку и Барању. До решења напетог геополитичког проблема доћи ће на Мировној

²¹ Милош Савин, Прикључење Војводине Србији и проблем разграничења са Румунијом и Мађарском, <https://www.kcns.org.rs/agora/prikljucenje-vojvodine-srbiji-i-problem-razgranicenja-sa-rumunijom-i-madjarskom/>

конференцији у Паризу, која је почела са радом 18. јануара 1919. године у версајском дворцу.²²

А наши, са Пашићем на челу, добро су се држали у Паризу. Убедљиво су доказивали да је Банат вековима за Србију и моравско-вардарску долину; да су у њему само Срби стварни староседеоци, а сви остали (па и Румуни) били су или “уљези” или “дошљаци”. А о томе ко и од када живи на просторима Баната најбоље су сведочили верски објекти. Делегација је имала и важан адут – српска војска запосела је била Банат.

Румуни, међу којима и њихов моћни краљевски пар, имали су своје адуте. Румуни су претили: ако се Банат не припоји њима мирним путем, проблем ће бити решен – бајонетима. Да ли су они тада били војнички надмоћнији, процене су биле различите. Српска војска је била бројно умањена, а и расута по целој земљи, од Ђевђелије до Триглава (и даље), од Темишвара до Задра. И Румунија је била међу савезницима, победницима, као и Србија, односно нова јужнословенска држава. И једну и другу заступала је, међу великима, Француска. Које решење прихватити: српско, румунско или да бајонети ударе граничне ко-чиће? Усвојено је решење о подели, при чему је Румунија добила већи део Баната и тако остала без српског Темишвара (који је историјска престоница Баната) и у коме су, између осталог, рођени Милош Црњански и Доситеј Обрадовић.

Јавно мњење је некако олако прихватило губитак источног Баната. Пажња јавности је преусмерена на венчање краљевског пара у Саборној цркви, као и на то ко је имао част да седне за свадбену трпезу, а уз то и како је изгледао и био обучен. Свадба је дуго била главна тема не само за даме у Београду.²³ Успешне и добро удате жене

²² Исто.

²³ А још једно питање окупирао је државнике, али и народ. Шапатом је постављано: да ли је краљ Александар здрав, да ли је способан да обезбеди потомство и наследника? Ако није, чему све ово? Само најближи Александру знали су и

потпуно су се окренуле западној моди, народно-традиционално се потискивало. Женске звезде свадбе биле су Румунке, ћерка и мајка, а мушке? Кум, принц Алберт, војвода од Јорка, син енглеског краља, стекао је опште симпатије.

И официрска униформа и грађанска одела су му лежала као саливена, а његова комуникација и шарм деловали су опијајуће. Принц, касније и краљ, највише је допринео да се Александар додатно афирмише у западној Ев-ропи којој се био у потпуности окренуо. Тако је источни Банат заборављен, а Срби са ове територије препуштени асимилацији. Данас, према званичним румунским подацима, у овој држави живи свега 19.000 Срба.

ЛИТЕРАТУРА

- Алексић, Марко: Банатска кнежевина: Заборављена држава Словена, <http://www.rastko.rs/istorija/delo/15427>
- Благојевић, Ненад: Срби, Банатске игре и Румунија, <http://www.carsa.rs/srbi-banatske-igre-rumunija/>

његове бољке. Још као регент, Александар је боловао од запаљења једног тестиса. Дуго је био лечен, а после преласка Албаније (1915), стање му се погоршало, па је морао да се оперише. Ова бољка је спутавала престо-лонаследника, а људе из државног врха, посебно Николу Пашића, доводила у разна искушења. По ослобођењу и стварању нове државе, Александровој „мушкој страни“ посвећена је пуна пажња. Привођене су му даме, како би се и практично могла утврдити његова полна моћ. Из једне такве пробе (са лекаром из Француске) родило се и здраво дете. Није било мушко, наследник, али је та Јелена била најбољи доказ да се може очекивати и (мушки) нас-ледник. Све сумње, строго поверљиви писмени и усмени извештаји... распршени су већ после годину дана краље-вог брака. Родио се Петар II (1923-1961), а за њим још два брата.

- Загорац, Ђуро: Краљев дар – Банат, *Вечерње новости*, 16. јун 2007.
- Ковачев, Душан: Преглед романизације простора Румуније, у зборнику: *Румунија и румунизација Срба*, Центар академске речи, Шабац, 2018.
- Мазур, Свјатослав: Румунија – држава – паразит створена по канонима древног Рима, у зборнику: *Румунија и румунизација Срба*, Центар академске речи, Шабац, 2018.
- Mitrović, Andrej: *Razgraničenje Jugoslavije sa Mađarskom i Rumunijom 1919 – 1920*, Institut za zučavanje istorije Vojvodine, Novi Sad, 1975.
- Милошевић, Зоран: Извори румунске политике, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017.
- Савин, Милош: Прикључење Војводине Србији и проблем разграничења са Румунијом и Мађарском, <https://www.kcns.org.rs/agora/prikljucenje-vojvodine-srbiji-i-problem-razgranicenja-sa-rumunijom-i-madjarskom/>
- Турудић, Момир: Како је потонула Ада Кале, Атлантида на Дунаву, <http://www.carsa.rs/kako-je-potonula-ada-kale-atlantida-na-dunavu/>
- Шуљагић, Сања: Поништавање националних идентитета на Балканском полуострву у деветнаестом веку са посебним освртом на Румунију, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017.

Објављено у часопису: *Национални интерес*, бр. 3, 2018, стр. 127-141.

САДРЖАЈ

I УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

РАЂАЊЕ ГЕОПОЛИТИЧКОГ МОНСТРУМА:

апсорпција Молдавије од стране Румуније
кошта Запад свега 56 милиона евра 7

II О ИДЕОЛОГИЈИ ВЕЛИКЕ РУМУНИЈЕ

Зоран Милошевић, ГЕОПОЛИТИЧКИ
СМИСАО РУМУНИЈЕ 15

Владислав Гулевич, О ИДЕОЛОГИЈИ
ПРОЈЕКТА ВЕЛИКЕ
РУМУНИЈЕ: Романизација као политика 45

Владислав Гулевич, РУМУНСКИ
ФАШИСТИ: од окупатора до хероја 49

Владислав Гулевич, КОНТУРЕ ЊИХОВЕ
НОВЕ ИСТОЧНЕ ПОЛИТИКЕ – ВЕЛИКА
РУМУНИЈА И ТРОМОРЈЕ 54

Владислав Гулевич, РУМУНСКИ
ЕКСПАНЗИОНИЗАМ – ЦРНО МОРЕ,
МОЛДАВИЈА И КАРПАТИ 59

Владимир Малишев, ПЛАН
ЛИКВИДАЦИЈЕ МОЛДАВИЈЕ
КАО ДРЖАВЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ 63

Семјон Уралов, ДУГОРОЧНА РУМУНСКА ИГРА
У МОЛДАВИЈИ 68

ВЕЛИКА РУМУНИЈА НАСТУПА: Молдавски
школарци су присиљени да проучавају
историју Румуније и
изложени су дискриминацији 70

III РУМУНИЈА ГЕОПОЛИТИЧКИ ИНТРУМЕНТ ЗАПАДА У БОРБИ СА СЛОВЕНИМА

Сергеј Михејев,
РУМУНИЈА ЈЕ ОДУВЕК МРЗЕЛА
РУСИЈУ – ПОСЛЕ КРИМА – ПОСЕБНО 75

Николај Илиевски, РУСИЈА И РУМУНИЈА:
140 ГОДИНА КОНТРОВЕРЗНИХ ОДНОСА 78

Сергеј Латишев, РУМУНИЈА ПОНОВО
НАМЕРАВА ДА
РАТУЈЕ СА РУСИЈОМ 82

Вадим Трухачјов, КАКО РУМУНИЈА
ИСТИСКУЈЕ РУСИЈУ ИЗ МОЛДАВИЈЕ 90

Григориј Миронов, РУМУНИЈА ХОЋЕ ДА
УЧЕСТВУЈЕ У ПОДЕЛИ УКРАЈИНЕ 95

IV РУМУНИЈА ПРОТИВ КАНОНСКОГ ПОРЕТКА ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКАВА

Константин Шемљук, ТАКОЗВАНА
ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА УКРАЈИНЕ И
РУМУНСКА ПАТРИЈАРШИЈА:
треба ли се надати „хибридном признавању“? 105

БРИТАНЦИ ПРИПРЕМАЈУ ПОДРИВАЊЕ ПРАВОСЛАВЉА У МОЛДАВИЈИ: Рецепти британских аналитичара у борби са Русијом	115
БОРБА ЗА МОЛДАВИЈУ: Зашто је Русија узела паузу	124
Зоран Милошевић, РУМУНИЈА И РУМУНИ У ИСТОРИЈИ МИЛОША С. МИЛОЈЕВИЋА	129
Зоран Милошевић, ЗАШТО ЈЕ КРАЉЕВИНА ПРЕДАЛА ИСТОЧНИ БАНАТ РУМУНИЈИ	138

Б
Г
М
а
1
1

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

327::911.3(498)(082)

ГЕОПОЛИТИЧКИ смисао Румуније : Велика Румунија и
Словени / приредио и превео Зоран Милошевић. - Црна Бара :
Удружење "Милош Милојевић", 2021 (Београд : Донат граф). -
158 стр. : илустр. ; 21 cm. - (Библиотека Геополитички есеји -
преводи ; књ. 4)

Тираж 500. - Стр. 5-12: Уместо предговора / Зоран Милошевић.
- Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија уз поједине радове.

ISBN 978-86-81364-20-8

1. Милошевић, Зоран, 1959- [приређивач, сакупљач]
[преводацац] [аутор додатног текста]

а) Геополитика -- Румунија -- Зборници

COBISS.SR-ID 49875209

Омаловажавање истраживања геополитичког значаја Румуније и њене политике скупо ће коштати све оне уљуљкане и старе догме. Скупо коштати, јер се од Румуније од стране Запада ствара геополитички монструм.

У Србији су ретке вести о Молдавији. Толико ретке да се човек пита имамо ли ми уопште политичаре, дипломатију, службе безбедности и на крају науку и научнике.

Наиме, опште позната чињеница је да је Молдавију основао Србин Војвода Драгаш и да је ова територија (под различитим називима остала српска до појаве Румуније 1856. године, иако је од 17. века рађено на промени идентитета становништва на територији Молдавије.

Из предговора приређивача

